

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD <i>(skrevet fælles)</i>	6
KAPITEL 1 INDLEDNING <i>(skrevet fælles)</i>	7
AKTUALITET OG MOTIVATION	9
MINORITETSETNISKE UNGES BAGGRUND	16
TENDENSER I FORSKNINGSFELTET	17
MINORITETSETNISKE UNGES UDFORDRINGER I ARBEJDS- OG UDDANNELSESSYSTEMET	17
Forældrebaggrund	18
Uddannelsessystemet	20
Overgangen fra uddannelse til erhverv	22
MINORITETSETNISKE UNGE I GHETTOER	24
PROBLEMFORMULERING <i>(skrevet fælles)</i>	27
Afgrænsning og uddybning	27
LÆSERVEJLEDNING <i>(skrevet af BRJ)</i>	29
KAPITEL 2 TEORI PRÆSENTATION <i>(s. 32-35 skrevet af BRJ, 35-37 skrevet af ASÖ)</i>	30
KAPITEL 3 METODOLOGI <i>(s. 40-44, 48-52, 56-58 skrevet af ASÖ, 44-48, 52-56 skrevet af BRJ)</i>	38
VIDENSKABSTEORETISK STÅSTED	40
PRÆSENTATION AF EMPIRIEN	44
Bagom Tåstrupgård	44
SELEKTION	47
PRÆSENTATION AF INFORMANTERNE	50
INTERVIEWGUIDE	51
INTERVIEWSITUATIONEN	52
ETISKE OVERVEJELSER	54
FRAVALG	55
ANALYSESTRATEGI	56
KAPITEL 4 ANALYSE	59

(s. 61-63, 66-69, 71-73, 76-79, 81-83, 86-89, 91-93, 96-99, 101-103, 106-109, 111-113 skrevet af BRJ. S. 63-66, 69-71, 73-76, 79-81, 83-86, 89-91, 93-96, 99-101, 103-106, 109-111, 113- 116 skrevet af ASÖ).

PRÆSENTATION AF DRENGENES ARBEJDS- OG UDDANNELSESSITUATION	62
Drengenes joberfaringer	62
Drengenes uddannelses- og lærepladserfaringer	63
ARBEJDSSPØRGSMÅL 1: HVILKEN BETYDNING HAR DRENGENES BAGGRUND I	
FORHOLD TIL DERES UDDANNELSES- OG ARBEJDSMØNSTER?	67
DRENGENES FOLKESKOLEERFARINGER	67
Lærernes manglende forventninger	67
Mangel på gensidig respekt	70
Mangel på støtte i timerne	71
FAMILIERNES UDDANNELSES- OG ARBEJDSMARKEDSBAGGRUND	74
Forældres og søskendes baggrund	74
Forældrenes indflydelse på drengenes uddannelsesmæssige fremtid	76
Ulige chancer	79
NETVÆRKETS BETYDNING	83
KRIMINALITET – AFVIGENDE ADFÆRD	87
Manglende økonomiske ressourcer	88
Kedsomhed og manglende fritidsaktiviteter	91
Kriminalitet – en læringsproces	91
OPSAMLING	94
ARBEJDSSPØRGSMÅL 2: HVILKEN BETYDNING HAR DET OMKRINGLIGGENDE	
SAMFUND FOR DRENGENES UDDANNELSES- OG ARBEJDSMØNSTER?	95
STIGMATISERING	95
Ghetto eller ej	96
Skamplet på samfundet	98
Bopæls- og etnisk stigma	100
Virksomheders generaliseringer – alle er kriminelle	101

Forstærkning af stigmaet	103
OPSAMLING	107
ARBEJDSSPØRGSMÅL 3: HVORDAN POSITIONERER DRENGENE SIG I FORHOLD TIL SAMFUNDET?	108
POSITIONERING	108
DE UNGES REAKTIONER PÅ STIGMATISERING	108
Distancering fra sine egne	109
Identifikation med sine egne	110
Glorificering af stigma	112
OPSAMLING	116
KAPITEL 5 KONKLUSION <i>(skrevet fælles)</i>	117
KAPITEL 6 KVALITETSSIKRING <i>(s. 125 skrevet af BRJ, s. 126 skrevet af ASÖ)</i>	123
KAPITEL 7 PERSPEKTIVERING <i>(skrevet fælles)</i>	127
TILPASNING VERSUS FORANDRING	129
INDSATSER	130
SUMMARY <i>(skrevet fælles)</i>	136
LITTERATURLISTE <i>(skrevet fælles)</i>	140

Forord

Vi vil her benytte lejligheden til at udtrykke vores tak til en række personer for deres støtte i forbindelse med tilblivelsen af denne kandidatafhandling.

Først og fremmest vil vi takke vores vejleder, Marianne Skytte, for de mange faglige diskussioner og kommentarer, hvilket har givet os god inspiration og modspil igennem hele processen. Ligeledes hendes lytten til vores mange tanker, hvor hun har støttet os med sit glade væsen der har bidraget til opmuntrende og spændende vejledningstimer.

En stor tak skal også lyde til AKB teamet i Tåstrupgård for deres praktiske støtte i starten af processen og deres hjælp i forhold til at få kontakt til vores informanter og ligeledes tak til medarbejderne for interviews.

Udarbejdelsen af dette speciale har både personligt og fagligt været lærerigt, men uden de 11 drenge fra Tåstrupgård var dette speciale ikke blevet til. Tak fordi I åbnede op for jeres verden og for den positive og åbne måde, I har taget imod os på. Vi ønsker drengene held og lykke fremover.

I særdeleshed skylder vi også en stor tak til vores familier, venner, kæreste og mand for tålmodig og uundværlig opbakning igennem hele processen. Uden jer var dette speciale aldrig blevet til det, det er.

Tilbage er kun at sige: god læselyst!

Betina og Aysun

KAPITEL 1

INDLEDNING

Vores formål med specialet er dels at belyse, hvordan minoritetsetniske drenge fra ghettoen Tåstrupgård oplever deres uddannelses- og arbejdsmæssige fremtidsmuligheder, dels at undersøge, hvorledes disse oplevelser kan danne grundlag for en ligestillingsdiskussion.

AKTUALITET OG MOTIVATION

Omdrejningspunktet for vores speciale er den seneste tids politiske og samfundsmæssige debat om de socialt belastede boligområder (også betegnet ghettoer) i Danmark.

Diskussionen har i det sidste årti handlet om boligsociale problemer, som er forårsaget af, at en høj koncentration af ressourcetsvage borgere og en del utilpassede unge med minoritetsbaggrund er samlet i bestemte områder. Det skaber ifølge den øvrige befolkning og mange politikere en forkert dynamik i samfundet og modvirker en "vellykket" integration blandt minoritetsetniske borgere.

Debatten om de udsatte boligområder er fortsat på sit højdepunkt og det er tankevækkende, at der efter flere års indsats stadig opleves problemer i bestemte bebyggelser i Danmark. Det gør det i høj grad relevant at sætte fokus på emnet.

Da regeringen trods mange års bestræbelser fortsat konstaterede en tendens til ghettodannelser, blev der i maj 2004 indført en strategi mod disse. Ifølge regeringen blev der i stigende grad udviklet områder, som fysisk, socialt, kulturelt og økonomisk var afsondrede fra det øvrige samfund, og hvor det enkelte menneskes hverdagsliv var præget af begrænsninger og mangel på muligheder. Regeringen så ghettoiseringen som en hindring for integrationen. Særligt i områder, hvor hovedparten af borgerne var arbejdsløse indvandrere og efterkommere, og hvor der var mange sociale problemer og stort set ingen kontakt til det omkringliggende samfund (Regeringen a: 2004). I udspillet fra 2004 var kriminalitetsforebyggelse et af hovedområderne, fordi et alt for hyppigt træk

ved livet i ghettoerne var tilstedeværelsen af gadebander, vold, hærværk og anden småkriminalitet – fænomener, som i omfang var større end i andre og mere velfungerende bydele (ibid.). Ifølge regeringen hang hyppigheden og omfanget af kriminaliteten sammen med de udsatte områders høje andel af resourcesvage beboere. Regeringen fandt det både uholdbart og uacceptabelt, at mange unge mennesker således på en meningsløs måde forspildte deres chancer for et godt ungdoms- og voksenliv. Derfor blev der taget initiativ til en særlig forebyggende indsats mod kriminalitet blandt børn og unge i disse områder (ibid.). I forbindelse med ghettostrategien af 2004 nedsatte regeringen en programbestyrelse fra 2004 til og med 2008, med det formål at bidrage til igangsættelse og efterfølgende fastholdelse af en positiv udvikling i de problemramte boligområder (Regeringen b: 2004). I programbestyrelsens afsluttende rapport fra 2008 begrundes indsatserne på de udsatte områder bl.a. med, at de såkaldte ghettoer har en negativ påvirkning – dels af minoritetsetniske unges udvikling og muligheder, dels af samfundet som helhed. På individuelt plan befandt de unge sig i en risiko for social, fysisk, kulturel og økonomisk afsondring fra den øvrige befolkning, forårsaget af områdernes fattigdom, store ledighed og udelukkelse fra det omkringliggende samfund. På det samfundsmæssige plan var det – ifølge rapporten – et demokratisk problem, hvis borgerne i visse bydele, kvarterer og områder ikke følte sig som en del af det øvrige samfund og ikke fik mulighed for at indgå som aktive medborgere og udnytte deres ressourcer og potentiale – især på arbejdsmarkedet. Derfor besluttede regeringen i 2004, at tilløb til ghettoisering og dannelse af parallelsamfund skal bekæmpes (Regeringen c 2008: 3).

Billedet har ikke forandret sig meget siden udspillet i 2004. Regeringens nye udspil fra 2010, "Ghettoen tilbage til samfundet" (Regeringen d: 2010), er netop et tegn på, at den første strategi i 2004 ikke gav de forventede resultater. Det illustreres af nedenstående citat fra oktober 2010 af statsminister Lars Løkke Rasmussen:

*"Vi må realistisk erkende, at der både socialt og kulturelt er opstået parallelsamfund i flere af vores sociale boligområder. Det skal vi rette op, for vi har brug for alle, der kan og vil. Regeringen har besluttet at sætte ind både i forhold til murstenene og til de mennesker, der bor bag murstenene."*¹

Citatet tegner et klart billede af den debat, der fortsat pågår i det politiske forum.

I det nye udspil er målet at få flere beboere i ghettoerne i arbejde og uddannelse. Der ønskes indsatser, som kan styrke forældreansvaret, bl.a. med mulighed for sanktioner overfor forældre, der ikke sørger for, at deres unge går i skole, eller ikke holder dem ude af kriminalitet. Den kriminelle adfærd skal stoppes og den høje koncentration af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande skal nedbringes. Derudover er det regeringens mål at nedbringe antallet af ghettoer gennem delvise nedrivninger af beboelsesområder med mange forfaldne bygninger. Hermed vil man åbne områder, der i større eller mindre grad har fremstået som lukket land for den øvrige befolkning, og gøre det mere attraktivt for ressourcestærke borgere at flytte ind (Regeringen d 2010: 5). Det er regeringens målsætning at sætte særligt fokus på de mange børn og unge, som udgør en stor andel af ghettoernes indbyggere – ud fra den antagelse, at en opvækst i afsondrede boligområder og parallelsamfund er til skade for de unges fremtid (ibid.: 6). Regeringen har derfor i 2009 med *"Aftale om flere unge i uddannelse og job"* givet unge ledige mulighed for at udskifte et liv på offentlig forsørgelse med et aktivt liv i uddannelse eller arbejde. Følgende initiativer er fortsat gældende i aftalen:

- Uddannelsesparathedsvurdering
- Krav om, at alle 15-17-årige skal være enten i uddannelse eller i arbejde (vi vil navnlig rette fokus mod dette område)
- Straks-tilbud til 18-19-årige modtagere af kontanthjælp eller dagpenge
- Fremrykning og harmonisering af den aktive indsats for unge under 30 år
- "Ny chance til unge" gennem opsøgende indsats i jobcentre

¹ http://www.stm.dk/_p_13224.html

- Udslusning fra fængsler til beskæftigelse eller uddannelse
- Kontant bonus på op til 50.000 kr. for hver ny praktikplads
- 1.500 ekstra skolepraktikpladser i 2010
- Målsætning om i alt 5.000 flere praktikpladser i 2010

Der er for perioden 2010-2013 afsat mere end to mia. kr. til at realisere ovenstående mål (ibid.: 29). Med henblik på at fremme uddannelsesniveaet i ghettoerne skal praktikpladstilskud målrettes erhvervsskoler med mange elever fra bl.a. disse områder. Elever med en socialt svag eller uddannelsesfremmed hjemmebaggrund, heriblandt mange tosprogede, kan have vanskeligere end andre unge ved at finde praktikpladser og opnå en uddannelsesaftale med en virksomhed. Her vil man sætte ind med en ekstra indsats til støtte for disse unge (ibid.: 23).

Regeringens oversigt over de i alt 29 ghettoer i Danmark ser således ud:



Figur 1 (ibid.: 7)

Ifølge regeringen har de 29 "ghettoområder" særligt store udfordringer. Følgende faktorer betragtes som kvalificerende til betegnelsen ghetto:

- Høj andel af beboere uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet
- Høj andel af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande
- Høj andel af beboere, der er dømt for kriminalitet

Ghettoområderne har alle mere end 1000 beboere og kendetegnes af mindst to af de ovennævnte tre faktorer (ibid.: 5).

Som det fremgår af figur 1 findes der i Høje-Tåstrup Kommune to ghettoer. Den ene er Tåstrupgård, som opfylder alle regeringens tre ovennævnte indikatorer. Under debatten om de udsatte boligområder og i forbindelse med den nye ghettostrategi har Tåstrupgård fået en del medieomtale og bl.a. haft besøg af statsminister Lars Løkke Rasmussen; et besøg, der gav anledning til yderligere mediefokus på bebyggelsen. Vores motivation og interesse for feltet og området Tåstrupgård udspringer således af den stærke medieomtale og ikke mindst "Ghettoen tilbage til samfundet". I Tåstrupgård vil vi undersøge, hvilken indflydelse opvæksten i et miljø præget af kriminalitet, svag uddannelsesbaggrund, arbejdsløshed m.m., har på de minoritetsetniske unges fremtidsmuligheder.

Et gennemgående træk ved debatten har været mediernes årelange omtale af de udsatte boligområder som "parallelsamfund", præget af usikkerhed, utryghed, kriminalitet, arbejdsløshed og en høj koncentration af ressourcetsvage minoritetsetniske beboere. Herunder er minoritetsetniske unge ofte blevet fremstillet som de mest kriminelle (Ekstra Bladet 19. september 2010 og Avisen.dk 5. november 2007). Medierne tegner generelt et billede af den minoritetsetniske ungdom som unge, der i højere grad bør tage ansvar, uddanne sig og komme i beskæftigelse. Desuden fremstilles de jævnligt som en trussel

mod samfundets værdier og sammenhængskraft. Det giver selvfølgelig et negativt indtryk i den øvrige befolkning og kan f.eks. skræmme arbejdsgivere, der ellers gerne ville bidrage til at løse problemerne, fra at ansætte minoritetsunge af frygt for, at de vil skabe uro. En undersøgelse af Gaasholt & Togeby (1996) viser, at mange danskere overtager mediernes negative generaliseringer af etniske minoriteter og at 80 % af den danske befolkning alene får deres viden om indvandrere og efterkommere fra aviser, blade og tv, idet de ikke møder etniske minoriteter i deres dagligdag. Gaasholt & Togeby finder det både tankevækkende og foruroligende, da det præger italesættelsen af de minoritetsetniske borgere og gør stigmatiseringen udpræget og generel (Gaasholt og Togeby: 64-65). Omvendt mener andre, at det faktisk kan være en fordel at sætte fokus på minoritetsetniske unges situation. Lise Færch, der er tidligere leder af Vollsmose-sekretariatet, har det synspunkt, at de seneste tre års nedbringelse af kriminaliteten blandt de op til 17-årige i Vollsmose, ikke kun skyldes den målrettede og massive indsats fra myndighedernes side. Ifølge Færch spiller den negative medieopmærksomhed en lige så stor rolle: *“Den enorme fokus på Vollsmose påvirker i sig selv borgerne i positiv retning. Både de og skolerne og de øvrige institutioner gør sig simpelthen mere umage, når omverdenen kigger så meget med”* (Asmussen 2004: 8).

Jørgen Goul Andersen fra Aalborg Universitet mener også, at den markante indvandrerdebat kan have positive virkninger: *“Man har diskuteret, om stærk fokus på indvandrerproblematikken virker som ”benzin på bålet” – eller som en ”katarsis”, der så at sige ”renser luften” og afmystificerer emnet. Her viser undersøgelser, at når indvandrerdebatten blusser op og tingene bliver vendt, er den langsigtede effekt en stigende tolerance. Folk vænner sig til problematikken og bliver ofte mere tolerante, når de bliver konfronteret med emnet. På kort sigt kan en intens indvandrerdebat godt betyde, at Dansk Folkeparti går frem i meningsmålingerne. Men på langt sigt er det typiske, at folk bliver mere positive overfor flygtninge og indvandrere i dagligdagen”* (ibid.).

Der kan således siges både for og imod den voldsomme fokus på problematikken omkring de minoritetsetniske borgere. Det Kriminalpræventive Råd, som har udgivet en del rapporter omhandlende etniske minoriteter og kriminalitet, beskæftiger sig stadig med feltet, men naturligvis ikke ud fra et ønske om at bidrage til stigmatisering. Den undgår man ifølge Rådet ikke ved at undlade omtale. Det kan derimod være vigtigt med nøgtern information som modstykke til de myter, der fører til stempling og fordømmelse: *"Der synes da heller ikke at være nogen fare for at skabe fordomme eller en ny debat – den er allerede i fuld gang. Når Det Kriminalpræventive Råd udgiver denne rapport, er det, fordi vi opfatter etniske minoriteter og kriminalitet som et emne, hvor vi ligesom på en række andre områder, vedvarende må opdatere den foreliggende viden, for derved fortsat at kunne udvikle og forbedre det forebyggende arbejde"* (ibid.).

Hensigten med dette speciale er ikke at holde fast i de negative generaliseringer. Men i forbindelse med det sociale arbejde finder vi det relevant at rette opmærksomheden mod gruppen af minoritetsunge og få den i tale. Formålet er at undersøge, hvorledes unge i udsatte boligområder kan blive en samfundsmæssig ressource. I de politiske udmeldinger og i mediernes dækning af problemerne søger man kun i begrænset omfang de bagvedliggende årsager (evt. strukturelle) og vilkår, som gør det svært for disse unge at leve op til samfundets krav og forventninger. Da man sjældent hører drengene selv udtale sig, får man ikke så tit indblik i deres egne tanker og årsagerne til deres handlinger. Vi vil derfor gerne høre de unges egne bud på, hvordan opvæksten i et udsat boligområde påvirker deres fremtid i forhold til uddannelse og arbejde. Gennem de unges erfaringer og oplevelser kan det blive muligt at anvise alternative tilgange til indsatser på området.

I det følgende vil vi beskrive minoritetsetniske unges baggrund i Danmark for at gøre vores målgruppe mere klar.

Minoritetsetniske unges baggrund

Minoritetsetniske unge er ikke i samme grad som danske unge integrerede i det etablerede system. De er sjældnere tilknyttet en uddannelsesinstitution, et arbejdssted, en fritidsinstitution eller lignende. Dette skyldes, at deres familier ofte har en fremmedgjort holdning til institutionsmiljøet. Minoritetsetniske familier er ofte i tvivl om, hvad en pædagog kan bruges til og hvorfor de skal betale kontingent til en fodboldklub, når deres børn kan gå ned i gården og spille fodbold (Asmussen 2004: 47). Det medfører, at de unge ikke har nogle faste rammer og ofte ikke ved hvor de skal opholde sig. Familierne består ofte af flere voksengenerationer pr. husstand og bor i forholdsvis mindre lejligheder, hvor der ikke er kulturel tradition for "eget værelse". Derfor opholder de unge mænd sig en hel del i det offentlige rum. For disse unge mænd er det ligefrem "pigeagtigt" at være hjemme i fritiden. Når de befinder sig så meget udenfor hjemmet, kan familierne ikke holde øje med dem og har derfor færre muligheder for at gribe ind i tilfælde af problemer. For at nå udsatte minoritetsetniske unge, er man derfor nødt til at arbejde udenom det etablerede system og møde dem på gadeplan (Asmussen 2004: 47).

Et citat fra rapporten "Etniske grupper – kriminalitet og forebyggelse" beskriver minoritetsetniske unges situation således: *"Et af de største problemer for børn og unge med anden etnisk baggrund er, at forældrene ofte ikke er i stand til at hjælpe og støtte deres børn i tilstrækkelig grad. Det betyder, at børnene ofte får en dårlig skolegang og ikke får nogle sunde og konstruktive fritidsinteresser, hvilket kan være den direkte vej ind i vold og kriminalitet. Vejen frem er at lære forældrene i højere grad at tage ansvar for deres børns liv"* (Hansen 2001 i Asmussen 2004: 54-55). Drengene har netop tendens til at udvikle en kriminel løbebane. Ifølge et litteraturstudium ("Unge i det kriminelle felt", 2003) er kriminalitetsproblematikken hovedsagelig koncentreret i byer med socialt boligbyggeri og en overrepræsentation af unge med udenlandsk baggrund (Zeuner & Højland 2003: 6). Unge, som er opvokset i familier med f.eks. et lavt uddannelsesniveau, arbejdsløshed og/eller skoleproblemer, har større risiko for at udvikle en kriminel adfærd og er overrepræsenterede i

kriminalitetsstatistikkerne. Disse unge ender i en marginaliseret gruppe, hvor de i højere grad end jævnaldrende fra andre grupper udelukkes fra mulighederne for f.eks. uddannelse og materielle goder (Ibid. 18-19). Det viser sig overraskende nok, at der er flere kriminelle i anden end i første generation. Man skulle umiddelbart tro, at andengenerationsindvandrerne ville være bedre integrerede end førstegenerationen. Det viser sig dog – med Sverige som undtagelse – heller ikke at være tilfældet i de øvrige vestlige lande. Forklaringen kan være, at modsætningsforholdet eller kulturkonflikten mellem de unge og deres forældre er mere præsent for de unge andengenerationsindvandrere. Denne forklaring kan dog ikke stå alene, men skal ses i lyset af, at det for andengenerationsindvandrere formentlig skaber større frustration at føle sig diskriminerede og stigmatiserede, og have sværere ved at nå målene end etniske danskere (f.eks. i forhold til adgangen til arbejdsmarkedet), fordi de i modsætning til forældrene er født og opvokset i Danmark (Asmussen 2004: 68). Man kan i dette tilfælde studere og perspektivere erfaringerne fra Sverige, der har haft held med at reducere ”andengenerationseffekten”. Det ligger dog udenfor rammerne af dette speciale.

TENDENSER I FORSKNINGSFELTET

I det følgende vil vi først give et overblik over forskningsresultater med særligt fokus på minoritetsetniske unges udfordringer i det danske arbejdsmarkeds- og uddannelsessystem, og dernæst en oversigt over undersøgelser af minoritetsetniske unge i udsatte boligområder. Efterfølgende vil vi argumentere for, hvorledes vores speciale kan placeres i forskningsfeltet som et supplerende bidrag til den allerede eksisterende forskning.

Minoritetsetniske unges udfordringer i arbejds- og uddannelsessystemet

Gennem litteraturstudiet *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet* (herefter benævnt KEU), Jakobsen & Liversage (2010), har vi fundet frem til såvel nationale som internationale

undersøgelser af minoritetsetniske unges arbejds- og uddannelsesmæssige situation, både inden for det kvantitative og det kvalitative forskningsfelt.

I vores litteraturstudieafsnit vil vi tage afsæt i KEU, som belyser minoritetsetniske unges deltagelse og succes i uddannelsessystemet, samt deres muligheder for efterfølgende at anvende den opnåede uddannelse. Ifølge KEU eksisterer der en omfattende forskning i minoritetsetniske unges situation i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, hvor relevante baggrundsforhold i minoritetsetniske grupper og forholdene i uddannelsessystemet belyses (KEU: 7-9). I vores udvælgelsesproces har vi fokuseret på *de* specifikke studier, der belyser vores målgruppe bedst.

Ud fra tendenserne i forskningen kan man ifølge KEU anlægge to hovedperspektiver, når man skal forklare forskelle i de uddannelsesmæssige præstationer hos unge med henholdsvis majoritets- og minoritetsbaggrund. Dels kan man se på forhold i den etniske gruppe selv (bl.a. forældrebaggrund), dels kan man anskue den samfundsmæssige kontekst (bl.a. uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet) (KEU 2010: 31). I det følgende koncentrerer vi os om betydningen af forældrebaggrund og inddrager relevante forskningsresultater.

Forældrebaggrund

Forældres socioøkonomiske ressourcer har ifølge den omfattende danske og internationale forskning stor betydning for børns og unges uddannelsesniveau. En af de bagvedliggende grunde til majoriteters og minoriteters forskellige uddannelsesniveau er ifølge KEU, at minoritetsetniske unge ofte har et lavere socioøkonomisk udgangspunkt. Disse unge vil have vanskeligere ved at tilegne sig uddannelse end unge, der medbringer flere ressourcer hjemmefra. Chancerne for, at en ung gennemfører en uddannelse, er langt større, hvis den pågældende har en veluddannet familie, end hvis han er født ind i en ufaglært familie (Jæger et al. 2003; Ploug, 2007 i KEU 2010: 32). Forskning viser, at minoritetsetniske unge,

både i Danmark og i andre lande, klarer sig generelt dårligere i uddannelsessystemet end majoriteten. Minoritetsetniske unge får lavere karakterer i skolerne, går i mindre grad videre i uddannelsessystemet og falder i højere grad fra på de forskellige uddannelsesniveauer end etniske danskere. Dette kan skyldes, at de minoritetsetniske unges forældre oftere har færre socioøkonomiske ressourcer i form af uddannelse, beskæftigelse og indkomst end majoriteten (Fekjær, 2007 i KEU 2010: 33-34). Samtidig viser andre studier, at nogle minoritetsetniske unge klarer sig bedre i uddannelsessystemet end flertallet, netop på grund af forældrenes socioøkonomiske ressourcer. Nogle indvandrere er således stærkt uddannelsesmotiverede (ikke mindst på deres børns vegne), hvilket i nogle tilfælde kan udligne de negative effekter af et dårligere socialt udgangspunkt og et lavere fagligt præstationsniveau (Lauglo, 1996 i KEU 2010: 36). En dansk undersøgelse (Hvidfeldt & Schultz-Nielsens 2008) viser, at der i nogle etniske grupper findes 16-24-årige efterkommere med en højere uddannelsesfrekvens end etniske danskere, trods forældrebaggrunden (Hvidtfeldt & Schultz-Nielsen, 2008 i KEU 2010: 36). En nyere dansk undersøgelse fastslår, at både forældre til minoritetsetniske unge og generelt også de unge selv er mindst lige så opmærksomme på den positive betydning af uddannelse, som etniske danskere er (Andersen, 2008 i KEU 2010: 36-37). At der er en høj motivation for uddannelse blandt mange minoritetsetniske familier, er en observation, der også går igen i internationale studier (Perreira et al., 2006; Støren & Helland, 2009 i KEU 2010: 37). Ønsket om at uddanne sig kan dog ikke altid realiseres, ikke mindst på grund af de udfordringer, minoritetsetniske elever med lavtuddannede forældre møder i uddannelsessystemet. Her viser studier, at mange minoritetsetniske unge kæmper hårdt for at (forsøge at) klare sig i uddannelsessystemet, og ifølge et norsk studie bruger mere tid på lektierne, end man ser hos majoriteten (Bakken, 2003 i KEU 2010: 37). En af vanskelighederne kan være, at mange minoritetsetniske forældre, uanset deres positive indstilling til uddannelse, kun har begrænsede muligheder for konkret at bakke deres børn op med f.eks. lektiehjælp (Enneli et al., 2005; Rambøll & Andersen, 2010; Thomson &

Crul, 2007 i KEU 2010: 37). Europæiske studier, som sammenligner betydningen af forældrenes socioøkonomiske ressourcer med succes i uddannelsessystemet, viser, at forældrebaggrunden har betydning for såvel minoritet som majoritet (Heath & Brinbaum, 2007; Støren & Helland, 2009 KEU 2010: 35). Ligeledes angiver danske studier, at forældrebaggrund (defineret ved forældrenes uddannelse, indkomst og/eller arbejdsmarkedsstatus) har betydning for, hvordan minoritetsetniske unge klarer sig i det danske uddannelsessystem (Jakobsen & Smith, 2006; Nielsen et al., 2003; Hvidtfeldt & Schultz-Nielsen, 2008 i KEU 2010: 35).

Uddannelsessystemet

Ifølge KEU er det langt fra kun drengenes sociale baggrund, der har betydning, når man ønsker at undersøge deres uddannelsesmønster. Ligeledes er skolesystemet af stor vigtighed. Drengene klarer sig i gennemsnit dårligere end piger i skolen, hvilket er en både national og international tendens (Rambøll & Andersen, 2010, Bakken et al., 2008; Egelund, 2007 i KEU 2010: 49). Drengene fra socioøkonomisk svagt stillede hjem har ofte svært ved at leve op til skolens krav, hvorfor de oftere vælger at gå imod skolens spilleregler ved at lave "ballade" og herigennem skabe et maskulint fællesskab. Fordi mange minoritetsetniske unge netop kommer fra socioøkonomisk svage hjem, kan en tilsvarende dynamik være med til at forklare deres vanskeligheder i uddannelsessystemet (KEU 2010: 14-15). Et etnografisk studie² fra en engelsk skole viser, at drenge med arbejderklasseforældre selv er med til at fastholde deres egen klassebaggrund ved at gå i opposition til skolens krav, og dermed afslutte skolegangen uden de nødvendige kvalifikationer. Skabelsen af en "modkultur" medfører, at disse drenge klarer sig dårligere i forhold til skolens forventninger end elever med middelklassebaggrund (Jackson, 2003 i KEU: 51). Tendenserne på området gennem forskellige årtier er, at der findes grupper af drenge, som stiller sig i opposition til skolens regler og forventninger, og at disse drenge

² Af Paul Willis' "Learning to Labour" (Willis, 1977 i KEU 2010: 51)

herigennem opnår en lokal følelse af magt og prestige i de unges interne hierarki (Lyng, 2004; Martino, 1999 i KEU 2010: 51). Dette bevirker ofte, at de forlader skolen uden de boglige kvalifikationer, der kræves for at fortsætte i uddannelsessystemet.

Endvidere belyser KEU hvordan etnicitet, herunder sprog, kan påvirke minoritetsetniske elevers skoleresultater i negativ retning. Utilstrækkelige danskundskaber er et tema, som går igen i hovedparten af undersøgelserne af f.eks. frafald og indlæringsmæssige problemer. PISA-undersøgelser viser også, at knap halvdelen af de minoritetsetniske elever har så dårlige skolefærdigheder – blandt andet grundet sproglige problemer – at de reelt har vanskeligt ved at gennemføre en kompetencegivende uddannelse (Jensen & Tranæs, 2008 i KEU 2010: 52).

Udover sprogvanskelighederne påviser litteraturstudiet, at minoritetsetniske elever ofte føler sig "anderledes" og negativt afvigende i skolen (Runfors, 2003 i KEU 2010: 54), hvor de også oplever at blive dårligt behandlet. Studier fastslår, at lærerne har lavere forventninger til minoritetsetniske elever (Tenenbaum & Ruck, 2007 i KEU 2010: 54). Negative skoleoplevelser kan ifølge svenske og norske studier være med til at mindske minoritetsetniske elevers trivsel i skolen. Bl.a. påpeges det, at majoritets elever føler sig væsentligt mere trygge i skolen end minoritets elever (Bakken, 2003; Statens offentliga utredningar, 2005 i KEU 2010: 54). En dansk undersøgelse viser tilsvarende, at hvor 7-9 % af etnisk danske elever i 5., 7. og 9. klasse sjældent eller aldrig føler sig trygge i skolen, gælder dette for hele 18-25 % af indvandrere og efterkommere (Nordahl Jensen & Holstein, 2010 i KEU 2010: 54). Andre studier påpeger, at "narrestreger" blandt minoritetsetniske drenge hyppigere udløser disciplinære sanktioner, mens selvstændig og konstruktiv adfærd kan blive overset (Andersen, 2005; Gilliam, 2006 i KEU 2010: 54). Dette kan være medvirkende til, at minoritetsetniske drenge skaber et alternativt fællesskab, hvori det er statusforstærkende ikke at leve op til skolen krav. Et sådant fællesskab kan i

praksis fungere som en lokal magt i en skole, hvor man ellers føler sig mindreværdig (Cawood, 2007; Staunæs, 2004 i KEU 2010: 54-55).

I forhold til studievalg viser det sig, at efterkommere påbegynder en ungdomsuddannelse efter grundskolen i næsten samme grad som unge med etnisk dansk baggrund. 88 % af etniske danskere og 85 % af efterkommere er påbegyndt en ungdomsuddannelse senest tre år efter endt skolegang (Tænk tanken, 2004 i KEU 2010: 61). Frafald på de erhvervsfaglige uddannelser er imidlertid et stort problem, ikke mindst for minoriteter, og flere studier har forsøgt at forklare det. Statistiske analyser afslører, at en af årsagerne er de etniske minoriteters svagere sociale baggrund (defineret ved forældrenes uddannelsesniveau og erhvervserfaring) (Birkelund & Mastekaasa, 2009; Colding et al., 2004 i KEU 2010: 61). Nogle minoritetsetniske unge føler sig usikre på, om deres anderledes herkomst vil gøre det sværere for dem at blive accepteret af praktikstederne, samtidig med, at de tvivler på deres egen faglige og sproglige formåen (Jensen & Jørgensen, 2005 i KEU 2010: 61). Ligeledes har etniske minoritets elever generelt større vanskeligheder ved at finde en praktikplads end deres etnisk danske medstuderende. Dette skyldes ikke kun mindre velegnede netværk og mindre viden om det danske arbejdsmarked (Liebig, 2007 i KEU 2010: 62), men også, at arbejdsgivere ofte fravælger sådanne lærlinge ud fra en formodning om, at de dels vil være sværere at oplære, og dels måske vil skræmme kunder væk (Tænk tanken, 2005 i KEU 2010: 62).

Overgangen fra uddannelse til erhverv

Overgangen til arbejdsmarkedet er ofte af stor betydning for, hvordan det efterfølgende arbejdsliv kommer til at forme sig. De danske og europæiske undersøgelser af overgangen fra uddannelse til erhverv konkluderer typisk, at beskæftigelsessandsynligheden er lidt lavere for minoritetsetniske borgere end for majoriteten (KEU 2010: 68). F.eks. viser danske studier, at beskæftigelsesfrekvenserne for personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse er lavere for minoritetsetniske borgere end for etniske danskere (Danmarks

Statistik, 2009; Jakobsen & Dahl, 2005 i KEU 2010: 68). En indfaldsvinkel til at forklare de varierende beskæftigelsesgrader for henholdsvis majoritet og minoritet, er at studere forskelle i selve arbejdssøgningsprocesserne. Både søgeintensitet og jobsøgningsmetoder har betydning for sandsynligheden for at komme i beskæftigelse. Som sagt viser det sig, at minoritetsetniske borgere generelt har sværere ved at finde arbejde end majoritetsbefolkningen. Der forefindes to modsatrettede hypoteser om, hvad dette betyder for søgeintensiteten. Den ene hypotese anfører, at de sværere betingelser på arbejdsmarkedet virker demotiverende, og at etniske minoriteter derfor alt andet lige har en lavere søgefrekvens end majoriteten. En anden hypotese hævder det modsatte – nemlig, at netop på grund af de sværere betingelser, er etniske minoriteters jobsøgningsintensitet større end majoritetens (Segendorf, 2005; Valtonen, 2001 i KEU 2010: 73-74). Da en del stillinger besættes gennem netværk har det stor betydning, hvorvidt man selv kan trække på relevante forbindelser i sin jobsøgning. F.eks. kan personlige netværk anvendes til at skaffe sig øget viden om effektive jobsøgningsmetoder og om ledige stillinger. En dansk undersøgelse af marginalisering og beskæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark påviser en sammenhæng mellem mulighederne for at trække på veludviklede netværk og mulighederne for at komme i beskæftigelse (Rosdahl & Møller, 2006 i KEU 2010: 74). Såvel netværkets *kvantitet* som *kvalitet* har betydning (Calvo-Armengol & Jackson, 2004 i KEU 2010: 74). Et andet studie viser, at eftersom minoritetsetniske borgere generelt har færre ressourcer og f.eks. sjældnere bestrider overordnede stillinger i større virksomheder (Ejrnæs, 2006 i KEU 2010: 75), kan disse borgere have ringere muligheder for at anvende deres netværk til jobsøgning end etniske danskere. Forskelle på søgeadfærd og sociale netværk, samt til en vis grad strukturerne på arbejdsmarkedet, kan således også være med til at forklare de forskellige succesrater hos henholdsvis minoritet og majoritet i overgangen fra endt uddannelse til beskæftigelse (KEU 2010: 75).

Derudover har diskrimination på arbejdsmarkedet også stor betydning. Eksistensen og omfanget af diskrimination er undersøgt igennem eksperimentelle studier. Hjarnø og Jensen (1997) sammenlignede således mulighederne for at blive kaldt til jobsamtale for unge, der matchede hinanden i alder, køn, uddannelsesbaggrund og arbejds erfaring, men med forskellige etniske tilhørsforhold. Undersøgelsen fandt, at de etniske minoritetsansøgere i 38 pct. af tilfældene var udsat for diskrimination (Hjarnø & Jensen, 1997 i KEU 2010: 77). Lignende undersøgelser er blevet udført i en lang række europæiske lande og har fundet det samme overordnede mønster. Ved stillingsansøgninger forskelsbehandles etniske minoritetsansøgere negativt i forhold til majoritetsansøgere med tilsvarende kvalifikationer (Bassanini & Saint Martin, 2008; Bursell, 2007; Carlsson & Rooth, 2007; Fibbi et al., 2006; Zegers de Beijl, 2000 i KEU 2010: 77).

Under vores søgning af litteratur om minoritetsetniske unges uddannelses- og arbejdsmønstre har vi erfaret, at en hel del national og international forskning påviser en række grundlæggende faktorer, som har betydning. Specialet vil bl.a. tage udgangspunkt i disse faktorer.

Efter en beskrivelse af eksisterende forskning i minoritetsetniske unges uddannelses- og arbejdssituation, vil vi rette søgelyset mod ungdomsforskning med særligt sigte på minoritetsetniske unge i udsatte boligområder.

Minoritetsetniske unge i ghettos

Ved en gennemgang af forskningen i minoritetsetniske unge i udsatte boligområder fremgår det, at der er udgivet en del analytisk kvantitativbaserede rapporter. Det drejer sig f.eks. om evalueringer af politiske initiativer, der omhandler alt lige fra årsagerne til dannelse af etniske enklaver og til definitioner af ghettos osv. Flere rapporter beskriver karakteristika ved ghettoen i form af opgørelser over beboernes indkomst, forhold til

arbejdsmarkedet, uddannelsesniveau, kriminalitetsfrekvens, koncentration af beboere med anden etnisk herkomst mv. (Lars Pico Geerdsen et al. 1999, Graversen et al. 1999, Hummelgaard et al. 2002, Andersen 2008, Regeringen 2010). I alle disse rapporter anvendes forskningsresultater til at pege på løsninger, herunder anbefalinger af politiske tiltag, af de sociale problemer, der forbindes med ghettoen og adfærdsvanskelige minoritetsetniske unge. I modsætning til den *kvantitative* forskning findes der derimod kun en begrænset *kvalitativ* forskning på området. Den kvalitative forskning beskæftiger sig primært med de bagvedliggende mekanismer i ghettoen, som påvirker identitetsdannelse hos individer og subkulturelle grupper. Forskningen fokuserer ofte på et magtperspektiv mellem minoritetsunge i ghettoen overfor majoritetssamfundet. Ligeledes forsøges det gennem italesættelse af beboere og andre relevante grupper at synliggøre de samfundsmæssige, strukturelle årsager til stigmatiseringen af minoritetsetniske unge i ghettoen, og dennes betydning for den høje kriminalitetsfrekvens. Nedenstående er eksempler på de eksisterende undersøgelser.

"No life" er en ph.d. afhandling af Kirsten Hviid (2007), som beskriver gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet blandt minoritetsetniske unge mænd i Karlebo Kommune, og belyser hvilke konsekvenser disse livsvilkår kan få for drengenes videre tilværelse. Afhandlingen omhandler udviklingsprocessen hos grupper af minoritetsetniske unge i forhold til kollektive identitetsdannelser, social eksklusion og kategoriseringsprocesser og tager udgangspunkt i de unges egne fortællinger og oplevelser fra fællesskaberne, gaden, klubben og fængslet. I sin afhandling forsøger Hviid at få svar på, hvorfor minoritetsetniske unge mænd opholder sig på gader, i indkøbscentre, eller på banegårde til langt ud på natten (i stedet for at gå i skole eller i klub), og at finde årsagerne til, at der ofte opstår konflikter mellem på den ene side de unge og på den anden side pædagoger, lærere og politi. Hviid tegner et portræt af gadelivsstilen fra et boligområde, hvor broderskaber, "gangsta-rap" og "respekt" giver de unge oplevelser af succes og spænding.

Gennem en analyse af udviklingen af gadelivsstil, fællesskaber og kollektive identitetsdannelser blandt minoritetsetniske mænd i alderen 14-25 år har forfatteren ønsket at afdække de selvforstærkende processer i forhold til bandekriminalitet, som synes at eksistere mellem på den ene side social eksklusion og kategorisering, og på den anden side livsstil og identitetsdannelser hos minoritetsetniske unge (Hviid 2007: 273, 291-294).

”Social Kamp i Ghettoen”, udarbejdet af Stine Fehmerling (2007), er en undersøgelse af ghettominoritetsdrengekrænkelser og sociale kamp i et anerkendelsesteoretisk perspektiv. Specialet tager afsæt i oprørene i Paris’ ghettoer i efteråret 2005 med det formål at besvare, hvorvidt lignende optøjer kunne finde sted i danske udsatte boligområder. Empirisk tages der udgangspunkt i en gruppe minoritetsetniske drenge fra Tingbjerg i alderen 15-18 år. De interviewede drenge har i sommeren 2006 udgivet en rap/hiphop-plade og ved analyser af deres rap-tekster, samt gennem interviews, har forfatteren defineret drengenes oplevelser af hverdagskrænkelser og hvordan disse danner grundlag for en social kamp/modstandskamp. Forfatteren konkluderer, at drengene ikke udkæmper en voldelig kamp i stil med det parisiske oprør, men en social kamp, som hun inddeler i tre typer af modstandsstrategier: 1) En diskursiv identifikationskamp, hvor drengene definerer sig selv i opposition til selve *det at være dansker*. 2) En adfærdsstrategisk kamp, hvor aggression og rollen som ballademager bliver en modstandsstrategi. 3) En musisk oprørsk modstandsform, hvor rap-musikken bliver redskabet i den sociale kamp. Forfatteren hævder, at der opstår en modsætning mellem ghettos hårde kultur og samfundets lovmæssige krav, hvilket vil kunne føre til en revurdering af det grundlag, vores samfundsmæssige anerkendelseskriterier bygger på (Fehmerling 2007: 4-5).

Som tidligere nævnt har vi under vores litteratursøgning erfaret, at der eksisterer en hel del kvantitativt baseret forskning i ghetto-fænomenet. Derimod er der indtil videre kun i

begrænset omfang foretaget kvalitative, danske analyser af minoritetsetniske borgeres oplevelser af at bo og opvokse i udsatte boligområder. Desuden har vi konstateret, at der ikke er foretaget særlige undersøgelser af, i hvilket omfang sociale forhold i det boligkvarter, hvori man er opvokset, påvirker den uddannelses- og arbejdsmæssige fremtid. Efter vores vandring i forskningsfeltet rundt om minoritetsetniske unge og deres familier, uddannelse, arbejdsmarkedstilknytning og ghettoen, kan vi konkludere, at der – i en tid, hvor ghettodebatten stadig er på sit højeste – er behov for flere kvalitative undersøgelser af unges egne refleksioner over en ghettoopvækst. Dette leder os frem til følgende problemformulering:

PROBLEMFORMULERING

Hvordan vurderer minoritetsetniske drenge selv den indflydelse, opvæksten i et socialt belastet område som Tåstrupgård har på deres uddannelses- og arbejdsmæssige fremtid og sociale position i samfundet?

Dette spørgsmål vil vi forsøge at besvare gennem interviews med 11 drenge fra Tåstrupgård.

I det følgende vil vi uddybe og yderligere afgrænse problemformuleringen.

Afgrænsning og uddybning

Minoritetsetniske drenge definerer vi som drenge, der er børn af forældre med indvandrerbaggrund fra ikke-vestlige lande. Denne gruppe betegnes også som efterkommere. Når vi fravælger at se på begge køn og udelukkende fokuserer på *drenge*,

sker det med baggrund i den (oftest negative) opmærksomhed, netop denne gruppe har fået i medierne. Med *positionering i samfundet* henviser vi til den kontekst – altså det danske samfund – drengenes oplevelser relaterer til. Under vores studium af drengene i en samfundsmæssig sammenhæng, hæver vi os over drengenes egne udtalelser og oplevelser og forsøger at påvise strukturelle tendenser, der kan forklare drengenes egne oplevelser. Vores afgrænsning til bydelen *Tåstrupgård*, skyldes, at det er et klart defineret område, som på alle tre punkter passer ind i regeringens definition af en *ghetto* (som beskrevet på side 4).

Arbejdsspørgsmål

Med følgende arbejdsspørgsmål vil vi besvare problemformuleringen:

1: Hvilken betydning har drengenes baggrund for deres uddannelses- og arbejdsmønster?

Her fokuseres på drengenes folkeskoleerfaringer, forældrenes socioøkonomiske baggrund, netværkets betydning og sidst, men ikke mindst, det kriminelle miljø og dets indflydelse på drengenes liv.

2: Hvilken betydning har det omkringliggende samfund for drengenes uddannelses- og arbejdsmønster?

Her undersøger vi den stigmatisering, der kan være en følge af opvæksten i Tåstrupgård.

3: Hvordan positionerer drengene sig i forhold til samfundet?

Her vil vi på baggrund af arbejdsspørgsmål 1 og 2 analysere, hvorledes drengene positionerer sig i samfundet.

LÆSERVEJLEDNING

Resten af specialet er bygget op på følgende måde:

Kapitel 2 præsenterer de teorier, der har bidraget til dels at forme specialet og dels at besvare problemformuleringen.

Kapitel 3 præsenterer specialets metodologi, hvor vi kommer ind på vores videnskabsteoretiske udgangspunkt, som er kritisk hermeneutisk. Her retter vi fokus på drengenes livsverden, forståelser og fortolkninger og ligeledes betragter vi deres opvækst gennem kritiske briller og et normativt ideal med et emancipatorisk sigte. Herudover ser vi på de anvendte metodemæssige tilgange, såsom selektionskriterierne for de 15-18 årige drenge, vi har interviewet.

Kapitel 4 er vores analyseafsnit, som indledes med en undersøgelse af drengenes uddannelses- og arbejdsmønstre. Efterfølgende har vi opdelt analysen i tre dele. Første del beskriver drengenes folkeskolebaggrund, forældrenes baggrund og dennes indflydelse, samt endelig netværkets og kriminalitetens betydning. Anden del beskriver det omgivende samfunds syn på drengene og følgebåvirkninger bl.a. i form af stigmatisering og eksklusion. Tredje del analyserer drengenes positionering ud fra deres opvækst.

Kapitel 5 er hovedkonklusionen.

Kapitel 6 er perspektiveringen, hvor vi gennem vores emancipatoriske sigte med udgangspunkt i kritisk teori, fremsætter forslag til en forbedring af drengenes situation og muligheder.

Kapitel 7 er kvalitetssikringen.

KAPITEL 2

TEORI PRÆSENTATION

I dette kapitel vil vi skitsere de teorier, der har bidraget til at forme specialet og besvare problemformuleringen.

En betinget ambition til besvarelse af problemformuleringen er opstilling af et analyseapparat, der kan *beskrive* og levere redskaber til *fortolkning* og *forklaring* af den indsamlede empiri, herunder drengenes oplevelser, meninger og erfaringer. Dette afsnit giver derfor en oversigt over anvendelse af teori og undersøgelser, som vi i samspil med empirien har anvendt til besvarelse af problemformuleringen. Formålet med dette afsnit er at begrunde valg af teori, dens anvendelse, og relevans for det samlede speciale.

Vi opererer i et komplekst felt med mange forskellige problemstillinger. Ud fra fortolkninger af drengenes udsagn om, hvilke faktorer, der kan øve indflydelse på deres uddannelse og jobmuligheder, har vi fundet frem til flere omstændigheder, der kan have betydning. Vi har bevidst valgt ikke at betragte sagen ud fra en forud given teoretisk vinkel, eftersom hensigten har været at tage udgangspunkt i det sagte. For at kunne give et helhedsbillede af drengenes situation har vi bragt flere forskellige faktorer i spil og analyseret disse – i stedet for at fokusere på en enkelt faktor som f.eks. forældrenes baggrund. Hvis vi udelukkende havde beskæftiget os med denne ville vi ikke have fået et helhedsbillede af drengenes situation. Og vi har netop stræbt efter et helhedsindtryk, der ville give os mulighed for i perspektiveringsafsnittet at diskutere de helhedsorienterede indsatser, som efter vores opfattelse er den mest effektive form for socialt arbejde. Vi bringer derfor flere teorier i spil og anvender dem eklektisk, alt efter deres relevans i forhold til forståelse og belysning af den empiri, som er med til at besvare problemformuleringen.

Præsentation af teori til besvarelse af arbejdsspørgsmål 1:

Vi har inddraget en landsdækkende undersøgelse, udarbejdet af LG Insight, som beskriver uddannelsesmønstret blandt mandlige nydanskere, belyst gennem valg, værdier og normer. Undersøgelsen, som er baseret på data fra Danmarks Statistik, supplerer vores egen empiri og giver et mere generelt billede af minoritetsetniske unges uddannelsesmønstre, både hvad angår ungdomsuddannelser og erhvervsfaglige uddannelser – samt ikke mindst den restgruppeproblematik, som er relevant i forhold til vores målgruppe (LG Insight 2007: 13). Vi anvender derfor også undersøgelsen til at tilvejebringe en bredere forståelse af drengenes uddannelsesmønstre. Undersøgelsen bygger på den nyeste danske og udenlandske forskning, interviews med mandlige studerende med minoritetsetnisk baggrund, samt med ressourcepersoner i besiddelse af omfattende viden om mandlige indvandreres/efterkommeres uddannelsesvalg, motiver og interesser (ibid.: 6). Udover at undersøgelsen supplerer, nuancerer og perspektiverer vores egen empiri, ser vi også mange sammenligninger og finder unikke fund ved vores empiriindsamling.

I afsnittet om folkeskolens betydning for drengene inddrager vi Eric Tinor Centis³ undersøgelse og Etnisk Pisa-undersøgelsen fra 2009, da nogle af drengene giver udtryk for, at lærerne ikke har haft forventninger til dem. Begge undersøgelser beskriver netop de manglende forventninger til minoritetsetniske unge i folkeskolen. Her supplerer vi med et uddrag af en undersøgelse af professor i socialt arbejde Tine Egelund, som påviser, at offentlige institutioner, herunder socialforvaltningen og Folkeskolen, opererer med discountforventninger til minoritetsetniske unge og deres familier. Disse tre undersøgelser er med til at give en mulig forklaring på, hvorfor drengene i en tidlig alder mister interessen for skolen og ofte forlader den uden de nødvendige kompetencer. Herudover inddrager vi professor ved DPU Charlotte Ringmose, som i en Pisa-undersøgelse

³ Centi er en del af TLS-konsulenterne, som er en NGO-baseret konsulentvirksomhed, der hovedsagelig beskæftiger sig med kortlægning af strukturelt, kulturelt og adfærdsmæssigt diskriminerende barrierer, samt med udvikling af implementeringsredskaber og -strategier for etnisk ligestilling og kulturel mangfoldighedsledelse.

beskriver tre forhold, der har betydning for skolens muligheder for at kompensere for negativ social arv. Et af punkterne er et godt forhold mellem lærere og elever – herunder lærernes lydhørhed over for elevernes behov. Denne undersøgelse er medtaget, fordi det efter vores opfattelse er evident, at disse behov ikke altid er blevet opfyldt og at dette kan have været en medvirkende årsag til drengenes turbulente folkeskoletid.

I afsnittet om forældrenes indflydelse inddrager vi statistik fra undersøgelsen *"Indvandrerne og det danske uddannelsessystem"*, hvori professor Torben Tranæs illustrerer betydningen af forældrenes uddannelses- og arbejdssituation. Undersøgelsen omfatter faktuelle tal om tyrkiske efterkommeres ringe repræsentation på de videregående uddannelser, forårsaget af forældrenes uddannelse og arbejdsmæssige baggrund. En anden undersøgelse, af Erik Jørgen Hansen, tidligere professor ved DPU, konkretiserer de ulige uddannelseschancer mellem forskellige klasser i samfundet. Han påviser bl.a. den sociale arvs rolle (arbejder- kontra akademikerbaggrund). Undersøgelserne af Tranæs og Hansen er blevet medtaget på grund af deres relevans i forhold til vores målgruppe. Under vores litteratursøgning har vi netop konstateret, hvor stor betydning familiebaggrunden kan have for drengenes uddannelses- og arbejdsmønster.

I afsnittet om netværkets betydning inddrager vi Lektor Anders Ejrnæs, som forsker i arbejdsmarked og integration på Roskilde Universitet. Hans fremlægning af netværksteorier finder vi ligeledes relevant. Her beskæftiger vi os specifikt med den amerikanske sociolog Mark S. Granovetters teori, der opererer med "svage bånd" og "stærke bånd". Granovetter er fortaler for de svage bånd, som er netværk uden for familien og bekendtskabskredsen. Denne teori giver en forklaring på, hvorfor vores informanter kan have svært ved at få fritidsjob og lærepladser. Det kan netop skyldes deres mangel på netværk i form af "svage bånd", altså kontakter i miljøer, de ville kunne drage nytte af under job- og lærepladssøgning. Vi inddrager ligeledes den amerikanske sociolog James S. Coleman, som omvendt er fortaler for de stærke bånd, (netværk i form af

familie og venner). Vi beskriver herved både fordele og ulemper ved begge teorier og forsøger at analysere os frem til hvilke netværk, drengene mangler. Det "rigtige" netværk kan således være afgørende i drengenes uddannelsesmønster og adgang til arbejdsmarkedet. Til sidst i kapitlet belyser vi problemet med drengenes kriminalitet. Her inddrager vi to afvigelses sociologiske perspektiver i form af Robert K. Mertons og Edward H. Sutherlands teorier. Mertons anomi-teori hjælper os til at forklare *hvorfor*, drengene begår kriminalitet. Nemlig, at det delvis er et strukturelt problem, givet drengenes fødsel og opvækst i et socioøkonomisk belastet område, hvor de ikke har lovlige muligheder for at skaffe sig de almindelige materielle goder og derfor tyr til kriminalitet. Sutherlands teori "*learning to be deviant*", finder vi lige så relevant, da den kan forklare *hvordan* drengene lærer at begå kriminalitet – at det ikke kun skyldes kedsomhed (som drengene selv siger), men at det i høj grad hænger sammen med deres omgivende miljø. Ved hjælp af disse teoretikere belyser vi én af de livsfaktorer, som hæmmer mulighederne for uddannelse og beskæftigelse.

Præsentation af teori til besvarelse af arbejds spørgsmål 2:

Det centrale her er stigmatiserings/stemplingsspørgsmålet – herunder drengenes egen oplevelse af samfundets syn på deres opvækst i en såkaldt ghetto. Som hjælp til belysning af dette inddrager vi den amerikanske sociolog Erving Goffmans stigmatiseringsteori som et teoretisk udgangspunkt. Goffman har bidraget til udvikling af stigmabegrebet og beskrevet, hvordan det enkelte individ gennem livet stifter bekendtskab med både "normaliteten" og "afvigelsen" i det sociale møde med andre mennesker. Ifølge Goffman findes der i samfundet stemplende og udstødende mekanismer, som tillægger individer eller hele grupper negative egenskaber og derfor udsætter dem for ringere behandling. Goffman fremhæver, at når samfundet har opdaget en adfærd, som adskiller sig fra normen, er der tale om en afvigelse, som fører til stigmatisering. Vi forsøger ved hjælp af Goffman at belyse, hvorledes vores informanter stigmatiseres på grund af deres opvækst i

Tåstrupgård og bl.a. derfor har svært ved at skaffe sig arbejde eller lærepladser. Som supplement til Goffmans teori inddrager vi Marianne Skytte, der er lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde. Vi benytter således Skyttes begreb "etnificeringsproces", som beskriver, hvorledes majoriteten betragter minoriteten som anderledes, netop fordi den udskiller sig fra majoriteten. Majoriteten har tendens til at opfatte minoritetsborgere som kategorimedlemmer og ikke som unikke individer. Dette er med til at skabe ændringer i den minoritetsetniske unges selvopfattelse, hvilket på en selvforstærkende måde kan medføre yderligere stigmatisering. Mehmet Yükksekaya, cand.scient.pol. fra Københavns Universitet, benytter vi til at give en yderligere forklaring på drengenes vanskeligheder ved at fastholde læreplads eller arbejde. Han beskriver vigtigheden af at kende til skrevne og uskrevne regler på en dansk arbejdsplads. Hans bidrag er vigtigt, eftersom vores empiri har åbenbaret en tendens til, at drengene netop ikke kender de uskrevne regler i f.eks. håndværkerbranchen (én af informanterne havde opsagt sin praktikplads af denne årsag). Hertil supplerer vi med professor i ungdomsforskning Birgitte Simonsen. I sin bog *"Ungdom, identitet og uddannelse"* beskriver hun hierarkiet i de gamle håndværksfag; et hierarki som de unge hverken kan eller vil acceptere, og som medfører, at hver fjerde uddannelsesforløb ophører. Simonsen anfører, at tiderne har ændret sig og at de traditionelle lærlingeforløb kan være en hæmsko for drengene og deres uddannelse.

Præsentation af teori til besvarelse af arbejdsspørgsmål 3:

Her forsøger vi at forklare drengenes positionering på baggrund af den igangværende stigmatiseringsproces. Vi supplerer her Goffmans stigmatteori med cand. scient. pol Simon Østergaard Møllers argumenter om, at majoritetsbefolkningens kategorisering af "de fremmede", har afgørende indflydelse på de sociale identiteter, der står til rådighed for de minoritetsetniske borgere. Ifølge Møller fremstilles minoritetsetniske borgere enten som problembærere og trusler mod det danske samfund, eller som ofre for tvekulturelle problematikker – hvilket efterlader dem med to muligheder: Enten bliver de helt

assimilerede eller også forbliver de "fremmede". På baggrund heraf anfører Møller, at der skabes insider- og outsiderpositioner i samfundet. I denne sammenhæng bliver minoritetsetniske borgere betegnet som majoritetssamfundets outsiders. For os har det været interessant at undersøge, hvorledes drengene positionerer sig i forhold til samfundet, når de betragtes som "outsidere". Ud fra den indsamlede empiri ved vi, at de ofte føler sig ekskluderede – ikke blot i forhold til danske drenge, men også i forhold til jævnaldrende minoritetsdrenge fra andre områder, da opvæksten i Tåstrupgård udelukker dem fra ansættelse i diverse virksomheder. Møller, som refererer Goffmans teori, belyser hermed, hvordan drengenes oplevelser kan skabe modstand og distancering fra det øvrige samfund. Det er derfor oplagt at benytte Goffmans tre mulige reaktionsdannelser til at beskrive drengenes positionering: *distancering fra sine egne*, *identifikation med sine egne* og *glorificering af stigma* (som Møller kalder de tre idealtypiske positioneringer; *den assimilerede*, *traditionalisten* og *rebell*). Denne teori giver os i øvrigt et godt afsæt til fremlæggelse af vores emancipatoriske sigte i specialets perspektivering.

Ved hjælp af disse tre arbejds spørgsmål og inddragelse af de nævnte teorier og undersøgelser, sammenholdt med den indsamlede empiri, vil vi besvare problemformuleringen.

KAPITEL 3

METODOLOGI

Følgende kapitel vil præsentere og beskrive vores metodiske tilgang til projektet. Afsnittet bliver en gennemgang af vores videnskabsteoretiske ståsted samt vores metodiske overvejelser gennem specialet. Vi vil skitsere hvilke overvejelser om empiri, der har bidraget til specialets opbygning, herunder hvilke metoder, der blev til- og fravalgt. Ligeledes vil vi beskrive, hvordan det empiriske materiale kom i stand, samt endelig de refleksioner og argumenter, der lå til grund for vores beslutninger.

Videnskabsteoretisk ståsted

I dette afsnit redegør vi for specialets hermeneutiske forståelse af viden. Hermeneutikken stiller netop spørgsmål til forskerens rolle, samt til hvorfor og hvordan vi kan opnå meningsfuld indsigt i informanternes livsverden (Højberg 2004:341). Derfor mener vi, at den hermeneutiske tilgang er særligt anvendelig i undersøgelsen af de unge drenges oplevelser af chancer og muligheder efter en opvækst i Tåstrupgård. Vi anlægger hermed et hermeneutisk verdens- og videnssyn, som lader os betragte vores informanter som betydnings- og meningsbærende aktører, vi forsøger at forstå og fortolke (ibid.:309). Heraf følger én af hermeneutikkens udfordringer: dobbelt hermeneutik, som påpeger, at både de unge drenge og vi som forskere fortolker og forstår verden. Vi bringer derfor vores såkaldte forståelseshorisont ind i fortolkningsprocessen og genfortolker de unges fortolkning (ibid.:339).

Både drengene og vi som forskere er situerede i en bestemt historisk kontekst, hvortil også hører en forståelseshorisont, som udgøres af både forståelse og fordomme:

"Forståelseshorisonten er medbestemmende for, hvordan vi orienterer os og handler i verden, og den er medbestemmende for, hvordan vi forstår verden" (ibid.:323). En forstående vinkling af projektet lægger op til en grundlæggende hermeneutisk-videnskabsteoretisk tilgang, og leverer endvidere redskaber til arbejdet med et område med mange forudfattede holdninger – både hos os selv og i den anvendte empiri. Vi har således også valgt at benytte os af det kvalitative interview som forskningsmetode, fordi det retter sig mod det

kontekstafhængige og det menings- og forståelsesorienterede. Det er derfor oplagt at anvende hermeneutikken, som stiler mod fortolkning af dialog og samtale. I hermeneutikken findes der flere forskellige retninger; den traditionelle, den metodiske, den filosofiske og den kritisk hermeneutiske. Vores samfundsvidenskabelige syn lægger sig op af den kritiske teori, som Jürgen Habermas er fortaler for. Habermas er arvtager af Frankfurterskolens kritiske samfundsteori og er mest kendt for udviklingen af den kritiske teori (kritisk hermeneutik) og den kommunikative handlen, formuleret i 1982 i bogen "Theorie des Kommunikativen Handelns". Habermas er bl.a. præget af Gadamer's filosofiske hermeneutik, men er enig med Gadamer på nogle områder og uenig på andre. Habermas kritiserer navnlig Gadamer for at overse magtens og ideologiens betydning for meningsdannelsen og samtalen, under hvilke der ifølge Habermas kan opstå et magtspil, som kan få undertrykkende virkning (Højbjerg 2003: 113-114). Den kritiske teori er derfor som udgangspunkt kritisk overfor de konservative teoretikere Heidegger og Gadamer, mens hermeneutikken giver grundlag for at korrigere marxistisk samfundsteoris fokus på det økonomiske system med en teori om samfundets kommunikative grundlag og livsverden som udgangspunkt for en social emancipation. Kritisk teori er altså en teori, der, sideløbende med sin kritik af samfundet, også er kritisk overfor teorier om dette samfund og de videnskabelige metoder til at nærme sig det. I den udstrækning, teorierne og metoderne bidrager til at skjule de undertrykkende og udbytende forhold, kritiseres de som ideologiske. Trods filosofiske og teoretiske forskelligheder mellem Gadamer og Habermas, er de dog enige om at kritisere både den metodiske hermeneutik og store dele af den fortolkningsvidenskabelige tradition. Dette opsummerer de i 4 punkter:

- 1) *Sprogligheden karakteriserer det at være menneske. Forståelse er således ikke en epistemologisk bestemmelse, men en ontologisk bestemmelse*
- 2) *Det er ikke muligt at forstå og fortolke de sociale aktørers intentioner, motiver og handlinger uafhængigt af den, der skal fortolke disse*

- 3) *Dialogen og samtalen er altafgørende for forståelse af verden og hinanden*
- 4) *Erkendelsen af verden er aldrig forudsætningsløs. Gadamer taler om fordomme og Habermas om erkendelsesinteresser (ibid.: 114)*

Der er dog uenighed om, hvilke roller fordomme og erkendelsesinteresser spiller i erkendelsesprocessen, og hvordan disse kan forvaltes. Habermas skelner mellem 3 forskellige erkendelsesinteresser:

- Den tekniske erkendelsesinteresse, der omfatter de empirisk-analytiske videnskabstraditioner
- Den historisk-hermeneutiske, der omfatter praksis
- Den emancipatoriske erkendelsesinteresse, der omfatter kritisk samfundsanalyse

Kritisk teori falder ind under den sidste kategori. Dermed forstås, at den er vejledende for analysen og kritisk i forhold til den umiddelbart fremtrædende virkelighed (Elling 2009: 208). I det emancipatoriske sigte findes der et forandringspotentiale, som vi i dette speciale ønsker at fremhæve. Det centrale i kritisk teori er, at teorien skal bidrage til at vende om på eller retvende forhold, som umiddelbart iagttages fordrejede eller skrævvredne i forhold til det, teorien udtaler sig om. Teorien bidrager altså til en opklaring af de virkeligt betydende elementer i et kaotisk univers, hvor begivenheder, fakta og fremtrædelsesformer eksisterer i et ikke umiddelbart identificerbart net (Elling i Fuglsang Olsen 2004: 208). Derved adskiller kritisk teori sig væsentligt fra eksempelvis positivisme i henhold til forskningens opgave. Positivisternes mener, at forskerens opgave er at belyse eller kortlægge genstandsfeltet, men at han eller hun skal optræde med værdifrihed, således at forskningen ikke tager stilling til dets optimale tilstand. Kritisk teori derimod mener, at det netop er forskningens centrale opgave at pege på skævvridningens karakter i genstandsfeltet, og dernæst at antage en normativ karakter og påpege den bedst mulige

løsning. Habermas' teoriudvikling skal netop forstås som et fortløbende forsøg på at underbygge og kvalificere dette normative udgangspunkt for en samfundskritik. Det overordnede sigtepunkt for hans teoridannelse har fra begyndelsen været etableringen af en kvalificeret teoretisk bestemmelse af den humane fornuft som normativ base for samfundskritik og som ledetråd for emancipatorisk tænkning og handlen (Nielsen 2001: 19-20). Forestillingen om retfærdighed er ifølge Habermas ikke et universelt fænomen. I stedet opstiller han grundsætningen: *"Enhver gyldig norm må opfylde den betingelse, at de følger og bivirkninger med hensyn til tilfredsstillelse af den enkeltes interesser, som til enhver tid opstår ved at normen følges generelt, frivilligt kan accepteres af alle berørte"* (Andersen og Kaspersen, 2005: 382). Her mener han, at alle ikke nødvendigvis skal underkastes de samme normer, og at forskelsbehandling kan være retfærdig (ibid.: 383). Derudover opstiller han et sæt kriterier for, hvordan en normativ argumentation bør foregå. Det kalder han *den ideelle samtalsituation* (ibid.: 383):

- Enhver må kunne deltage i diskussionen
- Enhver må indføre og problematisere enhver påstand
- Enhver må frit udtale sine indstillinger, ønsker og behov
- Ingen må hindres i udøvelsen af disse rettigheder gennem tvang

Dette er Habermas illustration af den ideelle samtalsituation, som i overført betydning kan være en argumentation for kravet om, at borgere skal have nogle basale rettigheder. Retten til at være en del af demokratiet og til lige materielle muligheder, som kan sikre deres status som ligeværdige medlemmer af et fællesskab (ibid.: 383). Habermas er derfor stærkt optaget af det lighedsideal, som også er baggrunden for dette speciale og årsagen til, at vi tager udgangspunkt i en gruppe drenge fra Tåstrupgård. Vores hypotese er netop manglen på lige materielle muligheder og udelukkelsen af det store fællesskab.

Vores forståelse efterfølger altid en tidligere forståelse og gør det umuligt at nærme sig feltet forudsætningsløst. Vi er derfor bevidste om vores forforståelser og forholder os kritisk til, at vi selv er aktive medskabere af data i kvalitative interviews. Vi betragter ikke forforståelse som et problem, men som et redskab til at forny vores viden, blive klogere og dermed forkaste eller nuancere eventuelle fordomme. Vores forforståelser er både teoretisk og personligt funderede og kan skitseres i fem overordnede punkter:

- Som opvokset i et socialt belastet område som Tåstrupgård har man færre chancer og muligheder for at få en uddannelse eller arbejde
- Drengenes opvækst i socioøkonomisk ringere stillede familier har indflydelse på deres adfærd, uddannelses- og jobmuligheder
- Drengene mangler rollemodeller for at komme videre
- Kriminalitet er et tabuiseret emne, som er vanskeligt at tale om, og som gør det svært at italesætte de unge.
- Ulige muligheder er stadigvæk et problem i den danske velfærdsstat

For at undgå forudindtagede eller manipulerede konklusioner har vi holdt os forforståelserne for øje – herunder muligheden af, at de unge ikke selv oplever noget særligt ved deres opvækst.

Præsentation af empirien

Bagom Tåstrupgård

I følgende afsnit vil vi give en nøjere beskrivelse af Tåstrupgård og dermed et bedre indblik i det felt, vi opererer i.

Tåstrupgård er en afdeling under boligselskabet AKB-Tåstrup og er et alment boligområde, som blev opført i 1972. Bebyggelsen var oprindeligt tiltænkt 70'ernes

arbejderfamilier (Tåstrupgård november 2008: 3). De fleste familier flyttede dog fra området, da byggerenten faldt og det dermed blev mere attraktivt at flytte i eget hus end fortsat at betale den høje husleje i lejlighederne. Dette medførte mange ledige lejligheder⁴. Derfor henviste Høje-Tåstrup Kommune, med den kommunale anvisningsret i ryggen, mange beboere med sociale problemer til Tåstrupgård – med endnu flere fraflytninger til følge. For indvandrere og flygtninge blev det dermed nemmere at finde sammen⁵. Tåstrupgårds historie er stærkt præget af 60'ernes og 70'ernes arbejdskraftindvandring, som midlertidigt skulle "placeres" i et område og derefter rejse hjem igen. Da gæstearbejderne imidlertid blev boende, udviklede bebyggelsen sig til et ghettoområde med mange beboere med en anden etnisk baggrund end dansk, hvilket har medført en del konflikter gennem årene.

Af de 2.450 beboere i Tåstrupgård er 69 % indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Af disse er 45 % under 25 år (KAB Tåstrupgård 2010). Den største beboergruppe med anden etnisk baggrund stammer fra Tyrkiet (Tåstrupgård, november 2008: 9). Dette skyldes de mange tyrkiske gæstearbejdere, som ankom i 60'erne og 70'erne (ibid.: 9).

Tåstrupgård er dermed et boligområde præget af indvandrere – hvorimod personer med flygtningebaggrund fra lande som Irak, Somalia og Afghanistan er underrepræsenterede (Goli 2008 i Andersen: 73). Sammenlignet med resten af kommunen har Tåstrupgård en lavere gennemsnitsindkomst. Dog er indkomstniveauet steget i forhold til 1994, hvor gennemsnitsindkomsten kun var halvt så høj som i resten af kommunen (Tåstrupgård, november 2008: 9). Rent praktisk har Høje-Tåstrup Kommune forsøgt at ophjælpe udviklingen ved et samarbejde med erhvervslivet, hvorunder jobkonsulenter har været med til at formidle arbejde til de fleste af de tidligere arbejdsløse (ibid.). Statistisk set er antallet af voksne overførselsindkomstmodtagere faldet fra 2005 til 2009. Eksempelvis var 17 % på kontanthjælp i 2007, mens tallet i 2009 var faldet til 11 %. Overordnet set modtog 43 % overførselsindkomst i 2005 mod 37 % i 2009 (KAB Tåstrupgård 2010). De seneste års

⁴ <http://www.tastrupgaard.com/>

⁵ <http://www.tastrupgaard.com/>

stramme arbejdsmarkedspolitik i samvirke med indsatsen på boligområdet kan også have haft betydning for udviklingen og det procentuelle fald.

Tåstrupgård er et område med mange børn og unge. Som tidligere nævnt er 45 % af beboerne under 25 år. Ud af de 25 % børn har ca. 80 % minoritetsetnisk baggrund, hvilket er en udfordring for børne- og ungearbejdet i Tåstrupgård. Dette eksemplificeres af, at kun 33 % af disse børn og unge benytter SFO, mod 64 % af kommunens øvrige børn og unge. Derudover er kun ganske få børn og unge fra Tåstrupgård indmeldt i klubber. Dog er ca. 100 unge fra boligområdet skrevet op på ungdomsskolen, men tallet er faldende.⁶ Med en fremtid, hvori det danske samfund forventes at komme til at mangle arbejdskraft, kan Tåstrupgård med mange unge beboere betragtes som en guldmine. Dog er arbejdsløshed blandt de unge stadig et problem.

Den største gruppe i Tåstrupgård udgøres af velfungerende familier, mens 40-50 familier er kulturelt og socialt isolerede. De sidstnævntes adfærd i boligområdet viser tydeligt behovet for en indsats, som kan styrke deres positionering i samfundet (Tåstrupgård, november 2008: 9). Det er netop disse familier, vi tager udgangspunkt i.

Ifølge KAB kan kedsomhed og manglende fritidsaktiviteter for udsatte børn og unge i området føre til kriminalitet. Kriminalitetsprocenten lå på 19 % før 1999, hvilket var over kommunens gennemsnit. Efter en boligsocial indsats faldt procenttallet, dog kun i en periode. I 2005 begyndte de unge igen med hærværk, trusler mod beboere, ildspåsættelser m.m., hvilket skyldtes ungdomsgårdens lukning og den følgende mangel på børne- og ungearbejde i området. Dette skabte behov for en fornyet kriminalitetsbekæmpende indsats (ibid.: 11). Den tidligere børne- og ungepolitik havde som mål at få de unge til at søge fritids- og klubtilbud udenfor boligområdet, men dette lykkedes ikke.⁷ Tåstrupgårds store og stigende problemer med børn og unge fra otte-til ni år og opefter er forsøgt forebygget på forskellige måder. Kulturteamet er et blandt mange tiltag, der har eksisteret i Tåstrupgård. Kulturteamet fungerer som et opsøgende kriminalitets- og

⁶ <http://www.tastrupgaard.com/>

⁷ <http://www.tastrupgaard.com/>

misbrugsforebyggende børne- og ungearbejde rettet mod 8-18-årige i bebyggelsen, og består bl.a. af udflugter, aktiviteter og andre fritidstilbud. Herigennem skaber medarbejderne kontakt til de unge. Hovedformålet er at sikre, at børn og unge i området bruger deres tid på fritidsaktiviteter i stedet for på en eventuel, kriminel løbebane. Kulturteamets overordnede fremtidsmål er at motivere de unge for uddannelse og et fremtidigt normalt arbejdsliv.⁸

Selektion

Eftersom Ghettostrategien har været motivationen for specialet, gav områdeselektionskriterierne sig selv. De er således overordnet udvalgt efter Ghettostrategiens definition af en ghetto (jf. kriterierne i problemfeltet). Vores valg af området skyldes dog også Tåstrupgårds store koncentration af børn og unge (45 % er under 25 år) (Tåstrupgård, november 2008). Allerede i undersøgelsens problemfelt stod det os klart, at fokus måtte lægges på minoritetsetniske drenge i teenagealderen. En af årsagerne var, at denne gruppe sjældent bliver hverken spurgt eller hørt i offentligheden, til trods for at de ofte er i centrum for medierne og den politiske debat. I selektionen af informanterne påpeger metodelitteraturen nødvendigheden af eksplicitering af selektionskriterierne (Olesen 2002: 81-83). Vi har på baggrund af Kulturteamets målgruppe (8-18-årige) yderligere indsnævret selektionskriteriet til minoritetsetniske drenge på 15-18 år med job- og uddannelsesvanskeligheder. Ved hjælp af Kulturteamets medarbejdere fik vi kontakt til målgruppen, (dog kun 15-17-årige drenge). Drengene i denne aldersgruppe har Kulturteamet selv kun haft sporadisk kontakt til, eftersom de ikke har benyttet sig af teamets aktiviteter, bortset fra hjælp til læreplads- og jobsøgning (med manglende succes). Formålet med at vælge netop denne gruppe har været at undersøge drengenes socioøkonomiske baggrund og hvorvidt denne har haft betydning for deres uddannelses-

⁸ <http://www.taastrupgaard.com/>

og arbejdsmønster. Fra 15-årsalderen kan drengenes valg i høj grad have indflydelse på deres fremtid, hvorfor vejledning og rådgivning om uddannelse og arbejde er nødvendig. Udover interviews med drengene har vi også interviewet lederen af Kulturteamet; en fagperson, som kender de unge, deres adfærd og miljø. Dels for at opnå forståelse for og baggrundsviden om drengenes situation, dels for at sætte drengenes udtalelser i perspektiv. Derudover har vi gennem en sekretariatsmedarbejder fra det boligsociale kontor, der er i gang med at evaluere de boligsociale indsatser i Tåstrupgård, fået adgang til at interviewe en medarbejder fra Kulturteamet, der fungerer som jobvejleder for drengene. Vi har medtaget dette interview for at høre om hendes erfaringer med arbejdet med de unge i området. Jobvejlederen har netop forsøgt at hjælpe nogle af drengene med bl.a. ansøgningsskrivning, virksomhedskontakt mm. Vi er dog opmærksomme på, at vi ikke nødvendigvis deler samme videnskabsteoretiske udgangspunkt. Nedenstående figur illustrerer vores indsamling af empiri.

Figur 2 - EMPIRI, METODER OG FORMÅL MED DE ENKELTE METODER

Empiri – Primær	Metode	Formål
Pilotinterview	Uformel samtale med otte drenge	At etablere kontakt til drengene, informere om vores formål, og opnå en uformel samtale om livet i Tåstrupgård
Gruppeinterview	To gruppeinterviews med henholdsvis seks og syv drenge i alderen 15-18 år	At tilegne os viden om drengenes holdning til det at være født og opvokset i Tåstrupgård i forhold til uddannelse og arbejde

Uddybende interview	Et uddybende interview med Bayram og Bilal, som også medvirkede ved første fokusgruppeinterview	At uddybe spørgsmål, vi tidligere havde stillet under fokusgruppeinterview
Sekundær empiri	Metode	Formål
Interview	Et interview med fagperson (lederen af Kulturteamet)	At etablere et billede af hans erfaringer med vores målgruppe og perspektivere drengenes udsagn
Research	Møde med Formanden for AKB, to ledere af de boligsociale indsatser i Tåstrupgård og en områdesekretariatsmedarbejder	At opnå større viden om området, om eventuelle problemstillinger, samt viden om de unge
Tertiær empiri	Metode	Formål
Interview med jobvejleder (Et lånt interview)	Interview med fagperson, som har til opgave at hjælpe drengene med at skrive ansøgninger og søge job	At få relevant viden om målgruppens problemer vedr. job og lære/praktikpladssituationen – samt herved at kunne perspektivere dette i forhold til drengenes udtalelser

For at opnå en forståelse af den betydning, drengenes baggrund og den samfundsmæssige holdning til Tåstrupgård har for deres arbejds- og uddannelsesmønster, har vi valgt at gå såvel eksplorativt som deskriptivt frem og undersøge et område, vi på forhånd ikke havde meget kendskab til. Inden vi udvalgte vores emne havde vi, som ovenstående skema viser, et møde med områdelederen fra AKB, med ledere af to boligsociale indsatser i Tåstrupgård og en områdesekretariatsmedarbejder. Formålet med mødet var at få

kendskab til områdets problemer. Forinden havde vi hørt en del fra medierne, men vi ville også gerne høre lokale fagfolks vurdering af den politiske debat om de såkaldte ghettoer og de problemer, den eventuelt medfører. Mødet med personalet i AKB gav os tilstrækkelig baggrundsviden til at bekræfte os i vores valg af problemformulering. Ved hjælp af Kulturteamets medarbejdere fik vi lokaliseret drengenes tilhørssted. Ved et uanmeldt besøg i drengenes daværende ”klubhus”⁹ gennemførte vi et pilotinterview med de unge drenge. Ved den lejlighed troede nogle af drengene, at vi var journalister, hvilket siger lidt om den opmærksomhed, området er genstand for. Under pilotinterviewet foretog vi en slags ”temperaturmåling”, hvorunder vi drøftede regeringens nye ghettostrategi og drengenes opfattelse af livet i Tåstrupgård. Samtidig udvalgte vi en kontaktperson (Bayram) som skulle hjælpe os med at rekruttere informanter til både første og andet gruppeinterview, samt til et uddybende interview ud fra vores selektionskriterier. Rollen som kontaktperson gav tydeligvis Bayram anerkendelse og status i gruppen og fik ham til at tage opgaven yderst seriøst.

Præsentation af informanterne

De drenge, som har medvirket i interviewene, er Serkan (16 år), Hakan (17 år), Ihsan (16 år), Fatih (17 år), Bilal (15 år), Tarik (17 år), Bayram (17 år), Yusuf (17 år), Yakup (16 år), Gökhan (16 år) og Mustafa (17 år). Alle er opvokset i Tåstrupgård og alle har haft en ustabil skolegang præget af fravær og manglende engagement i undervisningen. Syv af dem deltager dog pt. i et undervisningsforløb, enten i 10. klasse eller på ungdomsuddannelser. Firere af dem er hverken i arbejde eller under uddannelse. I de tilfælde, hvor drengene er i færd med at tage en ungdomsuddannelse, drejer det sig primært om håndværkerfag. Disse drenge oplever dog problemer med at finde en læreplads og er derfor usikre på, hvorvidt de kan gennemføre uddannelserne. De

⁹Klubhuset bestod af en pavillon, som tilhørte en aktivitetsklub for drenge over 18 år. Klubben bestod af et rum som de havde indrettet som stue og selv anskaffet sig diverse gamle møbler og et tv.

udtrykker selv behov for støtte til at løse disse problemer, men efter gang på gang at have hørt om andre, som har fået flere afslag på lærepladsansøgninger, har de ikke tillid til, at hverken vejledere, kontaktpersoner eller arbejdsgivere vil hjælpe dem. I stedet har drengene skabt deres egen verden, hvor fællesskabet og broderskabet fylder meget og er en stor del af deres identitet. Fællesskabet defineres bl.a. af en bestemt "dresscode"; en tøjstil med de samme kæder, løse bukser, store bluser, dunjakker, kasketter eller huer. Analogt med påklædningsstilen har de udviklet et bestemt slang-sprog, som består af dansk med tyrkiske ord iblandet. Denne "etnolekt" er meget smal og langt fra færdigudviklet.

Indenfor fællesskabet findes der mange uskrevne regler, f.eks. at man ikke passerer hinanden uden at række hånden ud eller give et diskret kram. Drengene befinder sig for det meste udendørs og går rundt i grupper eller opholder sig på bestemte steder i området. Ligeledes støtter drengene hinanden – også når de er i fare, hvilket ikke hører til sjældenhederne. Der opstår ofte både små og større slagsmål – af drengene benævnt "æreskampe" – med minoritetsetniske drenge fra de omkringliggende bykvarterer. Slagsmålene opstår gerne på baggrund af drengenes indbyrdes handler, f.eks. køb og salg af knallerter (ofte stjålne), som kan give anledning til uenighed. De fleste af dem har været involveret i kriminalitet, først og fremmest tyveri og vold, men kun to af drengene har fået en plettet straffeattest som konsekvens. Kriminalitet er netop et fremherskende problem i Tåstrupgård-området og er for længst blevet en del af drengenes hverdag og indkomstgrundlag. De deltager ikke i andre sociale aktiviteter end at mødes med hinanden til daglig, hvilket skaber stærke indbyrdes bånd.

Interviewguide

Vi har i projektet valgt at anvende det semistrukturerede, kvalitative undersøgelsesdesign, da vi er interesserede i at indhente kvalitative beskrivelser fra informanternes udsagn med henblik på fortolkning af deres betydning (Kvale 1997: 133–134). Denne interviewform gav

informanterne mulighed for at beskrive deres situation med vægt på de forhold, som vores interviewguide tog udgangspunkt i, samt mulighed for refleksion og eftertænkksomhed. I den kvalitative metode hersker der åbenhed overfor ændringer af spørgsmålenes rækkefølge og form således, at man kan forfølge de svar, interviewpersonen giver, og de historier, personen fortæller. Vi benyttede ved samtlige interviews en interviewguide (vedlagt som bilag 1 i cd-rom), der indeholdt en række temaer, vi ville berøre. Til hvert tema havde vi knyttet en række spørgsmål. Selvom vi var klar over, at vi under interviewet næppe ville få besvaret disse i kronologisk rækkefølge, havde vi alligevel nedskrevet alle relevante underspørgsmål som en slags tjekliste over, om vi nåede rundt om alle de ønskede emner. Vi udarbejdede interviewguiden på baggrund af problemformuleringen, underspørgsmålene, og vores forforståelse. Under selve interviewene forsøgte vi at verificere informanternes svar ved at stille de samme spørgsmål på forskellige måder. Disse krydspørgsmål fik ofte informanterne til at vikle sig ind i selvmodsigelser med indbyggede paradokser. Hensigten var nu langt fra at være fordømmende, men at tilføre vores interviews større validitet.

Interviewsituationen

I interviewsituationerne sørgede vi for at skabe en hyggelig atmosfære ved bl.a. at medbringe snacks og drikkevarer til drengene. På den måde fik vi skabt en afslappet stemning, hvori drengene følte sig godt tilpas og kunne tale åbent om oplevelser og følelser (Kvale 2005: 130). Efter at vi under vores pilotundersøgelse allerede havde mødt en del af vores informanter, var vi ikke længere helt ukendte for hinanden, hvilket yderligere bidrog til den afslappede stemning. Vi begyndte med en kort briefing, hvorunder vi fortalte om interviewets formål og hvad den medbragte diktafon skulle bruges til. Ligeledes spurgte vi, om informanterne havde spørgsmål inden selve interviewet (ibid.: 132). Det var en stor fordel at være to til at interviewe, eftersom vi havde mulighed for at supplere hinanden og forfølge drengenes svar, så relevant

information ikke gik tabt eller blev glemt. Alle interviews blev optaget på diktafon, dels for at opnå så præcise data som muligt, dels for at sikre, at etiske regler blev overholdt. Båndoptagelser sikrer nemlig registrering af såvel udsagn som tonefald (Kvale 1997: 161), og alle interviews er efterfølgende blevet transskriberet (vedlagt som bilag 2 i cd-rom). Lokalteterne var bl.a. drengenes daværende klubhus i Tåstrupgård og Tåstrup Bibliotek. Vi valgte gruppeinterviews for at fremme viden, associationer og fortællerenergi i trygge rammer, eftersom alle drengene kommer fra samme kår og er ligeværdige og fortrolige med hinanden.

Den direkte relation mellem drengene og os gav gode muligheder for at udrede misforståelser, der måtte opstå. Samtidig gav det en udmærket kontakt, hvor vi f.eks. kunne være opmærksomme på følsomme emner, træthed og kedsomhed. En ulempe ved de direkte interviews kan være, at vores tilstedeværelse har kunnet påvirke drengenes svar, eftersom magtforholdet i situationen – hvor vi som uddannede voksne taler med uuddannede unge – er ude af balance. Vi er opmærksomme på, at det ikke er en samtale mellem lige parter, og at vi som undersøgere definerer og kontrollerer situationen. Vi tilslutter os derfor Kvales teori, om at forskningsinterviews ikke er en fri samtale mellem ligeværdige deltagere. Interviewsituationen er snarere kendetegnet som asymmetrisk. Intervieweren er den dominerende, der styrer interviewet og bestemmer dets indhold. På den anden side kan magtforholdet også være omvendt asymmetrisk, eftersom den interviewede sidder inde med en viden, intervieweren ønsker at blive delagtiggjort i, mens den interviewede selv bestemmer, hvad han ønsker at fortælle (Højberg 2004: 343-344). I vores tilfælde lå magten dog efter vores opfattelse hele tiden hos os. Vi definerede samtaleemnerne og selvom informanterne naturligvis selv kunne bestemme, hvad de ville svare, var alle interviews til stadighed underlagt vores udstukne rammer, hvilket informanterne syntes indforståede med.

Erfaringerne fra pilotundersøgelsen påviste vigtigheden af utvetydigt at optræde som "voksne" og være i stand til at skære igennem, når drengene f.eks. råbte op eller på anden måde forstyrrede hinanden under interviewet. Under vores gruppeinterviews skulle drengene netop kunne kommentere og supplere hinanden. Tanker og synspunkter fra den ene dreng kan afføde nye tanker og idéer hos en anden. I de forskellige interviews talte nogle drenge mere end andre. Af hensyn til empirien var vi opmærksomme på at lade alle komme til orde, men det kunne ikke helt undgås, at nogle af drengene fik mere taletid end andre. Hvert gruppeinterview varede ca. 2 timer, mens de mere uddybende interviews med to af drengene strakte sig over 1,5 time. Interviewet med lederen af Kulturteamet blev afholdt i teamets tilknyttede lokaler og varede ca. 2,5 time.

Etiske overvejelser

En af specialets præmisser har været, at de interviewedes situation ikke må forringes af deres deltagelse. Præmissen er særligt vigtig, da drengene er potentielt udsatte og måske klarer sig dårligt i forvejen. De fleste etiske overvejelser i forbindelse med vores metodiske perspektiv har været at give drengene taletid som kompetente og sagkyndige informanter, som kunne fortælle deres historie. Samtidig har vi været opmærksomme på ikke at komme ind på emner, vi kunne fornemme, at de ikke havde lyst til at tale om. F.eks. oplevede vi, at de individuelt ikke ønskede at fortælle om deres kriminelle handlinger, men ønskede at tale om disse i flertal – "vi har begået tyveri", hvilket de selvfølgelig fik lov til. Under samtalerne understregede vi overfor dem, at de fremstår anonyme og at deres deltagelse er helt frivillig. Vi har været åbne og informative om specialet og dets formål og i forbindelse med rekruttering og interviews har vi ligeledes gjort meget ud af at anerkende drengene ved at eksplicitere deres status som eksperter, samt hvor værdifulde deres oplevelser og viden er. Yderligere lovede vi at tilsende dem vores transskriberede interviews til godkendelse, såfremt de ønskede det. Vi gjorde det samtidig klart, at

projektet ville være offentligt tilgængeligt, hvilket drengene ikke havde indvendinger imod (Kvale 2005: 116 -118).

Under pilotinterviewet blev vi desuden klar over, at drengene var i konflikt med Kulturteamet bl.a. pga. en tvangsfjernelsessag, i hvilken et barn fra bekendtskabskredsen er blevet fjernet fra hjemmet. Desuden mente drengene, at Kulturteamet ikke har kunnet opfylde deres behov og forventninger ved f.eks. at stille en klub til rådighed eller hjælpe dem med deres jobsøgning. For ikke at komme i klemme mellem de to parter lod vi drengene forstå, at vi havde til hensigt også at interviewe lederen af Kulturteamet og høre hans udlægning af, hvad der er blevet gjort for at hjælpe dem, samt hans erfaringer under arbejdet med gruppen. Det havde drengene intet imod – idet de forventede, at vi ville kunne videreformidle deres utilfredshed.

Fravalg

At stille spørgsmål eller føre en samtale er nødvendigvis ikke altid den bedste metode til at undersøge udsatte borgers liv. Derfor kan observationsstudier være en god idé til at skaffe sig viden om den faktiske adfærd. En observation af drengene over timer og dage i Tåstrupgård ville i dette tilfælde have givet et langt bedre billede af deres livsverden. Vi kunne eksempelvis have kombineret interviews med længerevarende observationer af drengene i deres egne omgivelser. Vi fravalgte dog en sådan strategi – dels af tidsmæssige årsager, dels fordi vi som unge kvinder ikke ville være blevet accepteret i drengenes fællesskab på samme måde som en ung mand. At være med i drengenes fællesskab som en ung etnisk eller dansk kvinde ville sætte en anden dagsorden for deres hverdag. Udover fravalg i de kvalitative forskningsstrategier har vi også givet afkald på kvantitative forskningsinterviews, fordi sådanne interviews på forhånd har fastlagt de spørgsmål, der ønskes besvaret, og dermed indlagt en ramme for informanternes svar. Anvendelse af spørgeskemaer resulterer i unuancerede svar og medfører desuden en indbygget risiko for, at informanterne ikke forstår de stillede spørgsmål – i modsætning til kvalitative

interviews, hvor man netop kan sikre sig, at spørgsmålene bliver forstået og eventuelt supplere med uddybelser eller omformuleringer. Det kvalitative forskningsdesign kan altså give os en dybere forståelse for hele problemfeltet og drengenes erfaringer.

Analysestrategi

Den induktive analysestrategi er velegnet til at udforske et område, som man ikke i forvejen er særligt bekendt med. Vores forhåndsviden stammede udelukkende fra medierne og den politiske dagorden, men vi havde ikke et indgående kendskab til de minoritetsetniske drenges hverdagsliv i Tåstrupgård. Ergo ønskede vi at høre drengenes historier fra dem selv. Tilgangen har derfor været eksplorativ modsat konfirmativ. Fordelen er, at når man ikke er fokuseret på at verificere, modificere eller falsificere en teori, kan man bevare åbenheden overfor nye indfaldsvinkler.

Det skal dog understreges, at det næppe er muligt (eller for den sags skyld hensigtsmæssigt) at arbejde fuldstændig induktivt, eftersom man altid vil medbringe sin egen forforståelse. På baggrund af vores forforståelse, pilotinterview og research, opdelte vi vores interviews i temaer med hver sine underspørgsmål. Vi benyttede os af en meget åben interviewteknik og gav plads til drengenes nye indfaldsvinkler, som vi konsekvent forfulgte under interviewet.

Ud fra Olsens optik bør man klarlægge, hvorvidt en undersøgelse har et eksplorativt, deskriptivt, generaliserende, teorirelaterende og/eller teorigenererende sigte. Dette er relevant i forhold til det sociale fænomen, der er genstand for undersøgelsen (Olsen 2002: 151). I vores tilfælde har undersøgelsen været teorirelaterende, men samtidig også eksplorativ. Vi har nemlig udforsket et område, vi ikke kendte meget til i forvejen, og derfor haft fokus på at beskrive drengenes egne ytringer.

Herudover tilstræber vi et hermeneutisk videnskabsideal og ser os selv som *fortolkende* forskere. Selve fortolkningsfasen er delt op i tre dele og den første fortolkning sker allerede ved transskriberingen af interviewet. Anden fortolkning finder sted ved

udvælgelsen af relevante uddrag af interviewet og grupperingen af disse i forhold til overordnede emner. Herved udarbejdes en referenceramme til brug for analysen, hvor den tredje fortolkning finder sted.

Vi benytter os af en åben kodningsproces, hvori vi sikrer åbenhed overfor viden og efterfølgende inddrager relevant teori. Dette gør processen abduktiv, idet vi veksler mellem empiri og teori.

Ud fra vores erkendelse af, at feltet indeholder adskillige relevante problemstillinger, som én enkelt teoretiker ikke kan forklare alene, har vi inddraget flere forskellige teoretikere eklektisk. Vi har således fundet det formålstjenligt at studere *alle* de faktorer, der skader drengenes uddannelses- og arbejdsmæssige fremtid, og dermed tilvejebringe et helhedsorienteret billede af situationen.

Formålet med analysen er at besvare problemformuleringen gennem en kodning af det empiriske materiale, som her er vores interviewudskrifter. Gennem kodningen finder vi spor i empirien, som efter vores opfattelse hører under de udvalgte temaer, hvilket vil danne grundlag for en dybere fortolkning og diskussion i selve analysen.

Bearbejdelse af empirien

Kvale opererer med fem forskellige analysestrategier: Kondensering, kategorisering, narrativ, fortolkning og ad hoc. (Kvale 1997: 189). Vi har valgt at benytte os af kategoriseringen og bruger kodning som strategi. Herudover er flere tværgående analytiske tendenser relevante at tage stilling til, f.eks.:

- Fravær af analytiske standardprocedurer
- "Nedefra" – perspektiv
- Konceptualisering
- Fortolkning
- Eksplicitte analysestrategier

Konceptualisering, som vi anvender, sker gennem kodning og er et vigtigt aspekt i analyseprocessen (Olsen 2002: 116). Under konceptualiseringen anskues noget som noget: *"You first make the observation that something important or noticeable is occurring, and then you classify or describe it"* (Boyatzis, 1998: 4 i Olsen 2003: 71). For at finde frem til relevansen af interviewudskrifterne benytter vi netop konceptualisering gennem en kodningsproces. Kodning beskrives således: *"Coding in qualitative research means identifying and labeling concepts and phrases in interview transcripts and field notes. The identifying label for the data unit is called a code. Coding is an early step in the analysis of data. Researchers group closely linked concepts into categories. These are often more abstract than the initial concepts."* (Holloway, 1997: 32 i Olsen 2002: 117). Gennem kodningen skaber vi en meningskategorisering og reducerer herved empirien til kategorier. Dette gør vores interviewudskrifter mere overskuelige og anvendelige til selve analysen. Som kvalitetssikring foretog vi begge to kodning af de samme interviewudskrifter og kunne herefter sammenligne graden af overensstemmelse (Olsen 2003: 85). Hermed sikrede vi en vis kontrol af vilkårlig eller ensidig subjektivitet i analysen og opnåede intersubjektiv konsensus (Kvale 2005: 202).

Vores analyse har et emancipatorisk sigte, eftersom vi eksempelvis ønsker at formulere forslag til, hvordan drengene kan fastholdes i uddannelse og eventuelt i fritidsjobs. Tåstrupgårds områdesekretariat er for tiden selv i gang med en bred evaluering af området og det vil derfor være nærliggende, at de får lejlighed til at læse såvel vores analyse af drengene som vores handlingsanvisninger. Disse vil eventuelt kunne fungere som et supplement til deres helhedsplan.

KAPITEL 4

ANALYSE

Fokus for specialet er en gruppe drenges chancer for en uddannelses- og arbejdsmæssig fremtid i det danske samfund, samt drengenes egen vurdering af opvæksten i et socialt belastet område og dennes betydning for deres fremtidsmuligheder. Analysen vil derfor indledes med en præsentation af de 11 deltagende drenge fra Tåstrupgård, som udgør størstedelen af specialets empiri. Vi vil hermed tegne et billede af drengenes nuværende uddannelses- og arbejdsmæssige situation og de problemer, de står overfor.

Yderligere består analysen af tre dele, som hver for sig undersøger problemformuleringens tre arbejdsspørgsmål:

I besvarelsen af arbejdsspørgsmål 1) **"Hvilken betydning har drengenes baggrund for deres uddannelses- og arbejdsmønster?"** vil vi redegøre for de faktorer, der influerer på drengenes nuværende uddannelses- og arbejdsmønster. Herunder vil vi beskæftige os med drengenes folkeskoleerfaringer, deres familiebaggrund, netværkets betydning, og endelig det kriminelle miljø og dets indflydelse på drengenes liv. Disse elementer vil tilsammen bibringe en forståelse af deres sociale situation og danne grundlag for at gå videre til arbejdsspørgsmål 2.

I besvarelsen af arbejdsspørgsmål 2) **"Hvilken betydning har det omkringliggende samfund for drengenes uddannelses- og arbejdsmønster?"** vil vi formidle drengenes egen vurdering af de begrænsninger, opvæksten i et socialt belastet område som Tåstrupgård, lægger for deres fremtid. Drengenes erfaringer med og oplevelser af stigmatisering vil danne grundlag for at gå videre til sidste arbejdsspørgsmål.

I besvarelsen af arbejdsspørgsmål 3 **"Hvordan positionerer drengene sig i forhold til samfundet?"** vil vi på baggrund af svarene på arbejdsspørgsmål 1 og 2 analysere, hvordan

drengene positionerer sig i samfundet. Gennem positioneringen skabes grundlaget for det emancipatoriske sigte, som vi kommer nærmere ind på i vores perspektiveringsafsnit.

Ved hjælp af disse tre arbejdsspørgsmål vil vi besvare den tidligere nævnte problemformulering: *Hvordan vurderer minoritetsetniske drenge selv den indflydelse, fødslen og opvæksten i et socialt belastet område som Tåstrupgård har på deres uddannelses- og arbejdsmæssige fremtid og sociale position i samfundet?*

Præsentation af drengenes arbejds- og uddannelsesmæssige situation

Minoritetsetniske drenge er en meget uens gruppe med forskellige muligheder og vanskeligheder på uddannelses- og arbejdsmarkedet. Dog består vores interviewgruppe fra Tåstrupgård af 11 drenge på samme alderstrin og med samme socioøkonomiske baggrund.

Drengenes joberfaringer

Under vores interviews vendte drengene ofte tilbage til deres generelle problemer med at finde fritidsarbejde, som de kunne passe sideløbende med skoleundervisningen, og gav i forbindelse hermed udtryk for frustration, skepsis, usikkerhed og irritation. Ingen af drengene har haft et ordinært fritidsjob, selvom flere af dem har søgt i over et år. Tre af dem (Serkan, Hakan, Ihsan) hjælper dog somme tider til i deres fædres pizzeriaer og tjener på den måde lommepenge. Derudover tjener de penge ved at udføre småopgaver for deres forældre, såsom rengøring af bil etc. Ifølge drengene bliver deres jobsøgning gang på gang afvist med den begrundelse, at de kommer fra Tåstrupgård. En af drengene fortæller, at en af hans ven har fået en medarbejder fra Kulturteamet¹⁰ til at ringe til Føtex i Glostrup: *"så har hende damen spurgt, hvor er han fra, så har hun svaret Tåstrupgård, så lagde hun på først. Så ringede hun igen og spurgte, hvorfor lagde du på? "Min chef siger, at vi ikke må ansætte nogen*

¹⁰ Et tilbud i Tåstrupgård

fra Tåstrupgård. Chefen siger, at det er pga. alt det der ballade, der har været i avisen og i TV og kun pga. det (...)" (Serkan).

En anden dreng supplerer: *"Jeg var også i det der kulturteam ikke, og jeg fik hende [medarbejderen] til at ringe derud, så sagde vi så, at vi havde set på "avisnet", at I har brug for medarbejdere, har I stadig brug for nogen? Så sagde hun, ja, det har vi, så sagde hun, hvor gammel er han, så sagde hun 16, så sagde hun, hvor var det han boede henne? Så siger hun Tåstrupgård, så siger damen, vi kan desværre ikke tage imod nogen fra Tåstrupgård"* (Fatih).

Ovenstående eksempler er kun få ud af mange. Alle vores informanter har oplevet at blive afvist og under interviewet kunne de ikke vente med at dele ud af deres dårlige erfaringer.

Drengenes uddannelses- og lærepladserfaringer

Som nævnt er syv ud af de 11 drenge enten indskrevet på en ungdomsuddannelse eller går i 10. klasse. Tre af dem følger en håndværksmæssig uddannelse på Teknisk Skole (bl.a. mekaniker- og malerlinjerne) og en enkelt dreng går på HG/MG (handelsskole). Disse fire drenge er altså i gang med en ungdomsuddannelse, men forløbet er stadig meget nyt, idet de først er påbegyndt uddannelserne september 2010. De tre førstnævnte er dog skeptiske overfor mulighederne for at finde en læreplads, da de i deres netværk kender mange, som har gjort flere forgæves forsøg. Drengenes ønske om hjælp til erhvervelse af lærepladser er således et gennemgående træk i vores interviews.

Tre af de øvrige drenge følger i øjeblikket 10. klasse, og skal snart beslutte sig for valg af ungdomsuddannelse. De sidste fire er af forskellige årsager pt. uden for uddannelsessystemet. Én har været tilmeldt mekaniker-grundforløbet, men har pga. manglende praktikplads ikke kunnet fortsætte og derfor nu været udenfor systemet i over et år. En anden har været i gang med en uddannelse som pædagogisk assistent; han nåede dog kun at være tilknyttet i to-tre måneder, før han sprang fra. Den tredje dreng blev nødt til at forlade sin skole i Ishøj af sikkerhedsmæssige årsager, nemlig som følge af en konflikt

mellem drengene fra henholdsvis Ishøj og Tåstrupgård. Den fjerde har aldrig formået at påbegynde en uddannelse.

Informanterne er ikke kun frustrerede over manglende fritidsjobs, men som sagt også over vanskelighederne ved at finde lære/praktikpladser. En af dem omtaler de manglende lærepladser således: *"Jeg har altid gerne ville være inden for VVS, men der var ikke nogen læreplads (...) Jeg har dog været på mekanikergrundforløbet og der er gået et år nu og jeg har ikke fundet nogen læreplads"* (Bayram). Citatet viser tydeligt de store frustrationer, de manglende lærepladser medfører. Ifølge drengene er selve opvæksten i Tåstrupgård skyld i de mange afvisninger: *"Jeg skulle engang have praktik hos brandvæsenet, han sagde, de havde brug for praktikanter og de kunne godt tage imod mig. Så spørger han, hvor jeg er fra. Så siger jeg Tåstrupgård. Så kigger han skævt på mig og går ind bagved og gør som om han lige skal tjekke om det var en mulighed, så kommer han tilbage og siger, desværre vi har ikke brug for praktikanter. Jeg blev afvist direkte ved at sige, at jeg er fra Tåstrupgård (...) Jeg var jo interesseret i at være brandmand, men så mistede jeg jo interessen "* (Yakup). Som det fremgår, kan afvisninger resultere i, at drengene mister interessen for et område. I dette tilfælde bærer afvisningen præg af diskrimination, da Yakup netop oplever, at den skyldes hans "afstamning" fra Tåstrupgård. Og sådanne ikke-opnåede lærepladser har selvsagt stor betydning, eftersom de håndværksmæssige uddannelser ikke kan færdiggøres uden. De af de interviewede drenge, som er i gang med grundforløbet på Teknisk Skole, er meget skeptiske overfor, om det nogensinde vil lykkes dem.

Grundforløbet på Teknisk Skole varer 6 måneder og i slutningen af forløbet har man en vis frist til at skaffe sig en læreplads indenfor det pågældende fag. Lykkes det ikke, er man tvunget til at begynde forfra med et nyt grundforløb og en ny lærepladsjagt. Denne starten-forfra – uden nogen garantier – oplever Bayram som rent spild af tid. Alligevel udtrykker han ønske om at forsøge igen, denne gang dog som pladesmed. Han har tilmeldt sig grundforløbet igen og fortæller, at han har fundet en læreplads hos en bekendt: *"Det er da fedt at have fri, men jeg har også tænkt meget over det og jeg starter i skole*

igen den 25. november, som pladesmed og jeg har læreplads klar (...) jeg tænkte, at det går ikke længere bare at blive hjemme" (Bayram). Ved efterfølgende kontakt oplyser han, at han ikke har fået lærepladsen alligevel og derfor heller ikke er startet på Teknisk Skole.

Vigtigheden af at finde læreplads står lysende klart for drengene og er afgørende for deres motivation. At de dels har svært ved selv at finde en og dels erfarer, at venner og ældre søskende i området har de samme problemer, kan komme til at fungere som undskyldning for ikke at komme videre med uddannelsen.

I en undersøgelse fra LG Insight dokumenteres det, at minoritetsetniske unge har sværere ved at finde praktikplads end etnisk danske unge, og at dette er en medvirkende årsag til, at minoritetsetniske unge opgiver (LG Insight 2007: 13). Ligeledes skriver regeringen i Ghettoplanen 2010, at minoritetsetniske unge fra socialt svage eller uddannelsesfremmede hjem, har vanskeligere ved at finde praktikpladser og opnå uddannelsesaftaler med en virksomhed (Regeringen d 2010: 23). Problematikken er derfor medtaget i regeringens nye Ghettostrategi, hvori man vil målrette praktikpladstilskud til erhvervsskoler med mange elever fra "ghettoområderne". De erhvervsskoler, som ligger i nærheden af "ghettoområderne", vil altså få støtte til deres arbejde med at hjælpe eleverne til en praktikplads (Regeringen d 2010: 23).

Derudover reklamerer flere tekniske fagskoler og foreninger (Dansk Håndværk¹¹ og Erhvervsbladet¹²) med, at som resultat af en uddannelsesaftale indgået fra og med 15. november 2010, kan virksomheder nu få op til 70.000 kr. i tilskud, hvis de ansætter en lærling. Selvom det kan diskuteres, hvor langt dette beløb vil række for en virksomhed, der skal have en lærling tilknyttet i en fireårig periode, må man medgive, at det vil kunne få virksomhederne til at udvise større imødekommenhed – og dermed også være en hjælp til løsning af drengenes problemer.

¹¹ <http://dhv.dk/node/444>

¹² <http://www.erhvervsbladet.dk/bygge-og-anlaeg/laerlinge-med-tilskud-presser-nyuddannede-ud>

Syv af vores 11 informanter er som nævnt tilknyttet en uddannelsesinstitution, hvilket er positivt. To af de øvrige drenge har ligeledes været i gang med en erhvervsuddannelse, som de dog har forladt. Landsdækkende tal viser netop, at ca. 60 % af de minoritetsetniske unge, der påbegynder en erhvervsuddannelse, falder fra. Dette er et dobbelt så højt frafald, som for de etnisk danske unges vedkommende (Jensen og Jørgensen 2005: 3).

Det er tydeligt, at drengene ofte vælger samme uddannelsesmæssige retning – de praktiske håndværksuddannelser. Det skyldes ifølge Ihsan deres manglende boglige evner: *"Min bror, han er klog, han går i gymnasiet (...) Jeg er ikke til bøger, jeg vil være mekaniker. Jeg hader at skrive (...) Jeg ser op til ham, men jeg er ikke boglig"* (Ihsan). Ihsan er tydeligvis meget bevidst om sine svage, boglige kompetencer. Tre af de øvrige drenge har ligeledes valgt håndværksbranchen og flere af de andre overvejer denne retning. Nogle af dem – navnlig dem, der allerede har stiftet bekendtskab med institutionen – opfatter Teknisk Skole som et sted, hvor man ikke laver mange lektier og ikke behøver at være bogligt stærk: *"Skole det er ikke så hårdt. Det er ikke noget problem. Teknisk skole det er fedt nok. Du laver ikke så mange lektier"* (Mustafa). De resterende drenge nikker anerkendende til Mustafas udtalelse og bekræfter den generelle opfattelse af Teknisk Skole. At skolen er mere praksisorienteret end de boglige uddannelser er derfor medvirkende til, at drengene vælger netop de håndværksmæssige uddannelser.

Efter denne præsentation af drengenes uddannelses- og arbejdsmæssige ståsted vil vi nu rette søgelyset mod faktorer i deres sociale baggrund, som kan have betydning for deres nuværende situation. Under dette arbejdsspørgsmål giver vi et indblik i drengenes livsverden.

Arbejdsspørgsmål 1

Hvilken betydning har drengenes baggrund for deres uddannelses- og arbejdsmonster?

Der er flere centrale årsager til drengenes nuværende uddannelses- og arbejdsituation.

Det er umuligt at pege på én enkelt problembærer, eftersom flere faktorer har bidraget til at udvikle den adfærd, som nu præger deres fremtidsmuligheder:

- ✚ Drengenes folkeskolebaggrund har båret præg af manglende engagement og af ballade og uoverensstemmelser med lærere, hvilket bl.a. har resulteret i skoleskift. Men det er netop i grundskolen man skal lære de almene færdigheder, der kvalificerer til et videre forløb i uddannelsessystemet.
- ✚ Drengene kommer fra socialt svage eller uddannelsesfremmede hjem.
- ✚ Drengenes manglende bekendtskaber og netværk udenfor Tåstrupgård.
- ✚ Endelig kan en fjerde årsag findes i deres gårdmiljø, hvor kriminalitet har været en del af dagligdagen.

DRENGENES FOLKESKOLEERFARINGER

Vi vil indlede med at belyse drengenes oplevelser med folkeskolen for herigennem at synliggøre hvorledes deres skolegang kan have indflydelse på det senere uddannelsesmonster.

Lærernes manglende forventninger

Drengenes skolegang har været præget af turbulens og har bibragt drengene en skepsis overfor lærere med manglende forventninger. Hakans eksempel illustrerer oplevelsen af at blive behandlet anderledes end klassekammeraterne: *"Lærerne sagde nej, de kan alligevel ikke noget. Hver gang vi kom til timen, så kom vores lærer direkte hen til os og sagde "I må godt tage hjem, bare tag hjem, jeg siger det ikke til jeres forældre, i må gerne gå nu, så gik vi (...)"* (Hakan). Citatet er taget fra Hakans fortælling om en lærer, der gav flere af de

minoritetsetniske drenge fri i sine timer, fordi han ikke forventede at kunne lære dem noget. Udover de manglende forventninger viser det, at læreren ikke engagerer sig i drengene. Men det fortæller måske også, at manglende skoleressourcer til at støtte disse unge kan få den højst uheldige konsekvens, at læreren føler sig tvunget til et så kategorisk skridt som ligefrem at fritage dem fra undervisningen.

Bayram fortæller samstemmende, at lærerne på hans folkeskole ikke havde forventninger til ham: *"Det var klamt for os to (...) Lige straks vi steg af bussen, så sagde jeg til ham der [peger på sin ven], bare gå direkte til kontoret. Hver morgen skulle vi på kontoret (...) fordi der skete noget hver dag på skolen, f.eks. tyveri, hærværk og sådan noget, så troede de, at det var os, der havde gjort det igen, så var det altid os, der skulle på kontoret. Fordi vi havde gjort det en, to, eller tre gange, men så beskyldte de os hver gang. Vi lavede kriminalitet nogle gange, nakkede ting osv. Og det gjorde at de troede, det var os hver gang"* (Bayram). Ifølge Bayram var det for to af drengene blevet fast rutine hver morgen at møde op på kontoret. Lærernes forståelse af drengene var dermed fastlagt og det var blevet helt almindeligt for dem at få skylden, hvilket naturligvis yderligere kan have mindsket interessen for skolen.

I interviewet spurgte vi, hvad drengene mente om at få skylden for noget de ikke havde gjort. Bayram: *"Jeg havde det faktisk dårligt med det, fordi hver gang, der var noget, der var knækket, så var det os to, der fik skylden. Så skulle vi direkte på kontoret uden diskussion. Det var derfor, jeg sagde til ham hver morgen, bare gå ind på kontoret, de vil alligevel kalde på os"* (Bayram). Ifølge Bayram fik de altid skylden og så kunne de lige så godt fortsætte med kriminaliteten: *"Jeg sagde altid til ham, de tror det os alligevel, så gør det bare. Det er bedre jo. Det er det jo. Hvis de beskylder ham for noget, som han ikke har gjort, så bliver han jo ked af det. Men hvis han har gjort det, vil han ikke blive ked af det (...) Så vi har lavet meget, men ikke alt. Og det vi lavede, fortalte vi også til skolen".*

Bayram og Ihsan fortæller, at de i begyndelsen begik kriminalitet, fordi det var sjovt, men at det udviklede sig til en blanding af morskab og trods – de ville jo alligevel få skylden. Selvom drengene også har brugt balladen til at oparbejde deres "image", har de stadig

svært ved at forstå, at de skulle have skylden for det hele. Og det er ikke en enestående historie. Flere af de andre har lignende erfaringer. Yusuf fortæller sin historie således:

"(...) min lærer han har altid set ned på mig, alle de 10 år jeg har gået i skole (...) Så det eneste jeg gjorde, det var bare at slå folk, så klarede jeg mig på den måde. Jeg havde en dansk ven, men jeg kom op og slås med ham hver dag, men vi var sådan bedstevenner alligevel, den eneste måde jeg kunne få respekt fra dem på, var ved at slå dem (...) læreren holdt altid øje med mig (...) Så til sidst, begyndte min lærer at køre alt for meget på mig, så skiftede jeg skole over til en skole, der hedder Rønnevang Skolen. Der havde jeg et godt ry til at starte med, fordi jeg opførte mig ordentligt. Men lige pludselig blev jeg smidt ud af klassen og stod ude foran døren. Så var der nogen, der rendte rundt og sparkede på dørene, og så fik jeg skylden. Du ved, så fik jeg hele tiden skylden, og der prøvede jeg også at gøre det godt igen. Men det kunne jeg ikke, fordi de blev ved med at sige til forældremøderne, at "han gør dårlige ting og han gør aldrig noget godt og han kommer i skole, men det eneste han kommer for, det er for at lave ballade" (...) hver gang jeg gjorde noget godt, så fik jeg ikke den belønning, jeg burde få, fx ved at sige til forældremøderne, at jeg har gjort det godt. Når de ikke sagde sådan noget, så tænkte jeg, hvad nytter det så, at jeg gør noget godt? Hvorfor ikke bare blive ved med at være dårlig? Mine forældre får alligevel at vide, at jeg gør det dårligt, selvom jeg gør det godt". Trods forsøg på at ændre adfærd får Yusuf altså hverken ros eller anerkendelse, hvorfor han ikke kan se formålet med at fortsætte indsatsen.

Det er bemærkelsesværdigt, at drengene ikke skjuler, at de har udvist uhensigtsmæssig adfærd.

De er så at sige fanget i deres eget spind af ballade, hvor lærerne per automatik giver dem skylden hver gang. Studier viser også, at "narrestreger" hos minoritetsetniske drenge udløser hyppigere disciplinære tiltag, hvorimod selvstændig og konstruktiv adfærd kan blive overset (Andersen, 2005; Gilliam, 2006 i Jakobsen & Liversage 2010: 54). Det kan være en medvirkende årsag til, at minoritetsetniske drenge skaber alternative fællesskaber med indbygget status i ikke at leve op til skolens krav. Disse fællesskaber kan desuden fungere som en lokal magt i en skole, hvor man ellers føler sig mindreværdig (Jakobsen &

Liversage 2010: 54-55). Kendetegnende for drengene er, at de har gjort sig bemærket som ballademagere og deres modsvar til den manglende anerkendelse for gode indsatser er endnu mere ballade – som en slags selvforsvar overfor følelsen af uretfærdighed. Uanset om drengene selv er skyld i stemplingen som ballademagere, har de meget svært ved at komme af med den, hvilket udløser frustration. Det medvirker også til en internaliseringsproces, hvor beskyldningerne for ballade ender som selvopfyldende profeti.

Andre undersøgelser viser, at drenge fra socioøkonomisk svagt stillede hjem ofte har svært ved at leve op til skolens krav. Derfor vælger de oftere at gå imod spillereglerne ved at lave ballade og dermed skabe et maskulint fællesskab. Det er en yderligere forklaring på informanternes vanskeligheder i uddannelsessystemet, da de alle netop kommer fra socioøkonomisk svage hjem (Jakobsen & Liversage 2010: 14-15). Tilsvarende viser et etnografisk studie¹³ fra en engelsk skole, at drenge med arbejderklasseforældre selv er med til at fastholde deres underklassestatus ved at gå i opposition til skolens krav. Det er med til at give drengene en lokal følelse af magt og prestige i deres interne hierarki, men resulterer også i, at de afslutter skolen uden de nødvendige kvalifikationer (Jakobsen & Liversage 2010: 51).

Mangel på gensidig respekt

Forholdet til lærerne har også været konfliktfyldt af andre grunde end de manglende forventninger. En af drengene har oplevet, at en lærer talte nedværdigende til hans forældre under et forældremøde. Med rystende stemme beskriver Mustafa sin oplevelse og hidser sig samtidig op: *"Jeg gik på Gadehaveskolen, og så var jeg til forældremøde og min mor, hun bærer tørklæde, og læreren fortæller, at jeg ikke kommer i skole. Så siger min mor: "jamen jeg vækker ham", så siger læreren: "det er jeres skyld", så siger min mor igen: "jamen, jeg vækker ham hver morgen og sender ham i skole". Men ærligt – jeg pjækkede, jeg tog ikke i skole, jeg tog ud*

¹³ Af Paul Willis' "Learning to Labour" (Willis, 1977 i KEU 2010: 51)

andre steder. Så siger min lærer "hættemåge" til min mor (...) han kalder altså min mor for hættemåge". Læreren kalder altså moderen hættemåge, et skældsord for tørklædebærende kvinder, velvidende, at hun ikke taler særligt godt dansk og formentlig ikke ved, hvad ordet betyder. Men Mustafa, som udmærket kender ordet, oplever det både krænkende og respektløst, og han har lyst til at forsvare sin mor, da hun ikke selv er i stand til det.

Da Mustafa fortæller om hændelsen, påvirker det de andre drenge. En højroset stemning tager over og vil vide, hvordan Mustafa reagerede. Mustafa svarer, at han slog læreren. Svaret forekommer dog i højere grad at bunde i kammeraternes forventninger end i virkeligheden. Da vi spørger, om de andre drenge er enige i, at Mustafa skulle slå, råber flere af dem i kor: "Ja Ja man" (Yusuf, Tarik, Gökhan, Serkan, Hakan, Yakup). "Hvis der er nogen, der siger noget om min mor, så dræber jeg hele verden" (Gökhan). Drengene udtrykker i munden på hinanden: "Det er jo mor. Og mor rør man ikke" (Yusuf, Tarik, Serkan, Hakan, Yakup & Mustafa). Det er tydeligt, at drengene har helt klare holdninger til, hvordan deres mødre ikke må behandles. De lægger en stor ære i dette.

Mangel på støtte i timerne

Udover den manglende respekt, drengene har oplevet, har der også været mangel på støtte i timerne og de giver forskellige eksempler, som har resulteret i, at de har givet op: "Lad mig fortælle det sådan. F.eks. hvis jeg skal lave matematik, og der ikke er nogen der hjælper mig og jeg ikke kan, så tænker jeg fuck det her, så smider jeg det ud, men hvis der er en, der hjælper, så vil jeg gerne lave det" (Fatih). De andre drenge er enige. Hvis de havde modtaget mere hjælp, kunne de muligvis have fulgt bedre med og på den måde have fået mere ud af undervisningen. Ihsan og Fatih fortæller om en oplevelse med en lærer, som faktisk havde taget sig tid til at gå udenfor klassen sammen med de elever, der f.eks. havde svært ved matematik. Det havde drengene fundet meget lærerigt, men det var mere undtagelsen end reglen.

Den manglende hjælp til drengene kan skyldes manglende forventninger til deres uddannelsesmæssige mulighed. Eric Tinor Centi understøtter antagelsen om, at tankegangen om den sociale arv er grundfæstet i flere skoler og at der hersker en discountforventning til de minoritetsetniske unge. Centi har i sin undersøgelse *"Os og dem - Om fremmedgørelse af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund i og af folkeskolen"* interviewet i alt 37 børn og unge samt ni voksne med minoritetsetnisk baggrund. Han fremhæver, at man på mange skoler gør et stort arbejde med integration, men at der samtidig, på grund af folkeskolens socialisering, kan opstå krænkelser af individer og ubevidst dannes grobund for generaliserende, nedladende og endda fordomsfulde holdninger til minoritetsetniske borgere. Som eksempel citerer han en ung: *"Det er pisseirriterende. Når der er ballade, er vi altid i fokus. Men når vi ønsker at svare på et spørgsmål i klassen, bliver vi overset"* (Centi 2002: 37). Centi har diskuteret sådanne oplevelser med flere fagpersoner, og de er enige i, at elevernes fremtidige erhvervsmuligheder – eller mangel på samme – indirekte påvirker nogle lærere på en sådan måde, at de ikke finder det nødvendigt at stimulere og udfordre elever med minoritetsetnisk baggrund – *"for hvor mange kræfter skal man bruge på en potentiel kiosksejer?"*¹⁴. Centis undersøgelse bekræfter, at der findes folkeskolelærere med et sådant syn på disse unge. I vores øjne er det både diskriminerende og samtidig meget foruroligende, at nogle lærere ikke finder det nødvendigt at stimulere og udfordre de minoritetsetniske elever. Deres faglige forudsætninger for at påbegynde en ungdomsuddannelse kan således svækkes og de kan blive ringere stillet end jævnaldrende danskere.

På samme måde mener Tine Egelund, at discountforventninger kan gøre sig gældende indenfor det sociale arbejde. Egelund er bekymret for prioriteringen af det offentliges indsats overfor de minoritetsetniske børn og deres familier i forbindelse med børnenes opvækstvilkår. I en undersøgelse (Egelund 1997) af socialforvaltningsmæssige børnesager fandt hun en tendens til, at børn i minoritetsetniske familier forsvinder mere ud af

¹⁴ http://www.ufo.dk/upn_public/print.php?id=113

diskussionerne end børn i almindelighed. Børnene bliver ifølge Egelund en uspecifik del af deres forældres ubegribelige kultur og adfærd, hvorfor risici i disse børns opvækstmiljø nedtones eller overses. Derfor sættes forventningerne til deres opvækstbetingelser lavere end til danske børns. Familierne bliver opfattet som fremmede, der er svære at kontakte og få lov at hjælpe, hvorfor orienteringen mod familierne er opgivende eller afvisende (Egelund 1997: 241-242 i Skytte 2004: 434-435). Disse konklusioner – at der findes skolelærere med discountforventninger til de minoritetsetniske unge og deres familier – stemmer godt overens med vores egne fund.

En nyere undersøgelse, Etnisk Pisa (2009), viser, at langt færre elever med indvandrerbaggrund har problemer med at læse end for ti år siden. Men der er stadig stor forskel på de faglige resultater for elever med og uden denne baggrund. 38 % af de tosprogede elever forlader skolen uden funktionelle læsekompetencer, mens dette kun gælder for 13 % af de danske elever. Hver fjerde elev, der går på en skole med mellem 40 og 60 % tosprogede elever, har en skoleleder, som mener, at lærernes lave forventninger til eleverne hæmmer elevernes indlæring (ibid.: 8-9).

Charlotte Ringmose, lektor ved DPU, henviser ligeledes til en PISA-undersøgelse, der udpeger tre forhold som betydningsfulde for skolens muligheder for at kompensere for negativ social arv:

- 1) Skolen i relation til socioøkonomiske forhold: en lav social segregering på skolen.
- 2) Egenskaber hos læreren (vurderet af skoleledere): at lærerne har en høj undervisningsmoral, er entusiastiske i deres arbejde, stolte over skolen, og værdsætter boglige færdigheder.
- 3) Elev-lærer-relationen (vurderet af elever): at der er et godt forhold mellem elever og lærere, at eleverne oplever, at lærerne viser interesse for deres arbejde, og at eleverne bliver lyttet til og får hjælp, hvis de har behov for det (Ringmose 2003).

Ifølge drengenes udtalelser efterleves disse idealer ikke i de skoler, de har gået i. De 11 drenge i undersøgelsen beretter samstemmende om f.eks. fraværet af et godt forhold

mellem lærere og elever. Tværtimod har deres skolegang været præget af ballade og uoverensstemmelser med lærerne, og balladen har fyldt mere end fagligheden. Ihsan og Bayram fortæller netop, at de ofte blev sat udenfor døren, stjal nøglerne til alle skolens lokaler fra rengøringsdamen, kom pengene i deres egne lommer da de skulle passe frokostboden, stjal svarresultater til deres opgaveløsninger fra lærernes tasker osv. Om drengene foretog sig disse ting som en konsekvens af manglende opmærksomhed, er umuligt at fastslå med sikkerhed. Ifølge dem selv ville meget have set anderledes ud, hvis de havde fået mere hjælp og støtte.

Vi har i dette afsnit beskrevet drengenes turbulente *folkeskoletid* som vi finder af stor betydning for det efterfølgende uddannelsesmønster og for risikoen for frafald. I næste afsnit vil vi belyse drengenes *familiebaggrund* med henblik på at synliggøre familiens indflydelse på arbejds- og uddannelsesmønster.

FAMILIERNES UDDANNELSES- OG ARBEJDSMARKEDSBAGGRUND

En central årsag til forskellen i uddannelsesniveau mellem majoritet og minoritet kan ifølge vores tese være de minoritetsetniske unges lavere socioøkonomiske udgangspunkt. Dette udgangspunkt kan efter vores opfattelse betyde, at de minoritetsetniske unge har vanskeligere ved at tilegne sig uddannelse end unge, der har flere ressourcer med hjemmefra. Derfor vil vi i dette afsnit koncentrere os om forældres og søskendes uddannelses- og beskæftigelsesbaggrund.

Forældre og søskendes baggrund

Drengenes forældre kommer oprindeligt fra udkantsområder og landsbysamfund i Tyrkiet. Fælles for dem alle er, at de er rejst til Danmark for at forbedre deres levevilkår. Ofte er det familierne med det laveste indkomstgrundlag, der søger til Europa for at arbejde. Det drejer sig primært om ressourcetsvage personer, som i deres hjemland har

svært ved at skaffe sig uddannelse, da det først og fremmest kræver en god økonomi. Uden uddannelse og med et manglende økonomisk fundament er det svært at overleve i lande som Tyrkiet, der i modsætning til Danmark, ikke spænder et økonomisk sikkerhedsnet ud under borgerne.

Ingen af forældrene har et længere uddannelsesforløb bag sig. Drengene oplyser, at deres mødre enten har en ganske kort (fem år) grundskoleuddannelse fra hjemlandet eller aldrig har gået i skole. Størstedelen af mødrene har overførselsindkomster som eneste indtægt, og de fleste er førtidspensionister. Kun to ud af de 11 drenge har en mor, der er på arbejdsmarkedet – én arbejder med rengøring, en anden er ansat på et hospital som sekretær. Af de øvrige modtager én folkepension, én får ledighedsstøtte fra a-kassen, én er i kommunal aktivering, og de resterende har fået tilkendt førtidspension. Fædrene har ligeledes en kort skolebaggrund fra hjemlandet og ingen af dem har efterfølgende fået en uddannelse i Danmark. Én af dem er i aktivering gennem kommunen, én modtager førtidspension, og de resterende er selvstændige indenfor rengørings- eller restaurationsbranchen (pizzeria). Ifølge Henrik, lederen af Kulturteamet, er fædrene ofte fraværende: *"(...) der er selvfølgelig også en del mennesker i Tåstrupgård som er selvstændige, men de er jo også meget fraværende som forældre. Eller i hvert fald den ene part"*.

I familierne har fædrenes position betydning for familiens økonomiske og sociale status. Da faderen har forsørgerrollen, er han ofte væk hjemmefra og arbejdstiderne i restaurationsbranchen kan gøre det svært for ham at følge med i sine børns liv. Generelt ligger fædrenes arbejdstider fra klokken 10 til klokken 24 og de er altså borte fra hjemmet både dag og aften. Mødrene har derfor ansvaret for hjemmets indre funktion, den største kontakt med drengene, og dermed opdragelsespligten. Denne pligt deler hun dog ofte med familiens ældste søn og sommetider er det faktisk ham, der bestemmer hjemme. *"I vores hus er det ikke min far, der bestemmer, det er min bror. Hvis min far siger, du må ikke lave det her, men min bror siger jo, så må jeg godt"* (Bilal).

Drengene er opvokset i familier med 3-5 børn i gennemsnit. De fleste har yngre søskende, som stadig går i folkeskole og størstedelen af dem har også ældre søskende, hvoraf de færreste er i gang med en uddannelse. En af drengene har en storebror, som går i gymnasiet, en anden en storebror, der i færd med at uddanne sig indenfor VVS. Flertallet af de ældre brødre arbejder enten i butik, pizzeria, på fabrik, eller med rengøring og en enkelt har et deltidsjob i en klub i Tåstrupgård. Desuden har en af drengene en bror, som er færdiguddannet indenfor VVS, men arbejder i faderens pizzeria, fordi det har været umuligt for ham at finde arbejde i VVS-branchen. Derudover er to søskende i den erhvervsaktive alder hjemmegående, og én bror sidder i fængsel.

De fleste af de 11 drenge er altså opvokset i familier, hvor forældre og flertallet af de ældre søskende ikke har formået at tage en uddannelse. Derudover ses en tendens til samme type arbejde blandt forældre og søskende, hvor drengene typisk følger samme retning som deres fædre. Dette vil vi i det følgende se nærmere på.

Forældrenes indflydelse på drengenes uddannelsesmæssige fremtid

Da familien er individets primære netværk, er det sandsynligt, at de interviewede drenge bliver påvirket til at følge i dens fodspor. Især fædrenes beskæftigelse – pizzeriabranschen – tiltrækker drengene. Nogle af vores informanter ser arbejdet på et pizzeria som et godt alternativ, hvis det ikke er muligt for dem at gennemføre en uddannelse: *"Vi åbner bare en pizzeria (...) der er gode penge i det"* (Bayram). Bayram kan i sin omgangskreds se, at man kan tjene penge i denne branche og penge betyder tilsyneladende meget for drengene. Interviewer: Hvad betyder mest – arbejde eller penge? *"For mig er det penge"* (Bayram). *"Jeg er da ligeglad, hvad jeg skal lave, bare de giver mig et job, så er jeg ligeglad. Bare jeg tjener penge"* (Fatih). *"For mig er det interesse for arbejdet, for andre er det penge"* (Ihsan).

Selvom drengene på et teoretisk plan er klar over, at uddannelse er vejen til arbejdsmarkedet, er de stadig i tvivl, eftersom de i deres omgangskreds ser, at uddannede bekendte ikke kan få job. Omvendt ser f.eks. Gökhan faderen arbejde som ufaglært i

rengøringsbranchen, hvor han tjener en "masse" penge uden nogen form for uddannelse: *"Min far laver sort arbejde, (griner). Ej begge mine forældre arbejder med rengøring og de laver cash, altså masser af penge. De har ingen uddannelse, hvad skal de have uddannelse for? Ved sku ikke, om det er godt at have en uddannelse, jeg har ikke haft uddannelse før, men vi er i gang med det"* (Gökhan). Selvom Gökhan her udviser skepsis overfor begrebet uddannelse, har han dog alligevel valgt at forsøge at blive håndværker – bl.a. efter ønske fra forældrene (dette kommer vi ind på i næste afsnit). Men drengene er altså villige til at arbejde ufaglært, da penge betyder meget. Fædrenes beskæftigelse i rengørings- og pizzeriabranschen giver dem en tro på, at de altid vil have disse muligheder.

Af forældrene har størstedelen, som tidligere beskrevet, gennemført grundskolen (5. klasse) i hjemlandet, mens nogle af dem aldrig har gået i skole, heller ikke i Danmark. Derfor kender de ikke nødvendigvis til det danske uddannelsessystem og har hverken ressourcer eller de nødvendige faglige kompetencer til at hjælpe børnene. Forældrene har dog stadig et stort ønske om, at deres drenge skal have en uddannelse. Gökhan fortæller, at han tager en uddannelse for at tilfredsstille forældrene: *"Ved du, hvorfor jeg går i skole? Fordi min mor og far siger "Tag en uddannelse, din bror og dem er ikke blevet til noget, prøv du at blive til noget, hvis du kan". Jeg vil bare have en uddannelse, så de bliver stolte, du ved, så de bliver glade, og så de kan sige "vores barn har også fået en uddannelse". Ønsket om at gøre forældrene stolte og give dem den medfølgende anerkendelse fra omgangskredsen, er åbenlyst. Ifølge Yusuf blander forældrene sig dog ikke i det specifikke uddannelsesvalg: "Bare vi tager en uddannelse, så er de glade, det er vores eget valg, hvilken uddannelse vi tager"* (Yusuf). Flere af de andre erklærer sig enige i denne konstatering. Dette står i modsætning til LG Insights undersøgelse, som viser, at det frie og gratis uddannelsesvalg i Danmark får forældre fra lande, hvor man er vant til selv at skulle betale for skolegangen, til at presse ekstra på og håbe, at børnene vælger prestigefulde uddannelser som f.eks. læge, ingeniør eller jurist (LG Insight 2007: 15). Denne tendens er dog ifølge vores informanter ikke gældende i deres familier. Drengene vælger derimod håndværksuddannelserne, som ifølge LG

Insights undersøgelse betragtes som ufaglærte, dårligt lønnede og lidet attraktive i forældrenes hjemlande. I hjemlandet opfattes f.eks. murer-, smede- og frisørfagene som selvlærte fag, højst med sidemandsoplæring og uden gennemgang af en kompetencegivende uddannelse. Og forældrene bevarer denne hjemlandsopfattelse af faglærte fag (ibid.). Derfor søger de minoritetsetniske unge i højere grad ind i handels-, kontor- og servicefag, der vurderes som mere statusgivende end håndværksbranchen (ibid.). Vores egen undersøgelse viser derimod, at størstedelen vælger de faglærte uddannelser, hvorimod kun én ud af 11 har valgt handel/kontor (HG). Ydermere skal det nævnes, at mange drenge i Tåstrupgård er i gang med og gennemfører boglige uddannelser.

Under alle omstændigheder har forældrene et stort ønske om, at drengene skal tage en uddannelse. De har dog ikke mulighed for at hjælpe deres børn på vej – f.eks. med vejledning og lektiehjælp – hvilket også kan have indflydelse på drengenes uddannelsesmønster. Bayram: *"Min far han har ikke gået i skole, han kommer fra Tyrkiet. Min mor hun er rigtig god til at snakke dansk (...) hun snakker fx bedre end mig, men hun kan heller ikke hjælpe mig. Hun kan godt snakke, men hun kan bare ikke sådan noget matematik osv. fordi hun kommer fra de der tider, hvor de skulle arbejde, de skulle ikke gå i skole. Jeg kan derfor ikke få støtte derhjemme"*. Hvad lektier angår, er Bayram altså overladt til sig selv og sin egen selvdisciplin. Hvis drengene bliver hægtet af allerede i folkeskolen, som en del af dem har givet udtryk for, kan det være umådelig svært for dem at gennemføre en ungdomsuddannelse. De kan derfor komme i en konflikt mellem den manglende tro på egne evner og ønsket om at tilfredsstille forældrene. Sagt på en anden måde: et sammenstød mellem forældrenes forventninger og drengenes ressourcer.

At forældrene er meget bevidste om vigtigheden af uddannelse bekræftes af Hanne, jobvejlederen fra Kulturteamet. Interviewer: *"Er børnenes forældre blevet mere opmærksomme på børnenes fremtid?"* Jobvejleder: *"Det tror jeg hele tiden de har været – måske er der etniske minoriteter, som ikke gør, fordi de kommer fra samfund, hvor det sker af sig selv. Men langt de*

fleste forældre vil have, at deres børn skal have en god fremtid, og de hører alle, at det handler om at få en uddannelse. Det kan godt være, de ikke ved, hvordan man skal gøre, men de vil gerne. Og det er skide bekymrede forældre". Udtalelser af drengene selv viser ligeledes, at forældrene i opdragelsesøjemed forsøger at få dem til at gøre en indsats: *"Hverdag er bare det samme (...)* Hver morgen, når jeg står op, spørger de [forældrene], skal du ikke snart have et job, skal du ikke snart i skole, jeg har hørt på dem et år, jeg går bare, inden de kommer hjem igen" (Bayram). *"De siger, vi skal lave noget, men vi hører ikke noget. De siger, i stedet for at sidde derinde så gå og find dig et job eller et eller andet"* (Bilal). *"Ja min mor hun siger, i stedet for at hænge ude, så søg et job eller lav dine lektier"* (Ihsan). Forældrene forsøger således at få drengene til at gå i skole eller finde et arbejde – en "prædiken", drengene har fået nok af, hvilket kan være en af grundene til, at Bayram foretrækker at gå, inden hans forældre kommer hjem. Selvom forældrene i den bedste mening prøver at få drengene til at gøre en indsats, kan det derfor være med til at skubbe dem ud i gademiljøet. Drengene foretrækker at være sammen med kammerater, der ofte er i samme situation, og som derfor forstår og respekterer hinanden. Forældrene kan ikke konkurrere med dette gårdmiljø, da det er her, drengene får anerkendelse og kan være sig selv.

Alle disse paradokser – hvor drengene på den ene side forsøger at uddanne sig, gøre forældrene stolte, og skaffe sig fritidsjobs, så de kan tjene egne penge – og på den anden side af det øvrige samfund mødes med modstand, afvisninger og afslag – alt det lægger et kolossalt pres på de unges skuldre, som de har svært ved at leve op til.

Ulige chancer

For at kaste yderligere lys på forældrebaggrundens indflydelse på børnenes chancer i uddannelsessystemet, vil vi nu omtale to relevante undersøgelser, nemlig Erik Jørgen Hansens "Social mobilitet, social arv og mønsterbrud" (2003) og Torben Tranæs' (red.) "Indvandrerne og det danske uddannelsessystem" (2008).

Erik Jørgen Hansen beskæftiger sig med ulige uddannelseschancer hos forskellige klasser i samfundet og hans resultater underbygger vores tese om, at vores informanternes familiebaggrund gør dem dårligere rustet til en vellykket uddannelsesmæssig fremtid. I sit værk refererer Hansen til en undersøgelse, som indledtes i 1968 med belysning af den sociale oprindelses betydning for opnåelse af det højeste uddannelsesniveau. Det drejede sig om en landsdækkende, repræsentativ interviewundersøgelse af den generation, der som 14-årige befandt sig i grundskolens 7. klasser i 1968. Gennem et kvart århundrede fulgte man den samme generation fra skolealderen til langt op i voksentilværelsen. Besvarelsesprocenterne i denne undersøgelse var meget høje – 100 % ved 14 års alderen (1996) og 90 % ved 38 års alderen (1992) – og den repræsentative værdi er derfor også meget høj. Undersøgelsen indeholdt desuden en verbal intelligensprøve (ved 14-års alderstrin), hvilket tilvejebragte et meget solidt datamateriale til belysning af opvækstmiljøets og begavelsens betydning for den enkeltes uddannelsesniveau. Hovedresultatet blev, at lang eller mellemlang videregående uddannelse var opnået af godt 50 % af de 38-årige, der i sin tid var vokset op som børn af veluddannede forældre, men af under 10 % af dem, der stammede fra den ikke-faglærte arbejderklasse. Når man alene så på indehaverne af en lang videregående uddannelse, var de tilsvarende tal henholdsvis 25 % og 2 %. Hansen understreger, at denne ulighed ikke er blevet mindre med tiden (Hansen 2003: 3. afsnit). Det økonomiske Råd har således sammenlignet det opnåede uddannelsesniveau for lidt yngre generationer, nemlig de 35-39-årige i 1999, med forældrenes uddannelsesniveau. Her kan vi se, at længere, videregående uddannelser er opnået af knap 3 % af de ufaglærtes børn, mod knap 37 % af børn af højtuddannede forældre (ibid.). Man undersøgte yderligere i hvilken grad, de store forskelle skyldtes forskelle i *begavelse*. Dette gav generationsundersøgelsen et svar på, idet den som tidligere nævnt indeholdt resultaterne af en verbal intelligensprøve. Konklusionen var, at også blandt dem, der i 14-årsalderen tilhørte den bedst begavede tredjedel, var det som hovedregel den sociale oprindelse, der afgjorde, om evnerne blev udnyttet til langvarig

uddannelse. Det viste sig eksempelvis, at 49 % af de sønner af veluddannede forældre, som tilhørte denne tredjedel, havde opnået en lang videregående uddannelse, mod kun 10 % af de lige så kvikke sønner af ikke-faglærte arbejdere (ibid.).

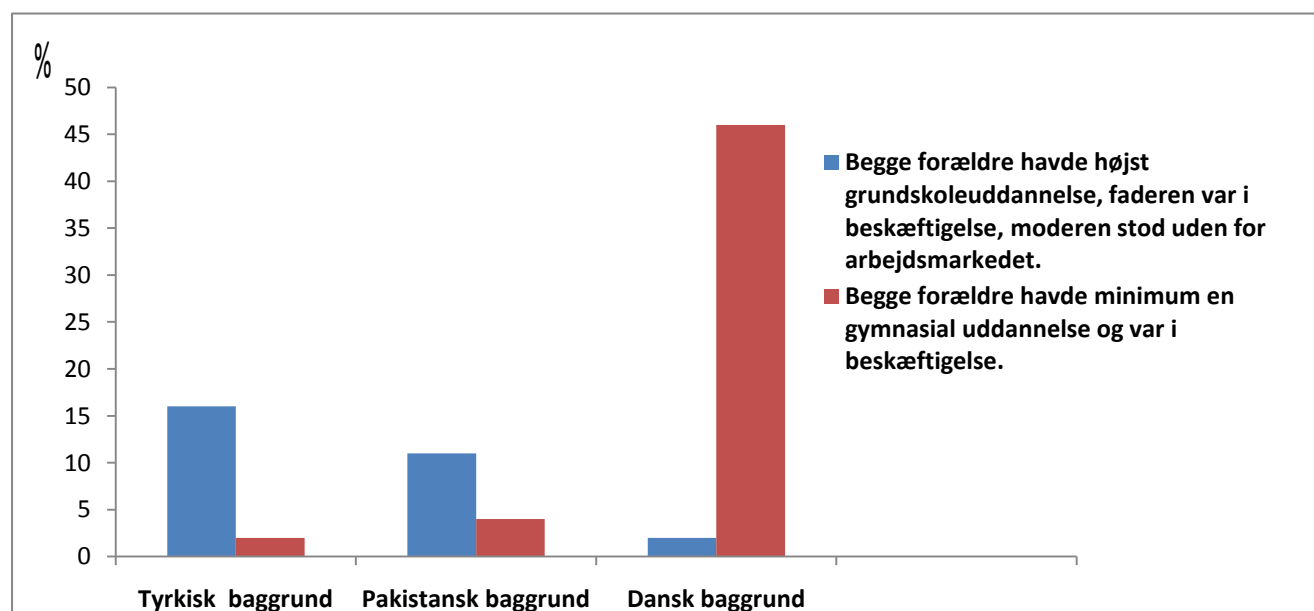
Hansen beskæftiger sig også med begrebet mønsterbrydere, som kan bruges som betegnelse for børn fra belastede områder, der ved hjælp af ressourcepersoner bryder med traditionen og opnår en uddannelse. Hansen er kritisk overfor mønsterbrydertankegangen og påpeger risikoen for, at begrebet indgår i den politiske debat, ikke som en skildring af kuriøse tilfælde, men som grundlag for mulige løsninger også overfor den helt almindelige form for social arv, nemlig at børn fra arbejderhjem – som vi har set – som hovedregel når et lavere uddannelsesniveau end børn fra akademikerhjem. Ifølge Hansen er der to afgørende kritikpunkter mod mønsterbryderbegrebet. For det første, at der bag introduktionen af ordet mønsterbryder skjuler sig en ganske bestemt modepræget opfattelse af forholdet mellem individ og samfund. Opfattelsen skulle være, at det enkelte individ selv eller dets mere eller mindre tilfældige, personlige bekendtskaber, kan tilrettelægge et livsforløb som mønsterbryder, uafhængigt af samfundsstrukturen, uddannelsesforholdene og arbejdsmarkedet. Den sociale arv skulle således kunne bekæmpes gennem privatisering og individualisering af ansvaret (ibid.: 5. afsnit). Hansens andet kritikpunkt er, at mønsterbryderbegrebet er lanceret med udgangspunkt i en fuldkommen misforståelse af undersøgelserne af social arv. Disse undersøgelser fortæller nemlig ikke, at den enkeltes skæbne er forudbestemt. Derimod peger de på, at *chancerne* for et materielt og kulturelt privilegeret livsforløb er ulige fordelt. De typiske forskelle i livsforløb mellem personer fra forskellige opvækstmiljøer kan beskrives som *sandsynligheder* for, at bestemte mønstre optræder, hverken mere eller mindre. Således har det altid været en del af mønstret, at et lille mindretal fra arbejderhjem opnår en universitetsuddannelse, mens et lille mindretal fra akademikerhjem aldrig gennemfører en længere uddannelse. Disse mindretal *bryder* ikke mønstret, men er *en del af det samlede mønster*. Hansen anfører, at hvis man skal hjælpe personer fra arbejderhjem med

bekæmpelsen af den sociale arv, må man opgive mønsterbrydertankegangen, som sigter mod at tilpasse individerne til systemet. Derimod skal man føre en velfærdspolitik, der styrker troen på en samfundsudvikling med social tryghed, fuld beskæftigelse og en retfærdig indkomstpolitik (ibid.: 6. afsnit). I modsætning til mønsterbrydertankegangen er man altså ifølge Hansen nødt til at gribe det mere strukturelt an, da det ikke kun handler om chanceulighed, men om at social arv faktisk slår igennem i arbejderhjem, og at arbejderbørn derfor har vanskeligere ved at få en uddannelse.

Som supplement til Hansen er det relevant at inddrage Torben Tranæs, der omtaler forældrebaggrundens betydning for de minoritetsetniske unges uddannelsesmønster. Tranæs går et niveau længere ned og påviser chanceuligheden for henholdsvis tyrkere, pakistanere og danskere. Det illustreres af tabellen i figur 3, som omhandler karakteristika, der netop er typiske for vores informanternes forældre. Tabellen viser de forskellige forældrekarakteristika for 16-24-årige med henholdsvis tyrkisk, pakistansk og dansk baggrund.

Blå farve indikerer, at begge forældre højst havde en grundskoleuddannelse og at faderen var i beskæftigelse, mens moderen stod uden for arbejdsmarkedet.

Rød farve indikerer, at begge forældre som minimum havde en gymnasial uddannelse og at begge var i beskæftigelse.



Figur 3 (Tranæs m.fl. 2008:27)

Det fremgår, at for 16 % af de unge efterkommere med tyrkisk baggrund har begge forældre kun grundskoleuddannelse og at kun faderen er i beskæftigelse. For forældre til danske unge i samme aldersgruppe, er procentandelen kun 2. Derimod har 46 % af de unge danskere forældrepar, der begge som minimum besidder en gymnasial uddannelse og begge er i beskæftigelse, mens det tilsvarende tal for tyrkiske efterkommere ligger på 2 % (Tranæs 2008: 27). Danske unges forældre har altså langt flere uddannelses- og beskæftigelsesmæssige ressourcer, end unge efterkommeres forældre. Når man sammenligner unge danskere og efterkommere med samme forældrebaggrund, er sandsynligheden for, at unge efterkommere er i gang med en uddannelse derimod meget større end for de danske unge (ibid.: 41). Det kan derfor forventes, at når efterkommernes forældre kommer til at ligne de danske forældre mere, vil uddannelsesmønstrene blive mere ens. Indtil videre findes der dog kun få med sammenlignelig baggrund (ibid.: 41-42). Så længe forskellen på gruppernes sociale karakteristika er så stor, vil uddannelsesmønstrene tilsvarende bevare forskelligheden, også når vi medregner, at efterkommere bryder med den negative, sociale arv. Ligesom Hansen understreger Tranæs derfor vigtigheden af, at kommende forældre skaffer sig uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning (især det sidste har stor betydning for indvandrere og efterkommere) (ibid.). Så længe forældrene til minoritetsetniske unge ikke uddanner sig og kommer mere på niveau med etniske danskere, vil vi fortsat støde på unge, som har svært ved at komme videre, navnlig i et område som Tåstrupgård. Vores informanter er netop opvokset i uddannelsesfremmede hjem, med størstedelen af fædrene i ufaglært beskæftigelse og mødrene på overførselsindkomst, mens flertallet af drengenes søskende heller ikke har gennemført en uddannelse.

NETVÆRKETS BETYDNING

Drengenes familienetværk kan ikke hjælpe i forbindelse med uddannelse og arbejde, eftersom medlemmerne er uuddannede og tilknyttet ufaglærte brancher, som er

irrelevante for drengenes uddannelsesvalg. Yderligere omgås de en marginaliseret gruppe, der (som tidligere omtalt) er skeptiske overfor, hvorvidt skolegang overhovedet kan betale sig. For teoretisk at belyse netværkets betydning for deres uddannelses- og jobmuligheder, vil vi i det følgende redegøre for forskellige netværksteorier.

Granovetter skelner mellem to typer af netværk – netværk med stærke bånd og netværk med svage bånd:

- Stærke bånd er netværk til familie og slægtninge
- Svage bånd er mindre hyppige, sociale kontakter til f.eks. studiekammerater, tidligere kolleger, forældre i barnets børnehave etc. (Ejrnæs 2008: 61)

Granovetter viser, at svage bånd er langt mere effektive i forbindelse med jobsøgning, end stærke bånd. Adgangen til information om muligt arbejde i flere forskellige sektorer er nemlig større, da de fjerne bekendte bevæger sig i andre cirkler end dem, man selv primært befinder sig i. De svage båndes styrker er, at de kan bygge bro mellem aktører i forskellige sociale strukturer, hvilket kan fremskaffe nye informationer (ibid.: 61-62). Hvis vores informanter tilbragte mere tid med drenge fra andre miljøer, f.eks. uddannede hjem, ville de få forbindelse med langt mere ressourcestærke netværk end de sædvanlige. Det svage netværk ville således give mulighed for, at informanterne kunne komme i kontakt med personer, der ville kunne hjælpe dem videre i processen med at finde lære/praktikplads. De svage bånd er således for individet vigtige ressourcer i forhold til mobilitetsmulighederne på arbejdsmarkedet (Granovetter 1973: 1373 i Ejrnæs 2008: 62). Derimod anfører Granovetter, at informationerne i stærke netværk cirkulerer i lukkede kredsløb og dermed afskærer individerne fra viden, der kunne have stor betydning for dem (ibid.). Vores informanters netværk består netop hovedsagelig af stærke bånd, såsom familie og venner fra gården. Drengene bevæger sig ikke i andre miljøer f.eks. gennem fritidsaktiviteter eller fritidsjobs og stifter derfor ikke nye bekendtskaber, som ville kunne hjælpe dem til uddannelse indenfor de fag, de ønsker. I deres nuværende netværk møder de tværtimod kun personer, som pga. manglende lærepladser har store vanskeligheder

ved at gennemføre deres uddannelser. Og selv de, der gennemfører, har efterfølgende ikke formået at skaffe sig arbejde indenfor deres fag og er derfor endt i ufaglærte brancher. Denne type arbejde er typisk lettere at erhverve sig for etniske minoriteter netop gennem deres stærke netværk. Ifølge Granovetters teori skal drengene oparbejde netværk i andre kredse, hvis de vil skaffe sig arbejde i andre brancher, end deres primære netværk tilbyder. Lederen af Kulturteamet, Henrik, har den samme holdning. Han fortæller, at udover indsatsen med at hjælpe de unge med at skrive ansøgninger og ringe til virksomheder med ledige stillinger, har de taget dem med til aktiviteter uden for gården netop ud fra den opfattelse, at de unge skal skaffe sig nye netværk og lære andre måder at agere på: *"Jeg så meget gerne, at de tog udenfor Tåstrupgård. Men det er primært for, at de skal møde nogle andre muligheder og andre væremåder, evt. andre måder at færdes på"*. På vores spørgsmål om, hvorvidt drengene pga. manglende netværk har sværere ved at finde arbejde end deres jævnaldrende, lød svaret: *"det er i hvert fald ikke nemmere, og i kraft af, at der er rigtig mange, som ikke går til organiseret sport, eks. som man gør i andre boligområder eller andre bydele, så får man heller ikke det netværk uden for bebyggelsen og det vil så sige, vi kender sandsynligvis alle nogle mennesker, hvor vi f.eks. tænker, hvorfor har jeg noget med en ph.d.-studerende at gøre? men det er jo fordi vi begge to går til håndbold eller svømning eller hvad dølen det nu er, det er jo forskellige verdener, men så nogle gange matcher de to verdener eller personerne matcher og derfor hjælper man selvfølgelig hinanden"*.

Lederens udtalelser stemmer overens med Granovetters teori om de svage bånd. Drengenes muligheder for at finde lærepladser eller fritidsarbejde kan afhænge af, om de formår at etablere netværk gennem de svage bånd.

Coleman beretter derimod om tre forskellige aspekter af social kapital: pligter og forventninger, informationskanaler, og sociale normer. En central faktor, der har betydning for den første og sidste form for social kapital, er netværkets grad af lukkethed (*closure*). Coleman mener, at de lukkede sociale strukturer er mere effektive i forhold til at introducere stærke normer, pligter og forventninger blandt medlemmerne (Coleman 1988:

106-107 i Ejrnæs 2008: 61). Mens Granovetter argumenterer for styrken i de svage netværk, hylder Colemans teori om social kapital styrken i de lukkede netværk. I

immigrationsforskningen er der en tendens til at fremhæve Colemans tese om styrken ved de stærke bånd, mens teorier om rekruttering og jobsøgning fokuserer på Granovetters påstand om styrken ved de svage bånd (Ejrnæs 2008: 62). Vi hælder umiddelbart til denne sidste, da vores informanter efter vores opfattelse mangler netop denne type netværk i deres forsøg på at komme ind på arbejdsmarkedet. De har brug for kontakter uden for deres nærmeste vennekreds, som kan hjælpe dem til at finde arbejde eller lære/praktikplads. Deres stærke bånd, som er præget af en dyb loyalitet, men kun består af familie og andre fra gården, begrænser mulighederne for kontakt med personer, der ville kunne være nyttige i forbindelse med jobsøgningen.

Hos rekrutteringsfirmaer som & Friends viser erfaringen ligeledes, at kun 30 % af alle stillinger bliver besat gennem stillingsannoncer, mod omkring 70 % gennem netværk¹⁵. Dette understøttes af Hanne, jobvejlederen fra Kulturteamet: *"Jobcentrene siger at det kun er ca. 10 % jobs, der er slået op, der reelt er ledige og bliver besat af nogle udefra, ellers er det folk, der i forvejen er der. Det er rigtig svært (...) Sandsynligheden for, at det er dem herude, der får et job er meget lille, for der er ingen far, mor, tante, der lige kan få dem videre. Argumentationen i det offentlige rum hedder, at deres sprog ikke er godt nok og de er ikke gode nok, det er muligt, men hvis de havde haft de rette forbindelser, er det ikke noget problem. De mangler den hjælp og støtte, som vores egne børn og unge får i kraft af medlemsskab og boldklubber og venner og alt det der".*

For at vende tilbage til Granovetters teori, kan man spørge, hvorvidt netværk altid er samfundsmæssige goder, der fører til øget sammenhængskraft. Granovetter diskuterer det faktisk selv, men han savner en nuancering, når det gælder netværkets betydning for individets chancer på arbejdsmarkedet (Ejrnæs 2008: 62). Ejrnæs mener dog, at styrken ved Granovetters teori er hans forståelse af sammenhængen mellem mikro- og makroniveau. Granovetter påpeger, at koblingen mellem mikro- og makroniveauet skaber

¹⁵ <http://www.friends.dk/Nyheder/Fyret-50.aspx>

to paradokser. Det første er, at svage bånd kan føre til en fremmedgørelse på det individuelle niveau, samtidig med at svage bånd er nødvendige for individets muligheder og integration i det brede fællesskab. Det andet paradoks er, at stærke bånd skaber en lokal sammenhængskraft, mens de på et overordnet samfundsniveau kan forårsage en fragmentering, da der med stærk lokal homogenisering er fare for modkultur, segregering og eksklusion (Granovetter 1973: 1378 i Ejrnæs 2008: 63). I vores undersøgelse har vi set en tendens til fremmedgørelse på individniveau, da afslagene på jobsøgning med den begrundelse, at drengene kommer fra Tåstrupgård, giver dem en følelse af at blive ekskluderet. Herved kommer det andet paradoks i spil med en stærk lokal homogenisering, men samtidig også en større eller mindre eksklusion fra det øvrige samfund. Det kan skabe en afvigende subkultur, som vi vil beskæftige os mere med senere.

Efter at have belyst netværkets betydning vil vi nu koncentrere os om en anden faktor, som har betydning for drengenes uddannelses- og jobsituation, nemlig boligområdets kriminelle miljø.

KRIMINALITET – AFVIGENDE ADFÆRD

I løbet af vores interviews kommer det tydeligt frem, at drengene færdes i et miljø, der er kendetegnet ved kriminalitet. Drengene ser kriminaliteten som en kompensation for kedsomhed og manglende økonomiske ressourcer, hvilket vi i det følgende vil uddybe og analysere.

Selvom det kan være et følsomt emne at bringe op i en gruppe, har de fleste af drengene ikke svært ved at fortælle om deres kriminelle handlinger. Nogle af dem er endda meget ærlige: *"Vi begår kriminalitet, vold"* (Tarik). *"Vi er blevet taget for vold mod tjenestemand og for containerbrand under Muhammedkrisen"* (Hakan). Bemærk flertalsformen, som måske gør det lettere for dem at tale om emnet.

Drengene fortæller videre, at de er involveret i bandekrige med de omkringliggende byer, især Ishøj. Under interviewet beskriver de deres seneste slagsmål, som endte i en "blodig krig", hvor tre af drengene fra Tåstrupgård var alene mod ca. 20 drenge fra Ishøj. Det resulterede i, at to af drengene fra Tåstrupgård endte på hospitalet, én i koma og én med knoglebrud, mens den sidste slap med snitsår. Drengene er vrede og ønsker hævn for deres "brødre"¹⁶, hvilket Ihsan udtrykker således: *"Men som jeg siger, de har slået vores uskyldige bror og ham skal vi nok få hævn over. Lige så snart vi fanger en fra Ishøj, så skal vi nok få den person i koma, vi skal trampe ham ihjel, så de også kan se, hvordan de har trampet på vores bror"*. Overfaldet var af en karakter, som efter loven burde have været anmeldt til politiet, men sådan forgår det ikke i Tåstrupgård. Her indblander man ikke politiet, da det i deres verden betragtes som stikkeri. Drengene vil selv tage hævn: *"Man bryder loven og man tager også straffen"* (Yakup). Drengene har deres egne regler for, hvordan der skal straffes, og er efter eget udsagn også klar til at tage modtage lovens straf for deres selvtægt. Samtalen er præget af en meget rå tone og en stærkt afvigende retorik, som ikke efterlader tvivl om ønsket om hævn.

Manglende økonomiske ressourcer

Ifølge drengene selv er der flere årsager til kriminaliteten, herunder deres manglende økonomiske ressourcer: *"Jeg har skrevet ansøgning sammen med en dame, der arbejder i Kulturteamet, hun havde ringet til Føtex og spurgt om de manglede personale og damen sagde Ja. Så nævner hun [jobvejleder], at jeg har en ung dreng her fra Tåstrupgård, så sagde hun bare nå ok Farvel"* (Fatih). Serkan forklarer kriminaliteten helt kort: *"Fordi vi ikke har noget job"*. Mens drengene er pinligt bevidste om – og vrede over – at herkomsten fra Tåstrupgård er medvirkende til jobafslagene, mener de ikke, at deres egen kriminalitet har noget med sagen at gøre. Overfor sig selv undskylder de afslagene med Tåstrupgårdstigmatiseringen, men glemmer, at de selv er med til at give bebyggelsen sit dårlige

¹⁶ Brødre er en samlet betegnelse for drengenes fællesskab i Tåstrupgård. De ser de fleste andre drenge fra gården som deres brødre.

omdømme. Som nedenstående citater viser, vil de ikke betragtes som "dem fra Tåstrupgård": *"De tror, vi stjæler og er kriminelle"* (Tarik). Da vi spørger, om der ikke er vis en sandhed i det, svarer Gökhan: *"Ikke hvis vi har et arbejde, vi stjæler ikke fra vores egen arbejdsplads, det er ligesom hvis du stjæler 1000 kr., det kan du jo selv få i månedsløn og du kan så arbejde der i 2-3 år og så kan du tjene mange penge"*. Kriminaliteten skyldes altså ifølge drengene selv mangel på penge, som de – hvis de kunne få arbejde – hellere ville tjene på legal vis.

Ifølge Goffman placeres mennesker, der fremviser kulturelt ikke-accepterede adfærdsformer, i nedvurderende sociale stereotyper gennem kategoriseringsprocesser (Goffman 2009: 20).

Det er netop, hvad der sker for disse drenge gennem deres kriminelle adfærd. Drengene mener selv, at deres dårlige erfaringer med arbejde og lærepladser skyldes virksomhedernes mistanke om, at de blot er kriminelle fra Tåstrupgård, og hævder samtidig, at kriminaliteten skyldes mangel på legale indtægtskilder. Robert Merton antyder i sin teori, at mennesket har nogle særlige materielle behov, der skal dækkes, enten på den lovlige måde, f.eks. arbejde, eller gennem kriminalitet. Teorien kaldes anomi-teorien, fordi anomi betyder normløshed. Sagt på en anden måde: Så længe behovene opfyldes, gennemtænkes handlingerne ikke. Når det gælder kriminelle indvandrere kan man anvende udtrykket "statusfrustration", nemlig en frustration over manglende indpasning. "Relativ deprivation" er en sammenligning af sin egen situation med andres og deraf følgende kriminalitet for at opnå de samme goder. Mertons teori om afvigende adfærd uddyber yderligere, hvordan nogle grupper i samfundet udvikler sig som afvigende og dysfunktionelle i forhold til den eksisterende norm. Ifølge Merton er de afvigende udelukket fra at opnå det, der anses for værdifuldt, både socialt, kulturelt og materielt, hvilket kan medføre anomi (Rubington & Weinburg 1995: 137). Kernen i teorien er en forbindelse af afvigende adfærd med den sociale struktur. De legitime muligheder for at opnå materiel succes er ikke tilgængelige for medlemmer af lavere klasser, hvilket

ifølge Merton medfører dysfunktionalitet. Afvigende personer søger at nå målet ved ulovlige midler, eftersom de lovlige ikke slår til. Oversat til vores lille gruppe drenge betyder det altså, at hvis de ikke kan skaffe sig arbejde og indtægt, vil de på ulovlig vis forsøge at komme i besiddelse af penge. Stadig ifølge teorien er individet på den ene side under pres for at nå målene, og på den anden side presset i forhold til socialt strukturerede ulige muligheder. Dette krydspres fører ifølge Merton til afvigelse (ibid.: 135) og forklaringen skal findes på et strukturelt niveau.

Samfundet indeholder nogle fælles normer f.eks. om at uddanne sig og blive selvforsørgende gennem beskæftigelse (*workfare* modellen). Men eftersom vores informanter ikke har reelle muligheder for at følge disse normer, finder de som ovenfor nævnt illegitime måder at skaffe penge på: *"jeg tænker, der er jo ikke så meget at gøre jo, så er man bare nødt til at lave penge på en anden måde, så ryger man bare direkte ud i kriminalitet"* (Hakan). *"Hvis du ikke har penge, så er du ikke noget jo? Hvis du har penge, har du magten"* (Tarik). Penge betyder meget for drengene og de oplever det som ærekrænkende at modtage penge fra deres forældre. En af drengene udtrykker det således: *"Selvom jeg har brug for noget, så kan jeg ikke sige det til dem (...) fordi, jeg kan ikke forvente, at de støtter mig hele vejen (...) Fordi hvis jeg går ud og shopper eller hvis jeg har brug for noget og jeg ingen penge har, og det er min familie der har støttet mig, jeg har ikke engang haft et job endnu. Jeg kan ikke stå og kigge på min far om penge og penge jo, jeg vil selv tjene mine penge jo"* (Bayram). Det er bl.a. denne tankegang, der får drengene fra Tåstrupgård til at ty til kriminalitet. Bayram fortæller videre, hvordan han bl.a. tjener sine egne penge: *"(...) jeg kan godt lide at lave knallerter og så sælge dem videre"*. Han tjener altså penge på at reparere knallerter og sælge dem. Men der er flere måder at "tjene" penge på. F.eks. har to af drengene "lavet telebranche", hvor de har stjålet iPhones og solgt dem videre (Bayram, Ihsan). På den måde er kriminalitet blevet en del af drengenes hverdag.

Man kan stille det spørgsmål til Mertons teori, om drengene virkelig ville ophøre med kriminaliteten, hvis man gav dem de samme socioøkonomiske opvækstvilkår som

”normale” drenge har – eller om de efterhånden har internaliseret den afvigende kriminelle adfærd og gjort den til en del af deres normer og værdier.

Kedsomhed og manglende fritidsaktiviteter

Udover problemerne med at finde arbejde, giver drengene også de manglende fritidsaktiviteter og deraf følgende kedsomhed skylden for kriminaliteten: *”Og så er der nogle gange noget action ved kriminalitet”* (Ihsan). *”(...) Når vi bare hænger det samme sted hele tiden, så kommer der på et tidspunkt, hvor vi keder os, så tænker vi ok, vi skal få gang i noget. Og så bliver det til action som han siger”* (Fatih). *”Det er det der med, når du keder dig, så får du trip, så skal du bare ud og lave noget. Er der nogen, der siger noget forkert, så går det ud over den person, og hvorfor, det er fordi, man er sur i forvejen. Vi har ikke noget at lave jo”* (Bayram).

Drengene fremhæver her, at de ikke har noget at foretage sig ud over at hænge på gaden, hvilket så kan føre til kriminalitet. Nogle af dem tilføjer, at de ofte opholder sig udenfor deres hjem (Bayram, Ihsan, Tarik, Fatih), da de ikke kan være sig selv derhjemme. Det skyldes igen forældrenes pres for at skaffe sig uddannelse og arbejde, men eftersom drengene i forvejen har svært ved at finde lærepladser eller fritidsjob, føler de sig misforståede af deres familier og foretrækker derfor at tilbringe en stor del af tiden udenfor i gademiljøet.

Kriminalitet – en læringsproces

Drengene oplyser, at de lærer at begå kriminalitet af ”de ældre”¹⁷: *”Vi lærer at lave penge ved at se på de ældre”* (Tarik). Denne læringsproces, hvor man efterligner de ældre drenge i området, påvirker ifølge vores informanter også de endnu yngre drenge: *”De ser, hvad de ældre laver. De synes, de ældre er seje, så tror de også, at de bliver seje (...) Det er jo ligesom os. Hvis vores ældre de smadrer folk osv. og de har penge og sådan noget, så tror man, de er seje, de har magt. Så kigger man efter, hvad de ældre laver, så det gør de også”* (Fatih). Citaterne

¹⁷ ”De ældre” er gruppen af større brødre, både biologiske og ikke biologiske, kriminelle og ikke-kriminelle drenge fra Tåstrupgård. Drengene ser op til de ældre, som hjælper dem, hvis de har problemer.

dokumenterer, hvordan drengene generation efter generation lærer kriminalitet af hinanden og at dette også foregår blandt de yngre børn. Drengene siger dog samtidig, at de ikke vil have, at deres yngre søskende kommer til at ligne dem, og at de hellere vil være forbilleder for dem ved f.eks. at gennemføre en uddannelse: *"ja selvfølgelig vil vi gerne være det bedste for vores yngre. Jeg har 28 niecer og nevøer fra begge sider. Det jeg vil råde dem til, er at tage sig sammen og tage en uddannelse. Jeg ville få det dårligt, hvis jeg så min lillebror eller min nevø bare sådan hænge der et sted, hvis han lige pludselig havde lavet kriminalitet, jeg ville få det dårligt, jeg ville få det der skyldfølelse eller skyldfølelse... og prøv at tænke, det kunne sagtens være gået galt [han peger på en af kammeraterne, der er blevet dolket i brystet og efterfølgende har ligget i koma] (...) prøv at tænke, han kunne sagtens have været død nu, og det kunne vi alle tre (...) Det er det, jeg håber, der ikke sker med mine nevøer"* (Mustafa). Mustafa er tydeligvis på det rene med det uhensigtsmæssige ved deres handlinger – og at kammeraten kunne have været død. Vi kan igen tale om et krydspres, for på den ene side vil drengene gerne være gode forbilleder for de yngre børn og på den anden side ser de selv op til ældre, kriminelle drenge. Det kriminelle læringsmiljø er blevet en stor del af deres identitet og vanskeliggør mulighederne for at holde sig indenfor lovens rammer.

Denne kopieringsproces kan også ses ud fra et afvigersociologisk perspektiv. Ifølge den amerikanske sociolog Edwin H. Sutherlands læringsteori, *"learning to be deviant"* - *"Differential association"*, er al menneskelig adfærd indlært. Sutherland anfører, at mennesker lærer at være kriminelle på samme måde som de lærer at være lovlydige. (Rubington og Weinberg 1995: 147). Det er netop den socialiseringsproces, de unge gennemgår, der er afgørende for, om de lærer kriminalitet eller lovlydighed. Sutherlands teori er hovedsagelig baseret på social interaktion (Rubington & Weinberg 2003: 122), og opererer med ni grundlæggende postulater, vi har sammenfattet i det følgende.

Kriminel adfærd er lært gennem samspil med andre personer (gruppe) i en proces af kommunikation. Dvs. at f.eks. fjernsyn (film) ikke spiller nogen særlig rolle for udviklingen af en kriminel adfærd. Det afgørende er holdninger i primærgruppen og følgelige

rationaliseringer. Hvis det for forældrene og i deres primære omgangskreds er normalt at "lave" sorte penge, lærer drengene, at det er helt legalt og at de får mere ud af det, end hvis de betaler skat. En person begår altså kriminalitet, fordi der i miljøet er større adgang til overtrædelse af loven. Kriminalisering sker ofte på grund af jævnlig kontakt til kriminelle mønstre, men også på grund af isolation fra antikriminelle mønstre. Man bliver en del af det miljø, man ofte færdes i (ibid.: 138–139). Men mens kriminel adfærd er et udtryk for generelle behov og værdier, kan det ikke kun forklares hermed, eftersom ikke-kriminel adfærd er udtryk for nøjagtigt de samme behov. Tyve stjæler for at skaffe sig penge, men ærlige arbejdere knokler ligeledes for at skaffe penge. Når man forsøger at forklare kriminel adfærd med et pengemotiv, er det altså ikke en gyldig grund, da lovlig adfærd kan forklares på samme måde (ibid.: 139-140). Der er således mange forskellige mekanismer, der kan spille ind, i udviklingen af kriminel adfærd. I et område som Tåstrupgård, der er fyldt med kriminalitet, vil en "almindelig", social og udadvendt dreng have let ved at komme i kontakt med andre drenge i miljøet og dermed være i stor risiko for at lære afvigende adfærd. Omvendt kan en anden dreng fra samme miljø, som faktisk *har* tendens til afvigende adfærd, kunne undgå at blive suget dybere ind i den, hvis han f.eks. bliver isoleret i hjemmet og derfor ikke kommer i kontakt med de kriminelle drenge. Han kan altså vokse op i samme miljø som den "almindelige" dreng uden at lære kriminalitet (ibid.: 140).

Vores informanter keder sig og størstedelen bruger hverken tid på fritidsaktiviteter eller fritidsjobs efter skole. Fire ud af 11 er slet ikke optaget af hverken skole eller arbejde i løbet af dagen og lediggangen fordrives ude i gårdmiljøet. Disse drenge er derfor stærkt modtagelige for det kriminelle miljø, som drengene jo åbent fortæller, at de lærer af. De udgør derfor et let rekrutteringsgrundlag for den kriminelle verden. Lederen af Kulturteamet udtrykker det således: *"Der er også nogle herude lidt ældre, som har en professionel kriminel løbebane, de er jo ikke interesserede i, at deres rekrutteringsgrundlag forsvinder. De er jo ikke interesseret i, at deres rekrutteringsgrundlag siger, jamen jeg vil sku hellere gå med aviser end jeg vil løbe med en pakke for dig"*. Kulturteamet forsøger derfor at holdningsbearbejde drengene og få

dem til at forstå, at det er mere fornuftigt at gå med aviser end at udføre opgaver for de ældre. Samtidig fortæller lederen, at det tager rigtig lang tid og er en svær opgave: *"Vi er jo oppe imod nogle professionelle kriminelle og de unge mennesker ser jo op til dem. Altså hurtige biler, fedt tøj, kan sove længe, og det er også spændende, og det er jo noget af det vi er oppe imod (...)* Når en lidt større siger noget, jamen så hører man efter og tror mere på den person end på politi, pædagoger eller socialarbejdere". Drengene er således utvivlsomt mere eksponeret for kriminalitet, end andre, som tilbringer tiden i selskab med ikke-afvigende personer.

Opsamling

Der er flere forskellige faktorer i drengenes baggrund, som spiller en rolle for deres uddannelses- og arbejdsmønster. For det første den turbulente skolegang, som har været præget af manglende engagement i undervisningen, misbrug af tiden på ballade/kriminalitet, og lærernes manglende forventninger. Samt endelig drengenes opposition mod skolens krav, der har bibragt dem en lokal følelse af magt og prestige i det interne hierarki, men som også har resulteret i, at de har afsluttet skolen uden tilstrækkelige kvalifikationer.

For det andet stammer drengene fra socioøkonomisk belastede familier, hvor både forældre og søskende er uden uddannelse. Forældrenes manglende uddannelsesbaggrund fra hjemlandet samt manglende kendskab til det danske uddannelsessystem kan ifølge teorien om social arv have stor betydning for, om drengene kommer videre i og gennemfører en uddannelse. Netop deres herkomst i socioøkonomisk svage familier gør det teoretisk set sværere for dem at få en uddannelse, end det er for drenge fra akademikerhjem. Hertil kommer deres problemer med at skaffe sig lærepladser som følge af manglende netværk udenfor Tåstrupgård (svage bånd). Endelig er drengene opvokset i et miljø, hvor kriminalitet og hærværk har været en del af deres hverdag. I dette miljø lærer de i en tidlig alder at begå småkriminalitet, som med årene udvikler sig til noget værre. Tåstrupgårds ry som et belastet område medfører videre, at virksomheder ikke

ønsker at ansætte drengene derfra. I et afvigersociologisk perspektiv har kriminaliteten strukturelle årsager, fordi drengene ikke har samme socioøkonomiske goder som "almindelige" unge har.

Arbejdsspørgsmål 2

Hvilken betydning har det omkringliggende samfund for drengenes uddannelses- og arbejdsmønster?

Vi vil i besvarelsen af dette spørgsmål rette fokus på drengenes egen opfattelse af det omkringliggende samfunds indflydelse på deres fremtidsudsigter, samt de mekanismer, der kan være med til at begrænse deres muligheder for arbejde og lærepladser.

Med stigmatisering som hovedoverskrift kommer vi ind på nedenstående grene i stigmaprocessen:

- ✚ Ghetto eller ej: Den betydning, det har for drengene, at Tåstrupgård omtales som en ghetto
- ✚ Skamplet i samfundet: Beskrivelse af drengenes stigmatiseringsoplevelser
- ✚ Bopælsstigma: Udspecificering af stigmaet til Tåstrupgård
- ✚ Virksomhedernes generaliseringer: Drengenes oplevelser af at blive kategoriseret på baggrund af opvæksten i Tåstrupgård
- ✚ Forstærkning af stigmaet: Beskrivelse af, hvordan drengene selv er med til at forstærke stigmaet

Stigmatisering

Tåstrupgård har gennem årtier været i mediernes søgelys pga. kriminaliteten. Området og beboerne har været og er fortsat udsat for den danske befolknings generaliseringer. I denne sammenhæng er det interessant at undersøge, hvordan det omkringliggende samfunds meninger og fordomme om Tåstrupgård påvirker beboerne, herunder vores

informantgruppe. Vi vil derfor indlede besvarelsen af arbejdsspørgsmålet med en diskussion af drengenes egne udsagn om Tåstrupgård.

Ghetto eller ej

Mediernes dækning af Tåstrupgård handler mest om urolighederne i området, ikke mindst de problemer, de minoritetsetniske unge skaber. Tidligere har der været stor opmærksomhed om skyderier og i den seneste tid om afbrændinger og hærværk. Bl.a. derfor betegnes Tåstrupgård som en ghetto og medtages i regeringens nye ghettoplan. Drengene har dog forskellige holdninger til ghettobetegnelsen. Nogle af dem mener, at medierne har skabt et urealistisk og forkert billede af området, som ifølge dem ikke længere er en ghetto: *"Der er ren forskel på, hvordan Tåstrupgård var før og nu"* (Hakan). *"Det her er ikke en ghetto"* (Mustafa). *"Det var 100 % en ghetto før"* (Tarik). *"Mjølnerparken, det er en ghetto, 24 timer sker der noget"* (Bayram). Disse drenge opfatter altså ikke Tåstrupgård som en ghetto, men mener, at området har forbedret sig. Mustafa, som ikke bryder sig om ghettobetegnelsen, har en bestemt opfattelse af, hvad begrebet dækker over: *"En ghetto er et sted, hvor folk ikke har noget arbejde, de går rundt med køller, sådan var det jo også før i tiden, hvor politiet ikke kunne træde herind. Hvorfor tror I Tåstrupgård blev fornyet? Før i tiden var Tåstrupgård fyldt med kældre, man kunne stikke af i, hvor som helst og når som helst"*. Mustafa er godt klar over, at betegnelsen kan bruges om f.eks. områder med høj arbejdsløshed, som er et af regeringens kriterier. Men han fortæller, at beboerne tidligere var bevæbnede og at politiet ikke havde adgang til stedet, hvorfor han fastholder, at kun det tidligere Tåstrupgård var en ghetto. Dette bekræfter Hakan: *"Før i tiden hvis der kom nogen fra en anden by her, så kunne de ikke bare gå ud igen som de kom ind, de ville minimum få en røvfuld, før de kom ud igen, men sådan er det ikke nu, nu kan man godt bare komme og gå"*. Drengene er således uforstående over for, at området stadig kaldes en ghetto til trods for forbedringerne – udtalelsen *"nu kan man godt bare komme og gå"* tegner et fredeligt billede af nuværende Tåstrupgård.

Ifølge Fatih er det medierne, der overdriver og tegner et urealistisk billede af området: *"Hvis du har en kniv, så bliver det til en pistol, og en pistol bliver til en hammer, det er på den måde ikke, salt og peber ikke"*. Yakup supplerer: *"Ja det er medierne, der ødelægger det"*. Overordnet mener alle drengene, at medierne manipulerer med sandheden. *"Salt og peber"* er her brugt som en ironisk betegnelse for smagsforstærkning af området. Da medierne er samfundets primære kilde til nyt om begivenheder i Tåstrupgård, mener Bayram, at de påvirker de danske borgere: *"Danskerne de bliver påvirket af medierne, og de læser Ekstrabladet hver morgen"*. Citatet lyser af afmagt, eftersom Bayram ikke kan styre mediernes påvirkning af samfundet. Ihsan skynder sig at supplere: *"De skal selv komme og kigge på, hvordan det er. Vi kan vise dem, at vi er fredelige. Det er bare medierne, der fyrer noget af, de overdriver"*.

Andre af drengene finder dog, at Tåstrupgård stadigvæk er en ghetto: *"Gården er en ghetto og en ghetto er noget, der er meget kendt, f.eks. kan du tage til København og så kan du sige, at jeg kommer fra Tåstrupgård, de kender det. Men hvis du siger, at jeg kommer fra fx Gaderbo, så siger folk - hvad er det? Tag til Slagelse f.eks. og til Jylland og sig, at jeg kommer fra Tåstrupgård, de kender det, fordi det er en ghetto"* (Gökhan). At området er kendt, er altså ifølge Gökhans mening nok til, at området kan kaldes en ghetto. Bilal supplerer: *"En ghetto, det er et sted, hvor der er meget kriminalitet og hærværk og vores gård, den er meget kendt og slidt. Kældrene, de er smadret og der er hærværk over det hele og der er små børn, der åbner en klub og laver ildebrand i kælderen, det er en ghetto"*. Kriminalitet er netop også et af regeringens kriterier for en ghetto, men vi kan konkludere, at der er forskellige holdninger til, hvorvidt Tåstrupgård fortjener betegnelsen. Drengene er dog enige om, at gården har et dårligt ry, som ikke kommer dem til gode. Fatih er tydeligvis ganske klar over, hvordan bopælsens omdømme kan være til stor skade i forbindelse med jobsøgning: *"Hvis du skriver en ansøgning til et arbejde, så skriver vi jo vores adresse og så tænker de, måske er det en af de der fra ghettoen"* (Fatih). Hakan tilføjer, at *"Det er rygter, det er dårligt, at der er kriminalitet i Tåstrupgård. Hvis*

du kommer fra Tåstrupgård, så tænker folk om dig, at du er kriminel, at du ikke er en god person.

Fordi Tåstrupgård har fået et dårligt rygte, så vil det altid have det og så går det også ud over os”.

Det er interessant at hæfte sig ved, at drengenes ovenstående udtalelser (i et vist omfang) også indeholder en distancering fra det kriminelle miljø i Tåstrupgård. Citaterne *”måske er det en af dem fra ghettoen”* og *”så går det ud over os”* viser afstandtagen og en forskydning af ansvaret over på andre generationer, som har skabt det dårlige ry, på trods af drengenes egne erfaringer med kriminalitet (omtalt under arbejdsspørgsmål 1). Fatih og Hakan er i dette tilfælde utilfredse med generaliseringen, som åbenbart strider mod deres selvopfattelse. Men samtidig er de ikke i tvivl om, at de tilhører kategorien *”en af dem fra ghettoen”*, eftersom de i høj grad føler sig truffet, når denne gruppe nævnes. Ifølge drengene har Tåstrupgårds dårlige rygte udviklet sig til en accepteret og generaliserende fordøm. I stedet for at blive bedømt på lige vilkår med andre og ud fra individuelle kvalifikationer, risikerer de at blive stemplet efter etnicitet, navn eller adresse (jf. citatet af Fatih). Uanset hvad drengene ellers mener om ghettobetegnelsen, er de enige om, at områdets belastede navn påvirker deres uddannelses- og arbejdsmæssige fremtid.

Det understøttes af Kulturteamets jobvejleder, som ligefrem finder sit arbejde med at hjælpe de unge deprimerende. Foruden, at hun under store vanskeligheder forsøger at motivere drengene, hjælper hun dem også med at skrive jobansøgninger. Ifølge hendes egne beregninger har hun gennem et års ansættelse dagligt skrevet op til tre ansøgninger (måske 1000 i alt), men ikke en eneste er kommet i arbejde. Hun fortæller, at da hun på vegne af drengene ringede til Bilka i Hundige, fik hun den besked, at med den adresse kunne de ligeså godt lade være med at søge. Igen understreges de enorme vanskeligheder, drengene – med Tåstrupgård-stemplet i ryggen – står overfor.

Skamplet på samfundet

”Vi er en sort plet. Vi er en skamplet i samfundet”. Udtalelsen er Serkans, men den bliver fremsat på vegne af alle drengene. Begreberne *”sort plet”* og *”skamplet”*, kan sidestilles

med det antikke græske ord stigma, som betød et mærke eller et tegn, der blev enten skåret eller brændt ind i huden på slaver, kriminelle, og forrædere. Dermed kunne enhver genkende og undgå personer af en usædvanlig og lavere moralsk habitus (Goffman 2009: 43). Goffman beskriver den moderne version af ovenstående ritual som de brændemærker, vi i overført betydning sætter i panden på afvigere og som får os til at behandle dem på en nedværdigende måde. I vores tilfælde opfattes informanterne som afvigere, der træder udenfor normaliteten ved at stamme fra et socialt belastet område. Serkans ord er netop udtryk for følelsen af at blive stigmatiseret. Han generaliserer følelsen ved at definere sig som *vi* og markerer sig dermed som del af en udstødt gruppe, hvilket i sig selv kan være med til at forstærke stigmatiseringen.

En stor del af vores informanter er allerede i deres tidlige skoleforløb blevet stigmatiseret (jf. analysedel 1). De har i folkeskoleårene oplevet mange faglige og sociale nederlag, hvor de har følt sig stemplet af lærerne, ikke er blevet taget alvorligt, og ikke har modtaget den nødvendige støtte fra skolen. At de kommer fra uddannelsesfremmede hjem, har yderligere forværret situationen. Efterfølgende er de gang på gang blevet afvist i forbindelse med søgning af læreplads og arbejde, hvor de ikke er blevet bedømt som enkeltpersoner, men som gruppe.

Skytte mener, at den normbrydende adfærd for minoritetsborgere netop består i, at de er del af en minoritet, og at det er dette, der sætter stigmatiseringsprocesser i gang. Med andre ord: Et anderledes udseende, og handlinger, der dikteres af andre kulturelle normer og værdier end de danske, er tilstrækkeligt. Skytte fremhæver videre risikoen for, at den enkelte minoritetsetniske borger opfattes som en kategori og ikke som et individuelt menneske. Dermed reduceres den pågældende til en anderledeshed, som udvikler sig til stigma (Skytte 2004: 428).

I det følgende retter vi fokus mod den stigmatisering, drengene oplever som følge af deres bopæl og deres etnicitet.

Bopæls- og etnisk stigma

Som tidligere berørt, begrundes drengene vanskelighederne med at finde job og lærepladser med bopælsstigmaet, hvor selve det at komme fra Tåstrupgård bliver problematiseret. Bilal fortæller: *"ja men vi snakkede og så sagde virksomheden, jo vi mangler en medarbejder til en deltidstilling og så sagde Hanne [jobvejlederen fra Kulturteamet], at jeg netop mangler et deltidsjob, så sagde virksomheden så, hvor er han fra, så sagde Hanne Tåstrupgård, og så sagde virksomheden, desværre vi kan ikke tage imod nogen fra Tåstrupgård"*. Sådanne afslag, som åbenlyst skyldes bopælsstigmatiseringen, kan få store konsekvenser for drengenes lyst til at søge job på lige fod med den øvrige befolkning i den arbejdsdygtige alder. Det bekræftes af Ihsan: *"jeg tror jeg mister lysten til at søge rundt omkring, hvis de [virksomhederne] skal give afslag hele tiden"*. Ihsan deltager i øjeblikket i grundforløbet på mekanikerlinjen ved Teknisk Skole, så han skal først til at begynde at søge læreplads. Han ved derfor ikke med sikkerhed, hvad han kommer ud til, men de vanskeligheder, han iagttager hos sin omgangskreds, er allerede ved at gøre ham meget skeptisk.

Drengene henfører ikke kun de stemplende oplevelser til deres bopæl, men også til deres etnicitet: *"(...)De hentyder til, at du er indvandrers fra Tåstrupgård, og derfor ikke må blive ansat. Hvis det var en dansker fra Tåstrupgård, der havde ansøgt om job der, helt ærlig, tror du ikke han havde givet ham det? (...) Det er det, der påvirker os. Det påvirker os på den måde, at vi tænker vi er en sort plet. Vi er en skamplet i samfundet. Og der ikke andre muligheder end at hade dem, der ser os som skamplet i samfundet"* (Gökhan). Citatet understreger det etniske stigma. Gökhan sammenligner sig selv med en dansker og er ikke i tvivl om, at eksklusionen skyldes hans indvandrerbaggrund. Ifølge Goffman afskæres stigmatiserede personer fra både udfoldelsesmuligheder og fra den respekt, der er en selvfølge for "normale" borgere i samfundet (Goffman 2009: 22). De "normale" kan i dette tilfælde være de etnisk danske borgere, hvorimod de "unormale" kan være "de andre", som forstyrrer det trygge og vanlige. Ifølge sociologen Rodolfo Stavenhagen er det et generelt træk ved nutidens

samfund, at diskrimination i stigende grad ikke kun rammer individer med et anderledes fysisk udseende end den dominerende gruppe, men også individer, som ikke er indfødte og skiller sig ud kulturelt, og derved forstyrrer den "hyggelige" forestilling om et homogent samfund. Man fokuserer således på de kulturelle forskelle og på de minoritetsetniske borgeres formodede manglende evner til at blive en del af fællesskabet (Stavenhagen i Skytte 2004: 429). Drengene kan dermed betragtes som minoriteter, der i kraft af deres baggrund ikke kan være en del af fællesskabet. Dette kan igen få dem til at tage afstand fra resten af samfundet, idet de oplever forskelsbehandling og afskæres fra de muligheder, etnisk danske borgere har. Vi vil komme nærmere ind på denne problematik i analysedel 3, hvor vi beskæftiger os med drengenes positionering i samfundet på baggrund af deres stigma og ringere sociale muligheder.

Virksomheders generaliseringer – alle er kriminelle

Drengenes job- og lærepladserfaringer (jf. bl.a. præsentationen af drengene) viser, at virksomhedernes generaliseringer ofte medfører en frasortering pga. bydelens problemer med minoritetsetniske unge. Det er igen interessant at påpege, at selvom drengene på den ene side identificerer sig som en del af den kriminelle verden i Tåstrupgård (jf. arbejdsspørgsmål 1), føler de sig alligevel uretfærdigt ramt af de generaliseringer, som netop skyldes deres egne (og andres) kriminelle eller uhensigtsmæssige handlinger.

Men selvom drengene gennem kriminaliteten selv er med til at forstærke diskriminationen, har de fleste af dem oplevet at blive diskrimineret *alene* på grund af bopælsadressen i Tåstrupgård; en diskrimination, der udpeger *alle* unge fra området som kriminelle, uden hensyn til, om de egentlig *er* det. Drengene mener selv, at kategoriseringen og generaliseringen er skyld i deres situation. Og eftersom arbejdsgiverne ikke kender drengene i forvejen, kan man betegne deres holdninger som *fordomme*. Fordomme spiller netop også en afgørende rolle i stigmatiseringsprocessen. Ifølge Goffman kommer modviljen og udgrænsningen overfor disse mennesker ikke af et

udbygget og nuanceret kendskab, men af en ureflekteret negativ opfattelse, der bunder i konstaterede forskelle eller afvigelser (Goffman 2009: 22). Mediernes konstruktion af Tåstrupgård kan således være skyld i kategoriseringen og bedømmelsen. Afvisningerne af vores informanter kan dog også skyldes virksomhedernes egne negative erfaringer med drenge fra Tåstrupgård. Ifølge Skytte indledes en ond cirkel gennem stemplingsprocesserne, som ikke kun påvirker det enkelte individ, men forårsager, at hele det etniske minoritetssamfund bliver opfattet ens (Skytte 2004: 428).

Drengene oplever virksomhedernes afvisning af at ansætte dem som en angst for, at de vil begå tyveri; en stigmatisering, som yderligere vil forringe deres jobmuligheder. Ifølge Goffman indebærer og medfører stigmatisering en uddifferentiering og kategorisering af personer med bestemte træk eller adfærdsformer. Til disse grupper knyttes bestemte stereotype forståelser af deres kendetegn og personlige karakteristika, hvilket også medfører diskrimination og statustab (Goffman 2009: 22). I nedenstående tilfælde anbringes drengene i bestemte stereotyper såsom "tyve", hvilket fører til diskrimination: *"Hvis jeg stjæler noget og bliver fanget, og jeg bliver kaldt for en tyv, så bliver jeg kaldt det resten af livet, så vil alle tro at det er mig. Tåstrupgårds navn er kommet frem en gang og det bliver ved. Hvis en herfra stjæler noget og bliver taget for det, så to måneder senere, hvor der bliver stjålet noget, så tror de igen det er ham, selvom det ikke er ham, folk vil mistænke ham"* (Yusuf). Det dårlige ry vil ifølge Yusuf fortsætte, uanset om han begår yderligere fejl. Han føler, at fejlen ikke kan rettes og vil forfølge ham resten af livet. Goffman hævder, at der hos en stigmatiseret person opstår en fornemmelse af ikke at vide, hvad andre mener om ham, og at vedkommende altid vil føle sig usikker på, hvilken kategori han er blevet placeret i. Uanset om den pågældende placeres i en fordelagtig kategori, vil han alligevel føle usikkerhed og frygte, at andre inderst inde opfatter ham negativt. Derfor vil den stigmatiserede altid føle, at han skal overpræstere og konstant være opmærksom på sin optræden (Goffman 2009: 55-56). Mange af drengene har netop selv i Folkeskolen oplevet

vanskelighederne ved at slippe af med et dårligt rygte. Én gang tyv, altid tyv, synes tankegangen at være.

Ifølge Skytte medfører stempling af minoritetsetniske borgere ændringer i samspilsmønstret mellem dem og majoriteten, hvor den enkelte kun mødes "relativistisk" af majoritetsbefolkningen, dvs. at den minoritetsetniske betragtes som én, der er helt forskellig fra en selv. Den enkelte ses ikke på et universelt plan som et andet unikt medmenneske. Det kan ifølge Skytte ende med, at det enkelte individ i højere grad af omgivelserne defineres som etnisk, anderledes og som en modsætning til majoritetsbefolkningen. Dette kan resultere i ændringer i den enkeltes selvopfattelse og vedkommende kan som forsvarsmekanisme begynde at definere sig ved sin etnicitet, med en etnificeringsproces og yderligere stigmatisering til følge. Skytte påpeger, at disse processer kan føre til ringere sociale muligheder for de minoritetsetniske borgere, som gennem majoritetens diskrimination bl.a. begrænses i adgangen til arbejdsmarkedet (Skytte 2004: 428).

Som født i en socioøkonomisk belastet virkelighed, har drengene svært ved at konkurrere med normaliteten. De ulige chancer skyldes dog ikke kun strukturelle forhold; drengene er også selv med til at forværre problemerne. Denne vinkel vil vi nu se nærmere på.

Forstærkning af stigmaet

For at få nuanceret og perspektiveret drengenes egne påstande om deres muligheder for arbejde og lærepladser, er det relevant også at spørge Henrik, lederen af Kulturteamet. Samtidig med, at han i store træk bekræfter drengenes udtalelser, påpeger han, at stigmatiseringen ikke kun skyldes skolesystemet og samfundet. Drengene er ifølge ham – gennem deres attitude – selv med til at skabe og forstærke stigmatiseringen. Han forklarer, at den store medieopmærksomhed på kriminaliteten i Tåstrupgård har påvirket mange drenge, som har syntes, at det har været 'fedt' at føre sig frem som gangstere og dermed

vise omverdenen, hvem de er. Henrik fortæller, at han f.eks. har forsøgt at overtale drengene til at tage de store guldkæder af, når de har skullet møde op i en virksomhed for at aflevere en ansøgning. Han mener, at attituden – herunder guldkæderne – sender nogle forkerte signaler, som er alt andet end hensigtsmæssige til en samtale. Han tilføjer også, at vanskelighederne ved at finde arbejde i mange tilfælde kan have ressourcemæssige årsager. F.eks. ansætter supermarkederne ikke længere nær så mange flaskedrenge, fordi maskiner har overtaget arbejdet. Desuden har krisen i dag generelt gjort det sværere at finde ledige stillinger. Henrik har i øvrigt erfaring for, at arbejdet som avisbud er under drengenes værdighed og at de ikke vil gå med aviser, selvom der netop i denne branche fortsat er jobmuligheder.

Flere undersøgelser viser ifølge Anders Ejrnæs, at de ufaglærte lavtlønsjobs nu kræver flere kompetencer. F.eks. fordrer et ufaglært servicejob i butikker og restauranter ikke bare kommunikative, sproglige kompetencer, men også kendskab til dansk kultur. Ligeledes kræver lagerarbejde ofte it-kompetencer. Ændringerne i arbejdsorganiseringen har medført uddelegering af arbejdsopgaver til selvstyrende grupper, hvor der samtidig stilles større krav til de ufaglærte medarbejderes sproglige og boglige færdigheder. Ifølge Ejrnæs er den centrale hypotese derfor, at ændringerne og intensiveringerne rammer de minoritetsetniske borgere hårdere end etniske danskere pga. af ringere sprogkundskaber og kulturelle kompetencer. Ligeledes påpeger Ejrnæs, at de grupper af minoritetsetniske borgere, der bliver hårdest ramt, er dem, der klassificeres som kulturelt forskellige fra de etnisk danske borgere (Ejrnæs 2008: 55).

Henrik, som er i jævnlig kontakt med drengene, ser en tendens hos dem til at give "de andre" skylden for deres jobproblemer, samt en svigtende vilje til at erkende egne fejl. Ifølge Goffman er den stigmatiserede tilbøjelig til at udnytte sit stigma som en undskyldning for nederlag, som den pågældende faktisk har oplevet af helt andre grunde. Eksempelvis er et ar på læben eller en vanskabt næse i mange år blevet betragtet som et handicap, hvilket er blevet til disse patienters "knage", som de kan hænge alle deres

mangler, svagheder og problemer op på, og bruge til at undgå ubehagelige sociale pligter. Disse personer bliver helt afhængige af handicappet og bruger det ikke kun som begrundelse for ikke at skulle konkurrere med andre, men også som en fritagelse for socialt ansvar (Goffman 2009: 51-52). Overfor Kulturteam-lederens påpegning af, at manglende job og lærepladser også kan skyldes både drengenes attitude og deres manglende motivation, står således deres egen opfattelse af, at de har gjort en hel del. Yusuf fortæller: *"ja du går på nettet og søger forskellige steder (...) og så har jeg snakket med dem. "ja ja men jeg ringer til dig" og sådan noget siger de, men det sker aldrig. (...) jeg har måske været ude 10 steder, men det lykkedes ikke"*. Næsten hver anden af drengene (Mustafa, Bayram, Ihsan, Fatih, Tarik, Gökhan) siger, at de efter store problemer med fritidsjobs- og lærepladssøgning, har opgivet håbet og ikke tror på, at det kan lykkes. Ifølge Henrik er drengene dog også kræsne og har svært ved at forstå, at det kræver en indsats. Transporttid bør f.eks. ikke være afgørende, men drengene vil ikke køre langt for at arbejde: *"altså den ene af dem som I har snakket med, han blev ansat som arbejdsdreng på et værksted og han ville gerne være mekaniker, han kunne komme i mekanikertale et halvt år efter (...) Han var der i halvanden dag, han gad eddermame ikke køre ud på sin cykel for at hente smørrebrød til svendene. Hvad? [Uforstående gestik] (...) En del af dine arbejdsopgaver, det er at gøre det, og hvis du ikke har lyst til det så ok, så skal du bare ikke være her. Han meldte så selv ud og sagde, jamen det gider jeg ikke, og ham der havde skaffet det her job, han var rasende, og det kan jeg godt forstå, fordi han havde brugt private kontakter, for at få jobbet til knægten"* (Henrik). Denne kommentar kunne tyde på, at drengene ikke kender til de uskrevne regler for en lærling. Ifølge Mehmet Yükksekaya er kendskabet til de skrevne og uskrevne regler netop en vigtig forudsætning for, at et individ kan begå sig på en succesrig måde i et givent samfund. De skrevne regler som f.eks. love, politikker, kontrakter og aftaler udgør de formelle, officielle og nedskrevne retningslinjer, som ifølge Yükksekaya er lettere tilgængelige. De uskrevne regler er derimod ikke *vedtagne*, men *opståede*. De kan have rødder i historie, kultur, tradition og værdier som folk er opvokset og opdraget med og er

sværere tilgængelige (Yüksekkaya 2007: 11). Og på danske arbejdspladser er en stor del af hverdagen faktisk reguleret af uskrevne regler (ibid.: 13). En af de 30 uskrevne regler, Yüksekaya fremlægger i sin bog, drejer sig om hjælpsomhed på arbejdspladsen – regel 23, "Vær hjælpsom og solidarisk": *"På de fleste arbejdspladser hjælper kollegaerne hinanden med alle slags opgaver. Man skal hjælpe sine kolleger og bede om hjælp, ikke blot når det gælder éns arbejdsopgaver, men også når det gælder opgaver som f.eks. at rydde op, lave kaffe, tømme opvaskemaskinen og lignende gøremål. På de fleste arbejdspladser løser man den slags opgaver i fællesskab. Det er hverken pinligt eller krænkende for éns faglige stolthed, at man hjælper, når der skal ryddes op efter et møde eller en frokost, eller når der skal laves kaffe. Man skal være solidarisk og hjælpe sine kolleger – også selvom de ikke direkte beder én om hjælp"*. Yüksekaya omtaler et tilfælde, hvor en direktør, der normalt selv rydder op efter møder, bad en medarbejder (ingeniør med indvandrerbaggrund) om at rydde op efter et møde, eftersom direktøren selv havde travlt. Dagen efter sagde medarbejderen op med begrundelsen: *"Jeg er ingeniør, ikke rengøringsmedarbejder. Det ligger under min værdighed at rydde op"* (ibid.: 43-44). Hvis drengene opfatter såkaldte stik-i-rend-dreng-opgaver som nedværdigende, eller tror, at de får dem på grund af deres hårfarve, er det nemt at forestille sig, hvor svært de har ved at acceptere dem. Men en del af en håndværkerlærlings lod er nu engang også at udføre opgaver, som ikke nødvendigvis er de mest spændende. Da drengene ikke kender disse uskrevne (og måske heller ikke de skrevne) regler, kan de opfatte dem som diskriminerende.

Professor i ungdomsforskning Birgitte Simonsen skriver i bogen "Ungdom, Identitet og Uddannelse", at der faktisk har vist sig et problem med hierarkiet i erhvervsuddannelserne, især i de gamle håndværksfag. Hun peger på, at hver fjerde uddannelsesaftale ophæves i praktikperioden. Baggrunden skal findes i både de formelle og uformelle strukturer på arbejdspladserne, hvor der er et langt skarpere hierarki end unge i dag kan og vil acceptere. Her befinder lærlingene sig nemlig på det allernederste niveau og det har været kutyme, at man har skullet igennem en række trin og prøvelser,

før man kunne kalde sig svend. Hendes undersøgelse viser, at unge ikke længere, ud fra forventningen om selv en dag at stige i graderne og da kunne sætte andre til at feje eller hente øl, kan forlige sig med sådanne prøvelsesagtige forløb og ritualer (Simonsen 2002: 97). Hvis drengene skal have udvidet deres uddannelsesmuligheder er det derfor nødvendigt, at de bliver bekendt med disse uskrevne regler, så de ikke længere opfatter dem som forskelsbehandling.

Opsamling

Analysen har vist, at drengene føler sig stigmatiserede og ekskluderede fra det omliggende samfund på grund af opvæksten i Tåstrupgård. Ligeledes har vi set, at den negative omtale af kvarteret påvirker drengenes job- og uddannelsesmuligheder i forhold til relevante virksomheder. Ghattobetegnelsen er i sig selv med til at forværre synet på bydelen. På trods af, at drengene gennem deres adfærd selv er med til at forstærke dette dårlige omdømme, føler de sig udsat for generalisering, når virksomhederne afviser dem. Dette fastholder dem i deres afvigende adfærd og foranlediger endnu mere kriminalitet, som fører til yderligere stigmatisering.

På grund af stemplingen mener drengene selv, at de opfattes som en skamplet på samfundet. De har hverken i deres folkeskoleår eller i forbindelse med job- og lærepladssøgning fået anerkendelse. Afvisningerne medfører i sidste ende, at drengene mister interessen for at søge job og motivationen til at fuldføre en uddannelse.

Ifølge Kulturteamets leder er drengene selv med til at forstærke stigmatiseringen med deres attitude og desuden skyldes de mange afvisninger også rationaliseringer. Ufaglærte lavtlønsjobs kræver simpelthen flere kompetencer end førhen. Ligeså er der i servicebranchen brug for kommunikative, sproglige og kulturelle kompetencer, hvilket rammer de etiske minoriteter, da de klassificeres som kulturelt forskellige.

Arbejdsspørgsmål 3

Hvordan positionerer drengene sig i forhold til samfundet?

I det følgende vil vi fokusere på drengenes reaktioner på den ovenfor omtalte stigmatisering og dens konsekvenser for drengenes selvbillede og positionering i samfundet.

Som stigmatiseringsteorien gør opmærksom på, er der risiko for, at drengenes opvækst i Tåstrupgård og minoritetsetniske baggrund kan blive forbundet med en række dårlige egenskaber, såsom ringe sociale færdigheder, arbejdsløshed og elendig uddannelsesbaggrund. Dette kan medføre en forværring af drengenes muligheder for en vellykket uddannelses- og arbejdsmæssig fremtid, og de får vanskeligere ved at interagere som ligeværdige med etnisk danske unge. Det har konsekvenser for både drengene og samfundet på grund af tendensen til yderligere afvigelse som modsvar, hvilket kan påvirke samfundets sammenhængskraft generelt.

Vi vil i dette afsnit – med positionering som hovedoverskrift – behandle nedenstående emne:

🌈 De unges reaktioner på stigmatisering – herunder belysning af de tre reaktioner:
distancering fra sine egne, identifikation med sine egne og glorificering af stigma

POSITIONERING

I det følgende vil vi se på de strategier og reaktionsmønstre, som minoritetsetniske unge kan anvende til at håndtere social stigmatisering.

De unges reaktioner på stigmatisering

I integrationsdebatten i dag bliver de minoritetsetniske borgere, ifølge Møller, set som samfundets outsiders, og det er relevant at undersøge, hvilken betydning dette har for den

enkeltes sociale betingelser, samt hvordan det medfølgende stigma kan håndteres (Møller 2009: 42).

I forsøget på at leve med sådanne stemplinger kan den stigmatiserede benytte forskellige reaktionsstrategier. Goffman definerer tre mulige reaktionsdannelser, den stigmatiserede står over for, og som vi vil analysere i forhold til vores informanter.

Distancering fra sine egne

Et af de mulige reaktionsmønstre (ifølge Goffman) på stigmatisering er afstandtagen fra egen baggrund. Her sker et direkte eller indirekte forsøg på at rette eller ændre, hvad der betragtes som årsagen til stigmatiseringen. F.eks. kan et fremmedetnisk navn eller fremmedetniske markører og symboler, såsom hovedtørklæder, betragtes som et stigmatiseringsgrundlag, hvorfor nogle nedtoner eller fravælger de mest fremtrædende af disse markører. Herved forsøger pågældende at afvise grundlaget for stigmatisering i mødet med de "normale", hvilket også opfattes som et forsøg på at hævde sit ligeværd (Møller 2009: 47-48). Denne reaktion kalder Møller den "assimilerede". Ved at vælge assimilationsstrategien mener pågældende at kunne opnå inklusion i majoritetens fællesskab. Dette kan enten være et udtryk for selvrealisering eller et forsøg på at undgå stigmatisering (Møller 2009: 52 – 53). Vi har ikke sporet direkte tegn på denne positioneringsform med afstandtagen fra hinanden – Goffman betegner den som "out-group alignment" – blandt vores informanter (Møller 2009: 48).

Drengene er i deres udtalelser generelt loyale overfor Tåstrupgård, men når det gælder fremtiden, har de forskellige holdninger til at blive boende i området. Dette kan i en vis grad ses med Goffmans distanceringsoptik – uden at det oplagt handler om assimilation. Ihsan siger i modsætning til de andre ligeud, at han ikke ønsker, at hans børn skal vokse op i det samme miljø: *"Jeg vil ikke have, at mine børn skal blive født og opvokse i Tåstrupgård, og de skal ikke være som jeg har været. Der kommer nye generationer og så fortsætter det, de bliver nok værre end hvad jeg har været (...)*nej jeg vil ikke have, at mit barn skal blive ligesom mig. Jeg ved

godt, at hvis jeg får en søn og han kommer til at bo i Tåstrupgård, så vil han bare få nogle venner, der også laver ballade osv. og det vil også smitte ham, så vil han også blive sådan. Så bliver det svært for mig i fremtiden at passe på ham. Det er derfor, jeg gerne vil flytte og få nogle rare mennesker som mine børn kan få noget ud af, have gode venner og have en god fremtid, en bedre skolegang osv.". Da Ihsan siger dette, hidser Bayram sig op og svarer, at Ihsan og hans familie kan flytte med det samme, hvis det er sådan, han føler. For Bayram føles det som et angreb mod deres hjem, og han har det ikke godt med, at det bliver omtalt negativt. Han siger bl.a.: "jeg er født og opvokset her og jeg synes ikke Tåstrupgård er en kriminel by, jo det kan godt være de laver noget, men det er ikke som før. F.eks. siger min far til mig, lad os flytte nu, men jeg siger I må gerne flytte, jeg bliver her. Det er mit sted". "Stedet" er blevet en så stor del af Bayrams identitet, at kritik af området og kriminaliteten føles som kritik af både hans egen person og af de andre drenge, som også identificerer sig med gården. Dette er den anden positioneringsform og den vil vi nu uddybe.

Identifikation med sine egne

Ifølge Goffman er det typisk for stigmatiserede personer at reagere ved at identificere sig med og skabe tæt tilknytning til deres egen gruppe ("in-group alignment"). Stigmatiseringen skaber et grundlag for større identifikation med det, der opleves som ens egne, hvilket kan afføde en endnu stærkere grupperingsdannelse (Møller 2009: 48). Denne reaktion, som Møller kalder "traditionalisten", er karakteristisk for vores informanter, formentlig forårsaget af, at de alle oplever præcis den samme stempling og kategorisering. I denne proces kan den stigmatiserede, mener Goffman, krybe sammen og skjule stigmaet ved at "gemme" sig selv. For at undgå det smertefulde i konfrontationen med afvigelsen og mindreværdet, vil den pågældende undgå interaktion med de "normale", som er majoritetsbefolkningen (ibid.: 48-49). Denne sammenkrybningstendens kan også gøre sig gældende for vores informanter, eftersom de meget ofte holder sig til deres eget område og – udover tiden i uddannelsesinstitutionerne – stort set kun omgås hinanden. Dette kan

dog have flere årsager. Enten kan det være et tegn på ovenfor omtalte "kryben-i-skjul" for ikke gennem mødet med majoritetsbefolkningen at blive konfronteret med stigmatiseringens smerte. Eller også kan der være tale om, at de accepterer og anerkender stigmaet om unormalitet og afvigelse med opfattelsen "vi er trods alt kun fremmede". Endelig betyder miljøet og vennerne meget for dem, og de er derfor stærkt knyttede til området. I det hele taget bevæger de sig ikke meget udenfor Høje-Tåstrup. De giver simpelthen udtryk for, at de føler sig mest trygge hjemme i Tåstrupgård: *"vi vil ikke føle os trygge der [han henviser til livet uden for bebyggelsen]. Engang da jeg skulle til KBH og besøge min fars pizzeria, og det var kun 1 time ikke, så savnede jeg allerede min gård. Jeg føler mig mere positiv her og det er her jeg synes, er mit hjem"* (Serkan). Mustafa supplerer: *"Folk er efter os. Her føler vi os mest trygge og vi har vores ældre lige bag os, så her føler vi os mest trygge (...) vi oplever, at der er nogen fra Ishøj, som er efter os og som vi lige er gået i krig med. Der er en tough dialog mellem dem og os, så vi holder os herinde"*. Begge citater viser behovet for tryghed og frygten for andre bydele, idet drengene som tidligere nævnt er "i krig" eller har såkaldte "æreskampe" med grupper fra andre områder. Denne nødvendige tryghed opnås kun i de vante omgivelser og hos deres såkaldte "ældre", hvilket begrænser drengenes færden uden for området. Frygten for de andre byer er som tidligere nævnt ligeledes med til at begrænse deres jobmuligheder (jf. arbejdsspørgsmål 2).

Det betyder meget for "brødrene" at være født og opvokset i Tåstrupgård. Bayram formulerer det således: *"Vi er født og opvokset sammen, de er som mine brødre. Vi har været hjemme ved hinanden, vi kan ikke slippet hinanden. Hvis vi skal dø, skal vi begravnes alle sammen, sammen"*. Tilknytningen til området bygger på oplevelsen af samhørighed. Det er her, de unge har deres sociale relationer, deres barndomsminder, deres egne og forældrenes netværk, og de nærer her en følelse af at "kende alle", at høre til, at være trygge, accepterede og inkluderet. Det stærke tilknytningsforhold mellem drengene kan altså skyldes oplevelsen af ligeværd, når de er sammen. Når de bevæger sig udenfor Tåstrupgård, foregår det i større eller mindre grupper, og de søger stadig kun kontakt

med andre grupper på deres "eget niveau" (f.eks. minoritetsdrengene fra Ishøj og Brøndby). Blandt disse ligeværdige grupper er det interessant at bemærke, at de udelukkende slås med hinanden og ikke med udenforstående. De kæmper således ikke mod etnisk danske drenge, måske i accept af det her manglende ligeværd. Det er en tendens, vi ikke tidligere har konstateret. Muligvis ser vi en kamp om at være *den mest værdige blandt de mindreværdige* – altså stigmatiserede minoritetsetniske borgere. En nærmere undersøgelse af dette falder desværre udenfor rammerne af vores speciale.

I denne reaktionsstrategi kan der være tale om det, Dikens benævner "usynlighedsstrategier". I dette tilfælde søger de minoritetsetniske borgere sammen med andre med samme baggrund i tilbagetrukne enklaver for at undgå stigmatiseringens (for)dømmende øjne (Diken 1998 i Møller 2009: 48). Vi ser netop en tendens til dette i Tåstrupgård.

Glorificering af stigma

Ifølge Goffman kan andre reagere på stigmatisering ved at udvise udfordrende og aggressiv adfærd i interaktion med de "normale" og derigennem glorificere sit stigma. Denne reaktionsdannelse viser sig også hos blandt vores informanter, som udviser aggressiv adfærd ved f.eks. kriminalitet jf. arbejdsspørgsmål 1. Gennem aggressiviteten vil pågældende hævde et bedreværd i forhold til de "normale" eller majoritetsbefolkningen (Møller 2009: 47-48). Ifølge Møller kan f.eks. integrationsdebattens dikotomisering af "dansk" og "ikke dansk" byde på identifikationsmæssige muligheder. Her kan "ikke dansk" blive en identitetsmæssig markør, hvor de kategoriserende og stigmatiserende betegnelser inkorporeres og højnes. Det "ikke at være dansk" kan således blive en betegnelse, som pågældende bærer med stolthed, hvormed der sker en forherligelse af det etniske stigma (Møller 2009: 49). Vi ser eksempler i udtalelser af Bayram og Bilal:

Bayram: "Jeg er fra Tåstrupgård og jeg er stolt af at komme fra Tåstrupgård".

Interviewer: "Er I så stolte over ikke at være danske?"

Bilal: "*Meget stolte*".

Interviewer: "*Hvorfor er du stolt over det?*"

Bilal: "*Fordi jeg er stolt over at være muslim, jeg er stolt af min religion*".

Her er det at være *ikke dansk* således blevet en identitetsmæssig markør, hvormed Bilal hævder et bedreværd som muslim i forhold til majoritetsbefolkningen. På samme måde hævder Bayram et bedreværd ved afstamningen fra Tåstrupgård. Begge udsagn er udtryk for en *forherligelse* af selve årsagerne til stigmaet.

Udstødningen af drengene på arbejdsmarkedet (jf. arbejdsspørgsmål 2) har forstærket tendensen til at søge sammen i en gruppe, som deler skæbne. Møller benævner denne reaktionsmulighed "*rebell*". Rebellen ser marginaliserede og stigmatiserede etniske minoriteter som medlemmer af et fællesskab. Dette fællesskab danner udgangspunkt for en benægtelsesidentitet (oprør), som tager afstand fra majoritetssamfundet. Rebellen konstruerer på tværs af de forskellige etniske minoriteter et "*os*", der bliver til et fællesskab mod danskheden. Fundamentet for denne position eller reaktion er en distanceren sig fra den danske kultur og de danske værdier og normer, hvor man opfatter sig selv som del af en ghetto eller subkultur (Møller 2009: 55-56). Subkulturer er karakteriseret ved at være afvigende i forhold til de dominerende normer. På samme måde, set gennem afvigersociologiens optik, har vores informanter svært ved at leve op til de gældende normer, som ville give adgang til det, de ønsker sig – f.eks. arbejde.

Det er ikke vores opfattelse, at de 11 interviewede drenge er fuldstændig løsrevne fra samfundets værdier, normer og fællesskaber. Snarere har de udviklet nye i overensstemmelse med deres oplevelser af at være stigmatiserede og udstødte, herunder en egen subkultur med egne normer og værdier. De gør oprør mod danskheden, fordi de føler sig ekskluderede og uden de samme muligheder som etniske danskere, og markerer i stedet deres tilhørsforhold og fællesskæbne med kammeraterne fra ghettoen – en

fællesskæbne, der grundlagdes i folkeskolen og siden er blevet underbygget af de manglende uddannelses- og jobmuligheder.

I denne *traditionelle* eller *rebelske* position, som kendetegnes af gruppefællesskabet og de fælles negative erfaringer, opstår der et behov for at støtte hinanden og udvikle alternative metoder til at opnå succes. Drengene benytter sig derfor af andre magtmidler såsom vold og andre former for kriminalitet (jf. arbejdsspørgsmål 1) og forsøger gennem dem at opnå indflydelse. Det er et direkte opgør med majoritetskulturens adfærdsnormer og drengene ender derfor igen med en oplevelse af ikke at blive accepterede og forståede. Den modsatte oplevelse har de derimod i deres egne grupper, hvor de møder mennesker, som er positivt indstillede overfor dem og som deler deres erfaringer. Denne gruppe af velvillige består netop af dem, som lider under det samme stigma som dem selv. Eftersom disse af egen erfaring ved, hvad stigmaet indebærer, kan de vejlede hele gruppen i, hvordan man *håndterer* og lærer at *leve med det*. Drengene finder her en ligestilling, hvor de kan opsøge hinanden for at få moralsk støtte og hvor deres adfærd ikke opfattes som forkastelig (Goffman 2009: 61). Denne fællesskabsfølelse ses f.eks. tydeligt i drengenes indbyrdes samtalesprog og i det faktum, at de accepterer hinandens – for udenforstående problematiske – adfærd uden spørgsmålstejn. Indenfor gruppens særlige regelsæt og værdinormer udformer og anerkender de forskellige symboler som udtryk for både prestige og skændsel (Goffman 2009: 61). Adfærd, som strider mod samfundets normer og værdier, anser drengene således for at være helt normal. F.eks. betragtes afbrænding af containere som en bagatel: "*nogle brændte jo containere, men det var bare en lille container. Der sker ikke noget. Hvis man skal tænke på, at det er jordens undergang, det er detaljer man*" (Fatih).

Vi har ovenfor understreget informanternes oplevelse af trygheden i samværet med jævnaldrende fra gården og det stærke indbyrdes tilknytningsforhold. De har således svært ved at passe ind i andre ungdomsfællesskaber på grund af følelsen af at være anderledes. Desuden har de ofte konflikter med nabobyerne og kan endvidere af

økonomiske årsager ikke deltage i socialt samvær i form af fritidsaktiviteter. Drengene udmaler (jf. arbejdsspørgsmål 1 og 2) en ungdomskultur med kraftigt fokus på elementer som ære og penge, der giver status og magt, og sikrer, at man er en del af fællesskabet i gruppen. Navnlig æresbegrebet er en vigtig del af gruppens fælles værdier og normer. Deltagelse i æreskampe er således en norm og en måde at opnå de andres anerkendelse på: *"Vi gad ikke bukke vores ære ved at stikke af fra de her drenge, så de fik en masse tæsk. Vores ærer skal altid være oppe, vi skal ikke kaldes for svanser der stikker jo"* (Gökhan). *"Vi har ikke meldt det, vi er ikke sådan nogle tøser, der melder sådan noget, hvis man melder det, så er man en stikker. Så vi tager den selv"* (Hakan). *"Æren er det vigtigste for os, vi er ligeglade med at dø. Vi skal alle dø på et tidspunkt"* (Serkan). Citaterne efterlader ingen tvivl om, at drengene foretrækker at klare problemerne selv, i stedet for f.eks. at tilkalde politiet. Informanterne tilhører en drengegruppe (bande) af utilpassede unge og er med til at definere Tåstrupgård. Identifikationen med voldelige grupperinger, som f.eks. deres "ældre brødre", er for drengene tæt forbundet med boligområdet og anvendes som en positiv identitetsmarkør (det er "sejt" at komme fra Tåstrupgård): *"Hvis folk udenfor hører, at vi er fra Tåstrupgård, så bliver de bange for os og det giver respekt"* (Yusuf). Der er her tale om en lokal identitetsforståelse: Boligområdet inkluderer "os" i modsætning til "dem", der kommer udefra. Stedets identitet er således en integreret del af drengenes personlige identitet, og de skaber selv en indefra kommende kategorisering, der – ligesom den eksterne – som gruppe knytter dem til et bestemt sted, nemlig Tåstrupgård. For drengene drejer det som om at vende den negative samfundsforståelse af deres hjem til noget i deres øjne positivt, som at blive forbundet med noget særlig hårdhudet eller råt. Der er således tale om en stærk identifikation med stedet og en positiv anvendelse af den negative identifikation.

Den identifikation med kriminelle grupper, vi har iagttaget, kan betragtes som et udslag af processen med at definere egen identitet i ungdomsfasen. En sådan socialiseringsproces og identitetssøgning kan kompliceres af drengenes forståelser af de generelle

magtrelationer mellem minoriteterne og majoritetsbefolkningen. Overordnet identificerer drengene sig i så høj grad med Tåstrupgård, at deres identitetsudvikling påvirkes af både majoritetssamfundets negative syn på stedet og af det positive, interne syn på bandeaktivitet og slåskampe. Denne stærke identifikation kan være et forsøg på at håndtere deres følelse af negativ etnisk hierarkisering i samfundet.

Opsamling

Vi har i dette afsnit præsenteret og analyseret Goffmans tre reaktionsstrategier overfor stigmatisering. Reaktionen er individuelle strategier til at håndtere majoritetssamfundets opfattelse og til at imødegå disharmonierne mellem denne og den stigmatiseredes selviagttagelse.

Analysen af drengenes positionering viser, at de dels reagerer ved en stærk tilknytning til deres egen gruppe (*identifikation med egne grupper*) og dels rebelsk ved at protestere mod gældende normer og værdier (*glorificering af stigma*). En enkelt dreng falder lidt udenfor gruppen, da han ikke ønsker at blive boende i Tåstrupgård (*distancering fra sine egne*).

Drengenes oplevelse af stigmatisering får dem til at distancere sig fra det omkringliggende samfund, hvilket yderligere begrænser deres uddannelses- og jobmuligheder. De reagerer enten med fuldstændig tilbagetrækning til deres enklaver og de derværende livsvilkår, eller med en aggressiv adfærd, hvorigennem de højner selve det at være en del af et etnisk mindretal.

Ved hjælp af stemplingsteorien har vi søgt at klarlægge den proces, der udpeger vores informanter som afvigere. I stemplingsteorien hævdes det, at selve udpegningen som afvigere har en forstærkende effekt på de pågældende. Som reaktion understreger vores informanter deres subkulturelle identitet og isolerer sig yderligere fra resten af samfundet, hvilket presser dem ud i en endnu stærkere afvigende adfærd.

KAPITEL 5 KONKLUSION

Med udgangspunkt i 11 drenges beretninger har formålet med specialet været at undersøge hvilken betydning det har for en gruppe minoritetsetniske drenges fremtidige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder at være opvokset i et socialt belastet område som Tåstrupgård.

I det følgende vil vi præsentere de konklusioner, vi mener at kunne drage om disse drenges konkrete situation samt hvilke samfundstendenser, der synes at have indflydelse på denne.

Drengene giver selv udtryk for en række chanceuligheder, som er overvejende entydige for dem alle. Ud fra vores undersøgelse kan vi konkludere, at flere forskellige faktorer påvirker deres fremtidsudsigter.

Som analysen under arbejdsspørgsmål 1 – *hvilken betydning har drengenes baggrund for deres uddannelses- og arbejdsmønster?* – har vist, er deres sociale arv og den dertil knyttede marginalisering én af de faktorer, der præger drengene. De stammer fra uddannelsesfremmede hjem, hvor de fleste mødre er på overførselsindkomst (førtidspension) og et flertal af fædrene er selvstændige i ufaglærte brancher (rengøring og restauration). Dog er enkelte fædre enten også førtidspensionister eller arbejdsløse. Vores undersøgelser af social arv har vist, at netop opvæksten i sådanne ressourcetsvage familier med elendig uddannelsesbaggrund og ringe arbejdsmarkedstilknytning påfører minoritetsetniske drenge ulige uddannelseschancer. Enkelte minoritetsetniske unge, som falder ind under begrebet mønsterbrydere, har dog succes i uddannelsessystemet på trods af forældrebaggrunden, men det er langt fra tilfældet for alle drengene i vores undersøgelse. Nogle af dem har formået at påbegynde en ungdomsuddannelse, primært i håndværkerbrancher, til trods for forældrenes ufaglærte baggrund. Dog er de stadig nye i uddannelserne og skeptiske overfor mulighederne for at gennemføre – dels på grund af ringe faglige færdigheder og dels på grund af omgangskredsens problemer med at finde lærepladser. Desuden er de vidner til andre unges vanskeligheder efter afsluttet

uddannelse; vanskeligheder, som ofte ender med, at de må tage ufaglært arbejde. Der er heller ikke meget hjælp at hente hos forældrene, som ikke besidder viden og kompetencer til at støtte deres børn i skole- og uddannelsessammenhæng. Manglende kendskab til uddannelsessystemet er dermed en barriere i familierne. Overraskende er det, at disse faktorer ikke begrænser familiernes motivation for uddannelse og arbejde. For forældrene er det derimod magtpåliggende, at drengene får en uddannelse og kommer ud på arbejdsmarkedet; en omstændighed, der i nogle tilfælde erstatter det dårlige sociale udgangspunkt og lavere faglige præstationsniveau. Med baggrund i denne stærke familiemotivation sammenholdt med den kendsgerning, at de fleste unge trods alt *er* påbegyndt uddannelser, konkluderer vi, at forældrebaggrunden ikke kan betragtes som en endegyldig barriere for drengenes uddannelses- og arbejdsmæssige muligheder.

Vi har ligeledes erfaret, at drengenes ustabile skolebaggrund også spiller ind på deres arbejds- og uddannelsesmønster. Skolegangen har været præget af fravær, manglende engagement, og af lærernes fordomme og manglende forventninger. Den ikke-eksisterende anerkendelse og støtte har fået drengene til at gå i opposition til skolens krav, hvilket har medført, at de har afsluttet skolen uden tilstrækkelige kompetencer og færdigheder. I stedet har de brugt tiden på ballade og ad denne vej opnået anerkendelse – dog kun i deres egen kammeratskabskreds, hvor netop denne adfærd udløser respekt.

Udover familiebaggrunden og de dårlige skoleerfaringer har manglende netværk ligeledes en central betydning i drengenes forsøg på at få fodfæste i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, eftersom en del jobs og lærepladser besættes gennem sådanne. Eftersom drengene kun bevæger sig i de samme vante kredse, begrænser de sig til netværk af familie og bekendte, som ikke har ressourcer eller midler til at hjælpe dem videre. Netværksteoriene viser, at drengenes ukendskab til ressourcestærke personer er en stor barriere.

Endelig har vi set, at drengenes socioøkonomisk belastede miljø er præget af høj arbejdsløshed og kriminalitet, med vold og hærværk som synlige ingredienser. Ud fra et

afvigersociologisk perspektiv kan vi konkludere, at det socioøkonomisk belastede miljø har fået drengene til at involvere sig i kriminelle aktiviteter. Følgen er plettede straffeattester, som yderligere har besværliggjort deres adgang til arbejdsmarkedet. Endvidere har de pga. materiel ulighed (arbejdsløshed) haft lettere ved at blive fristet til kriminalitet og i det kriminelle miljø lært af hinandens adfærd.

Som sagt anerkender familierne samfundets værdier og normer om at skaffe sig uddannelse og arbejde. Og drengene selv anerkender arbejde som et middel til at skaffe penge og uddannelse som en vej til respekt. Men eftersom de sociale realiteter ikke lader disse muligheder stå åbne for dem, søger de i frustration at opnå pengene og respekten på anden vis, f.eks. gennem berigelseskriminalitet og vold. Dermed bryder de samfundets dominerende normer og kommer i konflikt med systemet og den omliggende verden.

Analysen under arbejdsspørgsmål 2 – *hvilken betydning har det omkringliggende samfund for drengenes uddannelses- og arbejdsmønster?* – har netop vist omverdenens store betydning for drengenes nuværende situation. De oplever en strukturel stigmatisering forårsaget af etnicitet og en socialt belastet bopælsadresse, med medierne som villige medvirkende i bevarelsen af områdets dårlige ry. I stedet for at blive opfattet som enkeltindivider med særegne kvaliteter, stigmatiseres de som "de kriminelle drenge fra Tåstrupgård". Dog er drengene gennem deres kriminelle adfærd selv med til at forstærke den negative omtale og stigmaet, og den deraf følgende eksklusion fra arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.

Vanskelighederne med at skaffe lærepladser gør drengene skeptiske overfor, om det overhovedet kan lykkes dem at gennemføre en uddannelse og efterfølgende få et arbejde, hvilket får nogle af dem til at føle sig som en skamplet på samfundet. Uanset hvor ihærdigt, de søger, kommer de ikke i betragtning, og løber dermed konstant panden mod en mur. Udover at skabe frustration, vrede og mistillid overfor samfundet, får det dem til at miste både motivation og interesse for uddannelse og arbejde, hvilket danner grobund for udvikling af egne normer.

Ifølge lederen af Kulturteamet er drengenes manglende kendskab til det danske arbejdsmarked ligeledes en barriere. Drengene har deres egen opfattelse af, hvad der er et værdigt arbejde, og ukendskabet til skrevne og uskrevne regler på arbejdsmarkedet stiller dem i en svær position, som gør det vanskeligt at holde fast i et uddannelsesforløb.

Ud fra analysen under arbejdsspørgsmål 3 – *hvordan positionerer drengene sig i forhold til samfundet?* – kan vi konkludere, at drengene som følge af ovenstående eksklusions- og stigmatiseringsoplevelser, stiller sig i opposition til det omgivende samfund og udvikler deres egne oppositionelle normer og værdier. I deres søgen efter at opnå en positiv følelse af selvværd, søger de sammen med ligestillede. De føler solidaritet med andre fra Tåstrupgård, hvor de danner vennegrupper og identificerer sig med opvækstområdet. Denne selvbeskyttelse ved distancering fra majoriteten, er én af forklaringerne på, at drengene så stor en del af tiden opholder sig i bebyggelsen. Her føler de sig trygge og her kan de være sammen med ligeværdige med samme stigma. Gennem denne positioneringsform skåner de sig selv fra det øvrige samfunds dømmende øjne. Samtidig glorificerer de deres stigma ved at reagere rebelsk og protestere mod gældende normer og værdier gennem f.eks. aggressiv adfærd og kriminalitet. Ved sådanne normbrud opnår de status i gruppen af ligestillede, hvilket er karakteristisk for subkulturer. En ny tendens i vores undersøgelse er, at drengene ikke er i konflikt med de etnisk danske drenge, som ellers har bedre muligheder. Derimod kæmper de mod etnisk ligestillede fra nabobyerne. Denne tendens har vi ikke tidligere set belyst i forskningen. Det kan betegnes som kampen om at være *den mest værdige blandt de mindreværdige*, eftersom drengene har accepteret, at de ikke er ligeværdige med de etnisk danske drenge. Denne kamp forstærker eksklusionen fra nabobyerne, hvor de ikke kan færdes frit. I denne forbindelse er de aktører og ikke ofre. Drengene reagerer på stigmatiseringen ved at understrege deres subkulturelle identitet, og isolerer dermed sig selv mere og mere fra resten af samfundet, med risiko for, at de bliver presset ud i yderligere afvigelser.

KAPITEL 6

KVALITETSSIKRING

Et af Henning Olsens kvalitetskrav er *analytisk transparens*. Forskningsprocessen skal leve op til en argumenteret gennemsigtighed, så det er muligt for læseren at kigge forskeren "over skuldrene". I denne forbindelse har det ingen betydning, hvorvidt tilgangen er induktiv, deduktiv eller abduktiv. Opgaven er at tilvejebringe "... a fully reflexive account of procedures and methods, showing to readers in as much detail as possible the lines of inquiry that have led to particular conclusions " (Seale, 1999: 157 i Olsen 2002: 150). Denne gennemsigtighed skal være med til at underbygge kvalitet, validitet og reliabilitet, og lade andre overbevise sig om det givne resultat (Olsen 2002: 150).

Reliabiliteten (pålideligheden) handler om resultaternes konsistens (Kvale 1997: 231). Resultaternes pålidelighed styrkes af, at alle undersøgelsens dele er ekspliciterede. I et hermeneutisk perspektiv er udfordringen, at vores forforståelse påvirker de kvalitative interviews. Vores rolle har været vigtig, hvorfor vi har evalueret og tilpasset den undervejs med henblik på at påvirke feltet så lidt som muligt. Med en hermeneutisk videnforståelse har vi forholdt os kritisk til de unges udtalelser ved at se dem som fortolkninger af verden – frem for "sande fænomener" med objektiv eksistens. Drengene har fortalt om deres liv gennem interviews. Det er *deres* fortolkning af *deres* liv, hvorfor man må tage det kritiske forbehold, at billedet kan være blevet farvet. De kan have iscenesat sig selv, eksempelvis ved at udstille sig selv som mere rå og "seje" end i virkeligheden, med det formål at imponere. Hvis man ikke kan trænge igennem denne overflade, får man ikke et validt billede af drengene. Vi fornemmede, at de sommetider forsøgte at gøre sig lige lovligt interessante og rå, men fik efter få, supplerende spørgsmål en lidt anden version. F.eks. fortalte drengene, at de ville hævne sig over et tidligere slagsmål ved at tage til Ishøj og "gå i Krig", men efterfølgende ændredes historien til, at de ville vente med at hævne sig til Ishøj-drengene eventuelt viste sig på deres eget territorium. En interviewundersøgelses validitet er betinget af, at den virkelig undersøger det, den skal undersøge (Kvale 1997: 95). Vores empiri er efter vores opfattelse valid,

eftersom den indeholder viden om såvel problemstillingen som den brugergruppe, vi omtaler i problemformuleringen.

Vi mener videre, at vores analyseresultater er generaliserbare, fordi de delvis kan overføres til andre tilsvarende sociale kontekster (Olsen 2002: 128). Med kvalitative perspektiver på 11 drenges oplevelser er specialets resultater ikke repræsentative for alle minoritetsetniske unge i alderen 15-18 år, men fortæller en del om de udfordringer, der ligger i at vokse op i et socialt belastet område. Andre unge minoritetsetniske efterkommere med de samme sociale rammer som vores informanter har sandsynligvis et lignende oplevelses- og erfaringsgrundlag. Målet med specialets kvalitative tilgang er dog ikke at generalisere, men at specificere. At nå ned under tallene og det umiddelbare. At få viden om, hvordan nogle af de mange minoritetsetniske unge, som indgår i undersøgelser og statistikker, oplever opvæksten i et belastet område som Tåstrupgård, og herigennem at kunne identificere sociale mekanismer, der dikterer uddannelses- og jobmulighederne.

KAPITEL 7

PERSPEKTIVIERUNG

TILPASNING VERSUS FORANDRING

Dagens debat om integration af minoritetsetniske unge giver anledning til refleksion, hvor man ikke kan undgå spørgsmålet: "Er det de unge, der skal tilpasse sig, eller er det nødvendigt med samfundsmæssige og strukturelle forandringer?"

Spørgsmålet om individuel tilpasning versus strukturelle forandringer er helt essentielt i forhold til placering af "ansvaret" for, om det skal lykkes at få minoritetsetniske unge til at blive en del af samfundet og ligestillingsidealet, gennemføre uddannelser og komme i beskæftigelse. Det er interessant, fordi der i debatten ofte på den ene side er en strukturel tendens til at lægge ansvaret over på de unge og overse, at problemerne kan skyldes samfundets strukturer, og på den anden side blandt de minoritetsetniske borgere selv en tendens til at fralægge sig alt ansvar og distancere sig fra samfundet.

Efter et blik på de problemer, vores analyse har åbenbaret, er der tydeligvis brug for større samfundsmæssig støtte til skabelsen af lige muligheder for uddannelse og arbejde. Men samtidig medvirker de minoritetsetniske unge gennem deres kriminalitet selv til at øge stigmatiseringen og dermed uligheden. Ulighederne står i modsætning til de danske lighedsidealiser som ekspliciteres i forskellige lovgivninger, som f.eks. **Lov om etnisk ligebehandling § 1:** *"Loven har til formål at forhindre forskelsbehandling og at fremme ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse"* (Retsinformation).¹⁸ Og **Lov om social service § 46:** *"Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende"* (Socialjura).¹⁹

Efter vores opfattelse lever Danmark i øjeblikket ikke op til lighedsidealet, eftersom vi netop har beskrevet en gruppe unge, der ikke har de samme muligheder som deres jævnaldrende. For at ligestille disse drenge bør der sættes ind med ekstra støtte. Nedenfor vil vi fremsætte forslag til den indsats, der efter vores mening skal til.

¹⁸ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=28938>

¹⁹ <http://www.socialjura.dk/index.php?id=7595&sub=5&cat=1&showpage=1&cHash=d5332fca48#27771>

Indsatser

Som beskrevet er det ikke kun en enkelt, men flere faktorer, der besværliggør drengenes vej til uddannelse eller arbejde. Vi har derfor sammensat en række bud på en helhedsorienteret indsats, som efter vores mening dels vil lette drengenes betingelser, dels gøre det mindre sandsynligt, at de på længere sigt vælger kriminaliteten som levevej. En sådan indsats vil være en god investering for samfundet som helhed. Herunder har vi i punktform opremset vores forslag:

- Målrettede og langsigtede indsatser
- Tidligere indsats
- Vejledning med voksenkontakt
 - Støtte til de unge i løbet af deres uddannelse, så de ved hjælp af vejleder fastholdes på skolerne, samt inddragelse af en socialmentor
 - Støtte til opnåelse af lære-/praktikplads eller fritidsjob gennem inddragelse af erhvervsmentor
- Samarbejde med foreninger og virksomheder

Målrettet og langsigtet indsats

Vores undersøgelse viser tydeligt behovet for en målrettet og langsigtet indsats overfor de unge i Tåstrupgård. I øjeblikket foregår der en boligsocial indsats ved Kulturteamet, som er et fint initiativ, der skal hjælpe de unge i deres job- og lærepladssøgning. Problemet er bare, at det ikke har haft den ønskede virkning – på trods af, at en tilknyttet jobvejleder har gjort et stort arbejde. Der kræves derfor ekstra ressourcer, hvis målet skal nås. Desuden er Kulturteamet et meget frit tilbud, som ikke opstiller rammer og ikke kan reagere, hvis drengene træder ved siden af. Men hvis drengene skal lære, at deres handlinger får en konsekvens, er både faste rammer og sanktionsmuligheder uundværlige.

Kulturteamet har nu eksisteret i nogle år og områdesekretariatet er lige nu i gang med en evaluering. Det er netop vigtigt, at resultaterne løbende gøres op og indarbejdes i kommende tiltag, så viden og erfaringer ikke går tabt. Samtidig er det essentielt at tænke langsigtet, så hvert enkelt projekt ikke blot afsluttes efter to år og dernæst erstattes af et nyt. Der er behov for kontinuitet, så de unge får tillid til seriøsiteten.

Tidligere indsats

Eftersom drengene allerede i folkeskolen har en tendens til at falde fra, bør der sættes ind allerede her. Folkeskolen skal skabe rammer, som bedre kan rumme de unge og sikre dem de fornødne færdigheder til videre uddannelse. Drengenes skolegang har været fyldt med ustabilitet, manglende engagement, og misbrug af tiden til ballade. Resultatet er bl.a., at deres sproglige udvikling er utilfredsstillende og under det normale niveau for 15-18-årige. En af løsningerne kunne være støttelærere eller støttetimer efter skoletid for børn og unge med faglige vanskeligheder. Derudover skal samarbejdet mellem skole og hjem styrkes. Vi har konstateret, at forældrenes manglende kendskab til det danske skolesystem og svage boglige ressourcer, gør det svært for dem at engagere sig fagligt i børnenes skolegang. Derfor bør forældrene inddrages, så man gensidigt kan lære af hinanden og overvinde eksisterende barrierer. Forældrene vil på den ene side få et sundt medansvar og lære systemet bedre at kende, og lærerne vil på den anden side bedre kunne gøre forældrene opmærksomme på områder, hvor de bør sætte ind. Det vil kunne hjælpe forældrene med at skabe mere hensigtsmæssige rammer for deres børn. På samme måde bør lærerne, så snart de konstaterer en elevs manglende engagement i undervisningen, forsøge at løse problemet i samarbejde med familien og eventuelt en kontaktperson udefra, der kan yde eleven faglig støtte. Det er ligeledes vigtigt at få gjort forældrene klart, at de skal samarbejde og kontakte skolen, hvis de føler, at deres barn har faglige problemer.

I Regeringens Handleplan fra 2010 om etnisk ligebehandling og respekt for den enkelte fastslås det, at danske uddannelsesinstitutioner skal tilbyde uddannelser af høj faglig kvalitet på samtlige niveauer til alle, uanset faglige, personlige eller sociale forudsætninger. Dette gælder også uanset race eller etnisk oprindelse (Regeringen e 2010: 17). Her kan man få inspiration fra To-sprogs Taskforcen²⁰, som er et initiativ fra integrationsministeriet og undervisningsministeriet, som arbejder for at højne lige muligheder for uddannelse på tværs af etnicitet. Denne formidling sker på baggrund af erfaringer fra projektet "Det virker på vores skole" (ibid.: 18). Selsmoseskolen i Tåstrup, som en stor del af de tosprogede unge fra Tåstrupgård er tilknyttet, har været en del af "Det virker på vores skole". Dette viser, at der faktisk arbejdes på forbedringer, som kan give bedre muligheder for de unge i folkeskolen.

Vejledning med voksenkontakt

Vejledere på skolerne:

Det er meget vigtigt, at der både i folkeskolerne og på ungdomsuddannelserne er tilknyttet vejledere, som kan hjælpe de unge med at beslutte, hvilken vej de skal gå efter 9./10. klasse og fortælle dem, hvad der kræves på de forskellige ungdomsuddannelser. Ofte ved drengene slet ikke, hvad de skal efter skolen og vælger ofte uddannelse efter, hvad de andre drenge vælger. Det indebærer en stor risiko for et hurtigt frafald. Den konstruktive vejledning er derfor essentiel. En vejleder kan guide drengene, så de vælger en uddannelse, der svarer til deres ressourcer og interesser. Undersøgelser viser netop, at en stor del af de minoritetsetniske unge springer fra ungdomsuddannelserne forholdsvis hurtigt efter, at de er startet, hvilket vidner om et manglende kendskab til, hvad de går ind til. Vejledere, som løbende kan rådgive og derved forhindre frafald, er derfor vigtige. Hvis den unge alligevel falder fra skal vejlederen hurtigt kunne gribe ind og sørge for, at eleven ikke slippes, men at der i stedet udarbejdes en ny plan.

²⁰ <http://www.dettevirker.dk/sitecore/content/Tstf/Om%20os.aspx>

Herudover skal der åbnes op for muligheden for at tilknytte både en social mentor og en erhvervsmentor:

Social mentor:

Den sociale mentor kan hjælpe den unge med at træffe forskellige valg og med at klare hverdagslivets problemer i gensidig respekt og forståelse – f.eks. ved bare at tale om dét at være ung. I forbindelse med drengenes tendens til kriminalitet ville mentoren kunne give råd og vejledning om at træffe valg, og om de konsekvenser, ethvert valg har. Mentoren kan ligeledes rådgive på det personlige plan. Det er vores opfattelse, at drengene ofte har brug for at tale med en uvildig person, som vil lytte til dem, hvis de eksempelvis fortryder kriminalitet eller blot har behov for at tale om piger etc. Ligeledes vil denne kunne hjælpe dem med uddannelse, f.eks. med skolearbejde. Derudover kan mentoren yde støtte til at opbygge netværk udenfor Tåstrupgård. De unge bør deltage i aktiviteter, så de lærer andre mennesker at kende og får nye impulser.

Erhvervsmentoren:

Erhvervsmentoren skal hjælpe den unge med lære-/praktikplads og arbejde. Da drengenes netværk er uegnede i forbindelse med uddannelse og jobsøgning, er det meget vigtigt at få skabt kontakt til andre miljøer. Det er bl.a. det, en erhvervsmentor kan bruges til. Det kan f.eks. dreje sig om en voksen, som gennem sin viden og erfaring kan hjælpe den enkelte dreng med at komme tættere på arbejdsmarkedet. Mentoren kan guide den unge og sætte ham ind i de skrevne og uskrevne regler på en dansk arbejdsplads. Det giver sig selv, at mentoren skal have forståelse for den unges situation. Når den unge kommer i lære eller praktik kan det være relevant på selve arbejdspladsen at koble ham sammen med en mentor, der kan følge ham og lære ham op (i stil med den gamle mesterlæreordning). Den enkelte dreng har ofte færre ressourcer og kræver mere tid eller hjælp til arbejdsopgaver

og derfor vil det være guld værd med en mentor, som forstår hans situation, og som følger op og støtter ham hele vejen. På den måde vil frafaldet kunne reduceres.

Med både en erhvervsmentor, som hjælper med at skaffe lære-/praktikpladser og som følger støtten op, og en socialmentor, som bakker op på det personlige plan, vil drengene være godt dækket ind. Dertil kommer vejlederne på skolerne, som kan rådgive og mindske risikoen for uddannelsesfrafald pga. forkerte valg. Der skal hele vejen være en tæt opfølgning, så man løbende har hånd i hanke med situationen – og i uheldige tilfælde kan tage nye initiativer. Indsatsen skal koordineres, så man har sikkerhed for, at tingene forløber som de skal i forhold til den helhedsorienterede indsats.

Samarbejdspartnere – foreninger, jobcentre og virksomheder:

Adskillige foreninger tilbyder i dag mentorordninger. Det er blevet meget udbredt, at virksomheder – som en del af deres CSR politik (corporate social responsibility) – lader medarbejdere udføre socialt arbejde i deres arbejdstid, f.eks. som mentorer. En forening, der særligt tager sig af minoritetsetniske borgere, er Foreningen Nydansker²¹. Foreningen arbejder for mangfoldighed og integration og er meget engageret i beskæftigelsesrettede mentorordninger. Det ville være oplagt at samarbejde med denne forening, da den har et bredt kendskab til erhvervslivet og arbejder for at øge mangfoldigheden i flere og flere virksomheder. Derudover findes CABI ²²(Center for aktiv beskæftigelsesindsats), som arbejder for rummelighed på arbejdsmarkedet og bl.a. også fokuserer på mentorordninger. CABI har en stor viden om de instanser (såvel offentlige som private), der er relevante at kontakte i forbindelse med mentorordninger eller projekter.

Herudover er det vigtigt at samarbejde med Jobcentret, som kan hjælpe med forskellige støtteordninger efter beskæftigelsesloven. Jobcentret har ligeledes erfaringer og kontakter til virksomheder, der kan være relevante at trække på. Især for små virksomheder er det

²¹<http://www.foreningen-nydansker.dk/>

²² <http://www.cabiweb.dk/forside/generelt/om+cabi>

vigtigt at vide, hvor man kan få hjælp hvis man ansætter en ung, der har brug for ekstra støtte.

Endelig er det naturligvis uomgængelig nødvendigt med et godt samarbejde med virksomhederne, da drengene har svært ved at komme i betragtning på grund deres stigma. En god kontakt til erhvervslivet vil kunne hjælpe med at løse dette problem.

Samtidig skal offentlige og private virksomheder rustes til at udnytte mangfoldigheden. Målet skal være at øge bevidstheden om mangfoldighed som et gode. Det går generelt den rigtige vej i Danmark og erhvervslivet er blevet meget bedre til at ansætte minoritetsetniske borgere, men der er stadig virksomheder, som har brug for at vide, at det kan betale sig at ansætte unge af anden etnisk herkomst (Regeringen e 2010: 22-23)²³. ISS er f.eks. et godt eksempel på, at mangfoldighed skaber merværdi. At forskellighed betaler sig, viser en helt ny undersøgelse foretaget af PwC og INNOVERSITY for ISS. Den fastslår, at indtjeningen er 3,7 % højere i teams, der er sammensat af medarbejdere med forskellig kulturel baggrund, alder og køn (PwC og INNORVERSITY 2010)²⁴. Med denne undersøgelse i baghovedet gælder det om – i samarbejde med virksomheder som ISS – at sprede de gode historier og dermed hjælpe andre arbejdsgivere. Undersøgelser viser nemlig, at virksomheder, som endnu ikke har haft minoritetsetniske borgere ansat, er interesserede i at høre om andre arbejdspladsers erfaringer (Regeringen e 2010: 21).

²³ http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/20BA8169-7806-416F-B412-48DA175799DB/0/handlingsplan_etnisk_ligebehandling_2010.pdf

²⁴ http://www.foreningen-nydansker.dk/mb/dokumenter/mangfoldighedgivermillioner_iss.pdf

SUMMARY

Summary

The purpose of this research is to investigate a group of ethnic minorities' chances in respect to education and work opportunities, when they originate from a social burdened area as Tåstrupgård. This research is based on interviews of eleven boys' storytelling about their upbringing in Tåstrupgård, concerning their future chances compared to education and work opportunities. The overall tendency revealed in this research is that these boys have unequal opportunities compared to the majority of boys at the same age. These unequal opportunities are grounded in different kinds of factors that have significance for future educational and work opportunities.

We found four essential factors that have an influence of these boys' education- and work pattern: The first essential factor concerns the social heritage, including marginalization. The boys come from homes where there is a lack of education in the families. The majority of the mothers are on social welfare (disability pension), and the majority of the fathers are self-employed in unskilled sectors, such as cleaning- and restaurants (pizzerias). Even though researches reveals that several youngsters from ethnic minority groups manage well due to their parents' lack of educational resources, this research shows that the parents' lack of academic skills have a negative influence of the boys' educational pattern. In this case, three out of eleven boys are still in tenth grade, four boys are currently in an educational program, two have started an educational program but dropped out soon after they begun, one went to tenth grade but dropped out, and one have completed tenth grade, but have not begun any other educational program yet. From this perspective it is still uncertain, whether these boys will manage to begin and maintain an education.

The second essential factor concerning the boys' educational- and work pattern, is divided into two; 1) School as a system: it shows that there is a lack of involvement and expectations on the teacher's behalf, towards the boys. 2) The boys feelings of neglect tend to cause a rebellious behavior, e.g. high absence and general bullying. It is a general tendency that these boys have had a bad experience with the school system so far. The

consequences of that are that the boys have not achieved necessary educational skills when they graduate. It is partly a structural problem that needs to be addressed. Already in primary school the boys need some extra help so that they have the right skills when they have to choose an education after the 9th or 10th grade.

The third factor we found is lack of network. It is a fact that up to 70 percent find their jobs through networking. Our research shows that these boys are in need of a useful network in order to get access to apprenticeships and jobs.

The fourth factor is that these boys come from a social- and economical burdened environment where crime is often prevailing. This has taught these boys a criminal behavior. One thing is, that they learn how to become criminal, the other thing is that because of their difficulties in getting jobs, they tend to raise money through illegal courses. For that reason it has become even more difficult for these boys to achieve a job or apprenticeships, due to their criminal record. Our research shows that several companies have a tendency to stigmatize these boys because of the criminal issues and because of a general negative reputation that Tåstrupgård suffers from. Because of the stigmatization and the exclusion experiences the boys have had, there are indications that the boys opt out of society. They position themselves by the strong association with their own groups from Tåstrupgård, because these boys are socioeconomically equal, and because they all have some of the same problems. Thereby they are in opposition to rest of the community, where they have created their own sets of norm and values, which is a sign of subculture.

The research has overall shown that the boys are in a marginalized position, where they need extra help in order to handle an educational program. Further they need assistance to find part time jobs for them to support themselves during their educational programs and also after they finish their education.

LITTERATURLISTE

AKB hæfte (2008): *Tåstrupgård november 2008*, Tåstrup.

Andersen, J. G. (2008): *Holdninger til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere, danskere og deres forældre*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Andersen, John (red.) (2008): *Ressourcemobiliserende beskæftigelsespolitik – strategier og erfaringer fra udsatte byområder*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Asmussen, Ida (2004): *Etniske grupper – kriminalitet og forebyggelse*: Rigspolitiets Trykkeri.

Avisen.dk 5. november 2007: *Unge indvandrere gør gaderne usikre*.

Centi, Eric Tinor (2002): *Os – og dem... Om fremmedgørelse af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund i og af folkeskolen*. Dansk Ungdoms Fællesråd, Pædagogisk Medarbejder Forbund og Politiken Fonden. (Vi har brugt artiklen http://www.ufe.dk/upn_public/print.php?id=113).

Egelund, Nielsen, Chantal Pohl Nielsen & Beatrice Schindler Rangvid (2009): *Etniske og danske unges resultater i PISA 2009*. AKF Forlaget.

Ejrnæs, Anders (2008): *Integration eller isolation? Etniske minoriteter på arbejdsmarkedet*. Nyt fra samfundsvidenskaberne.

Ekstra Bladet 19. september 2010: *Sådan bekæmper man indvandrerslum*.

Fehmerling, Stine (2007): *Social Kamp i Ghettoen – En undersøgelse af ghettominoritetsdrenge oplevede krænkelserfaringer og sociale kamp i et anerkendelsesteoretisk perspektiv*. Roskilde Universitetscenter.

Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitch (2003): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne, på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Roskilde Universitetsforlag.

Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitch (2004): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne, på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Roskilde Universitetsforlag.

Geerdsen, L. Pico, E. Heinesen & H. Humlegaard (1999): *Den Sociale Arv*. København: Socialforskningsinstituttet.

Goffman, Erving (2009): *Stigma – om afviserens sociale identitet*. Samfundslitteratur.

Graversen, Brian Kogh, Eskil Heinesen & Niels Madsen (1999): *Effekter på elevernes uddannelsesforløb af ressourceforbruget i folkeskolen*. København AKF Forlaget.

Gaastholt, Øystein & Lise Togeby (1996): *I syv sind*. Forlaget Politica.

Hansen, Erik Jørgen (2003): *Social mobilitet, social arv og mønsterbrud*. Undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse nr. 8, oktober 2003. Undervisningsministeriet.

Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen (2005): *Klassisk og moderne samfundsteori*. Hans Reitzels Forlag.

Hummelgaard, H., L. Husted, M. Rosholm, N, Smith (2002): *Uddannelse og arbejde for andengenerationsindvandrere*. København: AKF Forlaget.

Hviid, Kirsten (2009): *NO LIFE - Respekt og drengezoner – om gadelivsstil og ungdomsfællesskaber blandt unge på kanten af samfundet*: Aalborg Universitetsforlag.

Højberg, Henriette (2004): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. Roskilde Universitetsforlag.

Jakobsen, Vibeke & A. Liversage (2010): *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet*. København: Socialforskningsinstituttet.

Jensen, Ulla Højmark & Bo Tovby Jørgensen (2005): *Det vigtigste i livet er at få en uddannelse – Undersøgelse af etniske minoritetsunges frafald fra erhvervsuddannelserne*. Baggrundsrapport København: AKF forlaget.

KAB hæfte (2010): *KAB Tåstrupgård 2010*, Tåstrup.

Kvale, Steiner (1997): *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag.

LG Insight via Ministeriet for Ligestilling (2007): *Uddannelsesmønstret blandt mandlige nydanskere*.

Møller, Simon Østergaard i Jørgen Elm Larsen og Niels Mortensen (red.) (2009): *Udenfor eller indenfor – sociale marginaliseringsprocessers mangfoldighed*. Hans Reitzels Forlag.

Nielsen, Henrik Kaare (2001): *Kritisk teori og samtidsanalyse*. Aarhus Universitetsforlag.

Olsen, Henning (2003): *Kvalitative analyser og kvalitetssikring*. Sociologisk Forskning.

Olsen, Henning (2002): *Kvalitative Kvaler*, Akademisk Forlag, København.

Regeringen a (2004) Strategi mod ghettoisering 2004.

Regeringen b (2004) Kommissorium 17. maj 2004.

Regeringen c (2008) Programbestyrelsen 2005-08.

Regeringen d (2010) Ghettoen tilbage til samfundet.

Regeringen e (2010) Regeringens Handleplan.

Ringmose, Charlotte (2003): *Effektive skoler*. Undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse nr. 8, oktober 2003. Undervisningsministeriet.

Rubington, Earl & Weinberg, Martin S. (1995): *The Study of Social Problems – Seven Perspectives*: Oxford University Press.

Rubington, Earl & Weinberg, Martin S. (2003): *The Study of Social Problems – Seven Perspectives*: Oxford University Press.

Simonsen, Birgitte, Knud Illeris, Lars Ulriksen & Noemi Katznelson (2002): *Ungdom, identitet og uddannelse*. Roskilde Universitetsforlag.

Skytte, Marianne (2004): *Etniske minoritetsbørn og deres familier i Børn og familie i det postmoderne samfund*. Hans Reitzels Forlag.

Tosprogs-Taskforce = <http://www.dettevirker.dk/sitecore/content/Tstf/Om%20os.aspx>

Tranæs, Torben (red.) (2008): *Indvanderne og det danske uddannelsessystem*. Gyldendal.

Yüksekkaya, Mehmet (2007): *Uskrevne regler på det danske arbejdsmarked*. People's Press.

Zeuner, Lilly & J. Højland (2003): *Unge i det kriminelle felt – et studium af forskningslitteratur*
København: socialforskningsinstituttet.